

Masteroppgave

MHS704 Helse- og sosialfag

**Silkehanske og knyttneve-
en kvalitativ studie av polititjenestepersoners møter
med voldsutsatte barn**

Anne Fredrikke Krafft Randa

Totalt antall sider inkludert forsiden: 90

Molde, 27.04.16

Obligatorisk egenerklæring/gruppeerklæring

Den enkelte student er selv ansvarlig for å sette seg inn i hva som er lovlige hjelpemidler, retningslinjer for bruk av disse og regler om kildebruk. Erklæringen skal bevisstgjøre studentene på deres ansvar og hvilke konsekvenser fusk kan medføre. Manglende erklæring fritar ikke studentene fra sitt ansvar.

Du/dere fyller ut erklæringen ved å klikke i ruten til høyre for den enkelte del 1-6:		
1.	Jeg/vi erklærer herved at min/vår besvarelse er mitt/vårt eget arbeid, og at jeg/vi ikke har brukt andre kilder eller har mottatt annen hjelp enn det som er nevnt i besvarelsen.	☒
2.	Jeg/vi erklærer videre at denne besvarelsen: <ul style="list-style-type: none"> • ikke har vært brukt til annen eksamen ved annen avdeling/universitet/høgskole innenlands eller utenlands. • ikke refererer til andres arbeid uten at det er oppgitt. • ikke refererer til eget tidligere arbeid uten at det er oppgitt. • har alle referansene oppgitt i litteraturlisten. • ikke er en kopi, duplikat eller avskrift av andres arbeid eller besvarelse.	☒
3.	Jeg/vi er kjent med at brudd på ovennevnte er å betrakte som fusk og kan medføre annullering av eksamen og utestengelse fra universiteter og høgskoler i Norge, jf. Universitets- og høgskoleloven §§4-7 og 4-8 og Forskrift om eksamen §§14 og 15.	☒
4.	Jeg/vi er kjent med at alle innleverte oppgaver kan bli plagiatkontrollert i Ephorus, se Retningslinjer for elektronisk innlevering og publisering av studiepoenggivende studentoppgaver	☒
5.	Jeg/vi er kjent med at høgskolen vil behandle alle saker hvor det forligger mistanke om fusk etter høgskolens retningslinjer for behandling av saker om fusk	☒
6.	Jeg/vi har satt oss inn i regler og retningslinjer i bruk av kilder og referanser på biblioteket sine nettsider	☒

Publiseringsavtale

Studiepoeng: 30

Veileder: Stål Bjørkly og Geir Aas

Fullmakt til elektronisk publisering av oppgaven

Forfatter(ne) har opphavsrett til oppgaven. Det betyr blant annet enerett til å gjøre verket tilgjengelig for allmennheten (Åndsverkloven, §2).

Alle oppgaver som fyller kriteriene vil bli registrert og publisert i Brage HiM med forfatter(ne)s godkjenning.

Oppgaver som er unntatt offentlighet eller båndlagt vil ikke bli publisert.

Jeg/vi gir herved Høgskolen i Molde en vederlagsfri rett til å gjøre oppgaven tilgjengelig for elektronisk publisering:

ja nei

Er oppgaven båndlagt (konfidensiell)?

ja nei

(Båndleggingsavtale må fylles ut)

- Hvis ja:

Kan oppgaven publiseres når båndleggingsperioden er over?

ja nei

Er oppgaven unntatt offentlighet?

ja nei

(inneholder taushetsbelagt informasjon. Jfr. Offl. §13/Fvl. §13)

Dato: 27.04.16

Antall ord: 28172

Forord

”Jeg skal aldri ta en master....jeg har bare lyst til å lære mer om psykososialt arbeid med barn og unge!”. Slik begynte veien med faglig påfyll for snart 5 år siden, på Diakonhjemmet høgskole i Oslo. Jeg hadde lyst til å lære mer om et fagområde jeg har stor interesse for, og som kunne gi nyttig kunnskap i mitt yrke som politi. Det ble to lærerike og givende år med Psykososialt arbeid med barn og unge, og underveis i studiet begynte tanken om en mulig master å ta form. Jeg har alltid hatt et stort engasjement for det operative politiets møter med voldsutsatte barn.

Ved Diakonhjemmet høgskole ble jeg anbefalt å søke om opptak til masterutdanningen ved Høgskolen i Molde. Det fristet å kunne utforske mer rundt denne tematikken ved å ta en master med dette som fokusområde. Det ville medføre en god del reising og tid borte fra familien, og ideen ble derfor raskt avfeid. Men tanken fulgte meg videre, og etter et års ”tenketid”, søkte jeg om opptak. Høsten 2014 var jeg klar for å begynne studiene ved Høgskolen i Molde. Jeg må innrømme at jeg hadde liten tro på at skulle klare å gjennomføre studiet og levere en master, men bestemte meg for å ta ett semester av gangen, og se hvor langt jeg klarte å komme. Selvtilliten til å klare å skrive en masteroppgave var med andre ord relativt lav...

Hvordan har så reisen med å skrive en masteroppgave vært?

Veien mot målet har vært lærerik, interessant og krevende. Læringskurven har tidvis vært bratt, men steg for steg har oppgaven tatt form og jeg føler at jeg har vokst sammen med den. Jeg har blitt kjent med flotte mennesker under studietiden, fått flere nye og interessante perspektiver og føler meg både personlig og faglig beriket. Erfaringene er mange og varierte, og reisen mot en ferdig masteroppgave har vært en spennende og interessant prosess, som jeg har lært mye av.

Det har vært spennende å studere egne kollegaer og eget yrke, og inspirerende å ha fokus på et tema som jeg har stor interesse for og som samtidig er et viktig og svært dagsaktuelt tema.

En sjelden gang i livet møter man mennesker man intuitivt blir glad i og som møter deg med anerkjennelse, empati og forståelse. En som får deg til å se solen bak skyene og troen på at du klarer det meste – hvis du vil! Jeg vil med dette rette en stor takk til mine to kjære- og unike veiledere, professor Stål Bjørkly og førsteamanuensis Geir Aas. Dere har vært fantastiske støttespillere!

Takk til min fantastiske familie som har støttet meg gjennom tøffe tider, fått meg opp og frem, stått ved min side når det har stormet som verst, og hjulpet meg til å krysse målstreken. En spesiell takk til min fantastiske mamma som har fulgt meg gjennom hele prosessen og vært til uvurderlig hjelp og støtte. Uten deg hadde jeg aldri kommet i havn!

Takk til min kjære tante Berit, som alltid stiller opp for meg og som har hjulpet meg med korrekturlesning, gode råd og fornuftige innspill.

Jeg vil også takke politistasjonene for deres positive og imøtekommende innstilling, og informantene som velvillig stilte opp og brukte deler av sin travle arbeidsdag på meg. Jeg vil også rette en takk til Camilla Pellegrini Meling ved Politihøgskolens bibliotek for god hjelp med redigering.

Takk til min gode venn Tor Gustav Hovland, som alltid har troen på meg og stiller opp på alle mulige måter.

Og til mine to solstråler Martine og Tiril, dere gir livet mening og nå gleder jeg meg til å bruke fritiden min på dere to!

Eiksmarka 26. April 2016.

Anne Fredrikke Krafft Randa

Sammendrag

Denne oppgaven retter søkelyset mot hvordan operative polititjenestepersoner oppfatter og opplever møter med voldsutsatte barn. En rekke lover, instruksjoner og politiske føringer sier noe om hva politiet skal gjøre med familievoldssaker. Vi vet lite om hvordan politiet løser oppdrag med vold i nære relasjoner, eller hvilke tanker og opplevelser de operative polititjenestepersonene har i forbindelse med dette. I denne oppgaven undersøkte jeg deres erfaringer, meninger og opplevelser knyttet til slike oppdrag.

Jeg gjorde kvalitative intervjuer med seks operative polititjenestepersoner. Samtlige hadde vært på flere oppdrag som omhandler vold i nære relasjoner. Under intervjuene undersøkte jeg også polititjenestepersonenes vurdering av egen kompetanse i slike oppdrag, om de følte at de evnet å kommunisere med barna og ivareta deres trygghet.

Funnene ble tolket ved hjelp av politivitenskapelige teorier og teorier om selvpsykologi og dialektisk relasjonsforståelse. Polititjenestepersonene anså disse oppdragene som svært krevende, og noe av det mest utfordrende i deres arbeid. Oppdragene er tidkrevende og utfordrende på flere områder, både som politi og som privatperson. De fortalte om personlig engasjement og at de ble emosjonelt berørt av møtene med disse barna. Oppdragene kan fordre bruk av maktmidler og pågripelser. Det å ivareta sikkerheten til alle involverte, og samtidig vise omsorg og bygge tillit til barna var en stor utfordring. Polititjenestepersonene fortalte om usikkerhet i møtet med barna. De var redde for å si noe galt og var usikre på hvordan de skulle kommunisere med dem. Erfaring med slike oppdrag har imidlertid gjort dem mer sikre i oppdragsutførelsen og i ivaretakingen av impliserte barn.

Summary

This assignment places the spotlight on how operative police officers perceive and experience encounters with children who have been exposed to violence. A series of laws, instructions and political recommendations tell us something about what the police are supposed to do in cases of domestic violence. Nevertheless, we know little about how the police solve such cases, nor about the thoughts and experiences of operative police officers in this field of work. In this assignment I have examined experiences, opinions and feelings in connection with such cases.

I conducted qualitative interviews of six operative police officers, all of whom had been on several missions related to domestic violence. During the interviews I also examined how the officers assessed their own competence when dealing with such cases, and whether they felt capable of communicating with the children and taking care of the children's safety.

The findings were interpreted using theories connected to Police Science as well as theories relating to self-psychology and the understanding of dialectic relations. The police officers regarded these missions as extremely demanding, amongst the most demanding undertaken by the police. The missions are time-consuming and challenging in many ways, both from the police as well as private perspective. They spoke about personal involvement and the fact that they were emotionally affected by the encounters with these children. The missions may require use of coercive force and arrest. Therefore, securing the safety of the parties involved at the same time as showing care and building trust with the children involved was regarded as a great challenge. The police officers spoke about uncertainty when encountering the children, and the fact that they were afraid of saying something wrong and were uncertain about how they should communicate with them. Experience in such missions has however given them more self-confidence in dealing with such cases and in looking after the needs of the children involved.

Innholdsfortegnelse

1.0	Innledning.....	10
1.1	Presentasjon av tema	10
1.2	Bakgrunn og innføring i forskningskonteksten	10
1.2.1	Politiets ansvar og oppgaver	11
1.2.2	Vold i nære relasjoner som politioppdrag.....	13
1.2.3	Barneperspektivet ved vold i nære relasjoner	17
1.3	Problemstilling	19
1.4	Avgrensning	20
2.0	Teori	21
2.1	Politivitenskap.....	21
2.1.1	Forskning på politirollen generelt	21
2.1.2	Forskning på politiets håndtering av vold mot barn.....	22
2.1.3	Trygghet, kommunikasjon og tillit.....	26
2.2	Humanistisk psykologi	28
2.2.1	Personsentrert terapi	29
2.3	Dialektisk relasjonsforståelse	29
2.3.1	Selvavgrensning og selvrefleksivitet.....	30
2.4	Selvpsykologi.....	31
3.0	Forskningsmetode og forskningsetikk	34
3.1	Forskningsmetodisk forankring.....	34
3.2	Forskningsprosedyre	37
3.2.1	Forberedelse, godkjenning og tillatelser	37
3.2.2	Utvalg	38
3.2.3	Intervjuprosessen	41
3.2.4	Intervjuet steg for steg	44
3.2.5	Analyse og tolkning	44
3.3	Metodiske styrker og svakheter.....	46
3.3.1	Validitet	47
3.3.2	Generaliserbarhet	48
3.3.3	Reliabilitet	49
3.4	Forskningsetisk vurdering.....	49
4.0	Presentasjon av funnene.....	52
4.1	Politiets arbeidsoppgaver når de rykker ut til familievold hvor barn er involvert	53
4.1.1	Hvordan vurderer polititjenestepersoner sin egen kompetanse til å håndtere voldutsatte barn?.....	53
4.1.2	Oppfatninger og opplevelser rundt møtene med voldsutsatte barn	55
4.2	I hvilken grad føler polititjenestepersoner at de evner å ivareta barns sikkerhet?.....	62
4.2.1	Sikkerhet, trygghet og tid til rådighet.....	63
4.3	Hvordan kommuniserer polititjenestepersoner med barn?.....	67
4.3.1	Operative polititjenestepersoners tanker om kommunikasjon	67
4.3.2	Utfordringer og hindringer i kommunikasjonsprosessen	72
4.4	Hvilke utfordringer opplever polititjenestepersoner i møter med voldsutsatte barn? .	75
4.4.1	Kontekstuelle og kulturelle utfordringer	75
4.4.2	Samarbeid med barnevernvakten	78
5.0	Avslutning.....	81
5.1	Hovedfunn	81
5.2	Konklusjon	83

5.3 Videre forskning på temaet	86
Litteraturliste.....	87
Vedlegg.....	1

1.0 Innledning

1.1 Presentasjon av tema

Vold i familien kan studeres og analyseres fra ulike teoretiske ståsted og med utgangspunkt i ulike faglige perspektiv. Både sosiologisk, psykologisk og nevrobiologisk forskning og teoretiske perspektiver har bidratt til kunnskap på dette feltet. Familievold må forstås på en helhetlig måte for å kunne skape helhetlige hjelpetiltak (Heltne og Steinsvåg 2011).

Temaet for denne studien er politiets møte med barn i en vanskelig livssituasjon. Mitt hovedfokus vil være på det operative politiets møter med barn som er til stede under oppdrag som omhandler vold i nære relasjoner. Jeg ønsker å utforske operative polititjenestepersoners opplevelser og erfaringer i situasjoner med svært krevende psykososiale relasjoner.

1.2 Bakgrunn og innføring i forskningskonteksten

Politiets oppgaver er mange, varierte og komplekse. Som utgangspunkt for oppgaven ligger det en erkjennelse av at politiets håndtering av oppdrag som gjelder vold i nære relasjoner kan bli bedre. Valg av problemstilling er grunnet i min tidligere arbeidserfaring fra Oslo politidistrikt. Gjennom mange år som operativ polititjenesteperson, har jeg vært med på utallige oppdrag med vold i nære relasjoner der også barn var tilstede. Disse oppdragene reflekterte jeg mye rundt, og de gjorde sterkt inntrykk på meg, både som polititjenesteperson og privatperson.

Det er mange ulike oppdrag politiet må håndtere og takle. Arbeidshverdagen dreier seg i all hovedsak om vinningskriminalitet, bruk og omsetning av narkotika, skadeverk, legemsfornærmelser og trafikkrelaterte oppdrag. Politiet møter også mennesker i dyp sorg og fortvilelse som det kan være krevende å takle. Dette er oppdrag som drap, brann, legemsbeskadigelser, formidling av dødsbudskap til pårørende, selvdrap – for å nevne noen. Jeg har vært med på alle disse oppdragene mange ganger, og følte at de var krevende, men oppdrag der barn var involvert har satt varige spor.

Jeg har undret meg over politiets roller og oppgaver i forbindelse med oppdrag med vold i nære relasjoner. Kjenner de operative polititjenestepersonene til retningslinjer, lover og instruksjoner? Løses oppdragene i tråd med lovverk og føringer, eller avgjøres

oppdragsløsningen av den enkelte polititjenesteperson? Hvilke tanker og erfaringer har operative polititjenestepersoner rundt denne tematikken?

Det skrives stadig i aviser om voldsutsatte barn og politiets håndtering av vold i nære relasjoner. Det er allment kjent at temaet har stor samfunns- og medieinteresse. Politiet er en viktig samfunnsaktør og er den institusjonen som mest eksplisitt har ansvar for den allmenne tryggheten i samfunnet. Ytterligere forskning på politiets arbeidsmetoder og prioriteringer vil av den grunn ha samfunnsmessig betydning. Det forskningsmessige hensynet handler om hvorvidt min problemstilling vil være med på å videreutvikle kunnskap rundt det aktuelle fagområdet. Et mål med denne oppgaven er å bidra til økt innsikt i politiets arbeid med vold i nære relasjoner.

Forskningsfokus har tidligere i stor grad vært på etterforskningsfasen, men et like viktig tema er det operative politiets møte med voldsutsatte barn. Det operative politiet treffer også langt flere barn enn de sakene som faktisk ender med videre etterforskning. Det er det planlagte møtet i form av dommeravhøret (tilrettelagte avhør) som har vært gjenstand for politiforskning, men det har vært lite forskningsmessig interesse for politipatruljenes møte med barn på åstedet (Aas 2014).

Hovedfokus i politiforskningen innen denne tematikken dreier seg om de involverte partene i situasjonen. I politiets terminologi vil dette bety fornærmede, mistenkte og vitner. Det har vært skrevet en del om politiets håndtering av disse gruppene, men mindre har vært skrevet om politiets egne tanker, erfaringer og opplevelser rundt denne type oppdrag. Utgangspunktet for mitt forskningsprosjekt er derfor å se nærmere på hvordan det operative politiet oppfatter og opplever sine møter med barn som har vært vitne til at omsorgspersoner har utøvd vold mot hverandre.

1.2.1 Politiets ansvar og oppgaver

Politiets ansvar og oppgaver er nedfelt i et betydelig antall lover og regelverk. Politirollen er svært mangfoldig og politilovens ordlyd viser at oppgavene er mange og varierte. Politiet skal sikre trygghet, lov og orden. Lov om politiet (politiloven) av 4. August 1995 nr 53, presiserer at politiet skal yte borgerne hjelp i faresituasjoner, og alene eller sammen med andre myndigheter verne mot alt som truer den alminnelige tryggheten i samfunnet.

Oppgavene varierer fra enkle serviceoppdrag til svært kompliserte operasjoner. Politiet skal virke konfliktløsende, kriminalitetsforebyggende og kriminalitetsbekjempende. Publikum forventer handlekraft, men samtidig er de opptatt av rettssikkerhet og god ivaretagelse av partene. Polititjenestepersoner som jobber ved ordensavdelingene må takle og håndtere både grov kriminalitet som drap og vold, og serviceoppdrag som å dirke opp en låst bil eller hjelpe en flokk ender trygt over veien. Dette innebærer at de må ha mange ulike egenskaper og en stor grad av omstillingsevne. Igjen spenner dette over et vidt område – fra evnen til å skape trygghet og ro ved å være empatisk, medmenneskelig og tilstedeværende, til evnen å få kontroll over situasjoner som krever bruk av fysisk makt. Aas (2014) beskriver det komplekse og mangfoldige i politirollen på følgende måte: ”Politiet spiller ikke bare rollen som lovens håndhever, men også rollen som krisehåndterer, sosialarbeider, mekler, terapeut og sjelesørger i kraft av sin unike autoritet” (Aas 2014, 254).

Aas (2009) mener at politirollen på den private arena først må forstås på et generelt og overordnet nivå. Hvordan kan yrkesrollen avgrenses og defineres, og hva er politiets ansvar og oppgaver? Det er flere normer som knytter seg til politiyrket – eksempelvis lover, moralske- og etiske retningslinjer, byråkratiske og hierarkiske prinsipper. Både politiansatte og borgerne har oppfatninger og tanker om hvordan politirollen skal og bør utføres. Alminnelig tjenesteinstruks for politiet (politiinstruksen) av 22. Juni 1990 nr 3963, presiserer at dersom politiet får kunnskap om at barn under 15 år lever i forhold som kan innebære alvorlig risiko for barnets helse eller utvikling, skal de snarest mulig kontakte foresatte eller eventuelt barnevernet. Hvis det er fare for liv eller helse, skal politiet sørge for at barnet blir avlevert til barnevernsnemnda.

Bittner (1921-2011), en av politisosiologiens fremste bidragsytere, hevdet at politiarbeidet handler om å håndtere ”something-that-ought-not-to-be-happening-and-about-which-someone-had-better-do-something-now!” (Bittner 2005, 35). I følge Aas (2009) mener Bittner at politiets arbeid handler om snarest mulig å gjøre noe med det som ikke bør skje. Politiet blir tilkalt til akutte situasjoner for å håndtere uønskede hendelser fordi de har plikt og trening i å bruke fysisk makt dersom det blir nødvendig. Bittner (2005) mener at ”de som måtte hevde at politirollen burde være mindre involvert i såkalte ”sosiale-hjelpeoppgaver” har ikke forstått politirollen godt nok” (Bittner 2009, 115). Denne type oppdrag utfører ikke politiet slik en sosialkurator ville ha gjort det. Aas (2009) viser til

professor Neil Walkers påstand om at politiet blir *stand-in authorities* for andre myndighetsutøvere som lærere, sosialarbeidere, leger og foreldre. ”Politiet blir påkalt der andre verken makter eller ønsker å ta ansvar. Slik sett fyller politiet et ”autorativt vakuum” i samfunnet” (Aas 2009, 117).

1.2.2 Vold i nære relasjoner som politioppdrag

Vold i nære relasjoner er et alvorlig samfunnsproblem, både ut fra et kriminalitets-, helse-, og oppvekstperspektiv. Disse sakene har i de fleste vestlige land fått større offentlig oppmerksomhet de siste tiårene. *Hvordan* politiet skal håndtere oppdragene har vi mye kunnskap om, men vi har mindre innsikt i *hva* politiet faktisk gjør eller *hvorfor* politiet gjør som de gjør (Aas 2009).

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) definerer vold i nære relasjoner på følgende måte: “Begrepet vold i nære relasjoner brukes om vold og overgrep som rettes mot familiemedlemmer; samlivspartnere, barn, søsken og foreldre, eller mot andre som lever i stabile bofellesskap” (www.nkvts.no 2016). Verdens helseorganisasjons (WHO) har følgende definisjon av vold:

Violence is the intentional use of physical force or power, threatened or actual, against oneself, another person, or against a group or community, which either results in or has a high likelihood of resulting in injury, death, psychological harm, maldevelopment, or deprivation (www.who.int 2016).

Som begrep er vold i nære relasjoner relativt nytt. Tidligere ble denne volden og oppdragene knyttet til den definert som husbråk innad i politiet. Disse oppdragene ble ofte håndtert med akuttløsninger på stedet. Det ble sett på som private anliggender og derfor ikke noe politiet skulle legge seg bort i (Aas 2009, 54-55).

Publikum forventer at politiet skal vise handlekraft, forståelse og innsikt i denne typen oppdrag. Politiets skal forebygge og etterforske vold i nære relasjoner, noe Riksadvokaten presiserer med følgende føringer:

For alle tilfeller gjelder at straks politiet forstår at en kan stå ovenfor en familievoldssak, skal det settes i gang etterforskning for å kartlegge hva slags straffbare forhold som kan være begått og deres omfang og varighet. Politiet

må alltid ta stilling til om det er behov for beskyttelsestiltak overfor fornærmede, barn eller andre i familien, herunder om mistenkte skal pågripes. Det må vurderes om det er behov for å ta kontakt med andre offentlige myndigheter for eksempel barnevernstjenesten, jf. Påtaleinstruksen §52 (Riksadvokatens rundskriv 2008, 3).

Politiets arbeid med vold i nære relasjoner får mye oppmerksomhet i pressen, og politiet har selv plassert denne type oppdrag høyt på sin egen prioriteringsliste (Aas 2014). I den senere tid er det kommet nye strafferettslige bestemmelser, handlingsplaner og instruksjoner som gir føringer på hvordan politiet skal håndtere disse oppdragene.

I 2006 ble vold i nære relasjoner definert i loven, gjennom straffelovens §219, og temaet kom følgelig mer på dagsorden. Politiet måtte sette større fokus på tematikken etter lovendringen, og ble pålagt et større ansvar i forhold til oppfølgingen av saker som falt inn under definisjonen ”§219-saker”. Patruljene er samtidig blitt flinkere til å anmelde forhold de tidligere anså som private forhold og som ofte ble ferdigbehandlet på stedet (Aas 2014, 14). Straffelovens §219 har til hensikt å fange kompleksiteten og helheten i et mishandlingsforhold, og ikke bare de enkelte og konkrete hendelsene.

I familievoldssaker er det offentlig påtale, noe som betyr at det skal opprettes en anmeldelse uavhengig av hva fornærmede ønsker. Ifølge Aas (2009) var hovedbegrunnelsen for at det ble innført offentlig påtale å styrke fornærmedes stilling, og legge til rette for at flere ble tiltalt og straffet. Oppdragene byr på mange problemstillinger og dilemmaer for polititjenestepersonene. Offentlig påtale reduserer også politiets muligheter for skjønnsutøvelse, og Aas problematiserer hvorvidt det er lover eller andre hensyn politiet lar seg lede av i sin yrkesutøvelse (Aas 2009).

I 2014 ble det registrert 3075 anmeldelser for mishandling i familieforhold i Norge. Det er bare 23% av sakene som etterforskes av politiet som kommer til domstolen og 70% av sakene henlegges (Hansen 2015). Til tross for det økte strafferettslige fokuset på disse sakene, er det et betydelig gap mellom lovens forventninger til politiet og politiets praksis. Det er kun et fåtall av oppdragene der politiet har en mistenkt for vold mot sin partner, som ender med anmeldelse ved offentlig påtale. Med andre ord gjør ikke politiet det loven sier at de skal gjøre. Noen av grunnene til at det ikke opprettes anmeldelse kan knyttes til voldens alvor, hendelsens utydelighet, uhensiktsmessigheten ved å skrive anmeldelse og

ofrenes motstand. Politiets retningslinjer fokuserer mye på det juridiske aspektet og overser de komplekse problemstillingene og vanskelige skjønsmessige vurderingene som kan oppstå i arbeidet med familievold og familiekonflikter (Aas 2009).

I politiet er det mange personlige egenskaper som ansees som viktige. Herunder god fysisk styrke og utholdenhet, mot, empati, gode kommunikasjonsferdigheter, handlekraft og generelt faglig dyktighet. I en studie av Granér (2014), fremkommer det at polititjenestepersoner mener at det finnes en spesiell yrkeskultur i politiet. Det er et yrkesideal som legger vekt på kriminalitetsbekjempelse og ordenskontroll ut fra moralske prinsipper. Oppdrag med et visst actionpreg og med pågripelser og beslag, er blant de oppdragene operative polititjenestepersoner gjerne utfører. Det viser at politiet faktisk utretter noe, det gir tall i statistikken og polititjenestepersonene høster lovord fra ledelsen.

Noen mener at politiarbeid skal inneholde dramatikk for å kunne kalles skikkelig politiarbeid. Ifølge Granér (2014) er et viktig kriterie her hvordan oppdragene gjennomføres: ”Det er i disse situasjonene politiet kan utnytte den profesjonelle kompetansen, treningen og utdanningen, utstyret, fysikken og maktmidlene” (Granér 2014, 142). Oppdrag som kan innebære samtaler med voldsutsatte barn, er ikke så attraktive. Aas (2014) har intervjuet flere operative polititjenestepersoner som bekrefter dette synspunktet. Dette er komplekse oppdrag, som krever mye av den enkelte polititjenesteperson. I følge Lagestad (2012) kan det å være tydelig og korrigerende og snakke bestemt til publikum, være anerkjente egenskaper i politikulturen. Finstad (2010) viser også til at uttrykk som å være *sterk og klar* er en hedersbetegnelse innad i politiet. Garthus (2013) refererer til nyere forskning som viser at politiet vektlegger kommunikasjon og relasjonskompetanse i sin yrkesutøvelse. Ved de operative avdelingene er det imidlertid en overvekt av unge menn som representerer et mer maskulint maktspråk, der de myke sidene ved politiarbeidet ikke sees på som ordentlige politioppgaver (Garthus 2013, 28).

Ved siden av konkrete oppgaver som å få ro og orden på stedet, vurdere pågrepelse, sikre bevis og beslaglegge gjenstander, blir den enkelte polititjenestepersonens kommunikasjonsferdigheter satt på prøve i disse oppdragene. Samtaler med voldsutsatte barn kan være første - og kanskje eneste, mulighet barna har til å fortelle om sin situasjon og det som skjer i hjemmet. Det er derfor meget viktig at disse polititjenestepersonene evner å ivareta barna og deres fortellinger på en helhetlig og ivaretagende måte.

Politiet må kunne utvise respekt og ha et omsorgsperspektiv, og mange vil mene at det innebærer å drive med psykososial krisehjelp overfor barn ved vold i hjemmet. Politiet møter mennesker i pågående kriser og i akutte situasjoner, der de både må løse den pågående situasjonen og ta seg av alle involverte parter på ofte svært ulike måter. På mange områder ligner politiets arbeid i disse situasjonene på kriseintervensjon fra psykiatriske akuttteam eller barnevernsvakt. Målet er å avhjelpe og redusere følelsesmessig belastning, og politiet skal ikke og er ikke kvalifisert til å drive med noen form for behandling. Kunnskap om kompleksiteten i familievold er viktig i politiets arbeid med disse sakene. Mange polititjenestepersoner ivaretar voldsutsatte barn på en god om omsorgsfull måte, men politiet er ikke første rekke en aktør for offerstøtte. ”Politiet arbeider først og fremst med objektivitetskrav, beviser, straffesak og rettssikkerhet” (Aas 2014, 58).

Min erfaring er at det ofte er de voksne involverte politiet forholder seg til, og at barna kommer i andre rekke. En mulig forklaring kan være at de fleste som jobber operativt er relativt unge, uten egne barn eller erfaring med barn for øvrig. De opplever det som vanskelig og utfordrende å snakke med barn, men er også redde for å gjøre feil i sakshåndteringen. De er bekymret for at de kan ødelegge bevis, og følgelig svekke mulighetene barna har for rettslig ivaretagelse senere.

Edvardsen og Berg (2012) viser til at det er mange ulike holdninger i politiet til det å snakke med barn i ulike situasjoner. Aas (2009) viser til at flere polititjenestepersoner oppfatter oppdrag i private hjem som vanskelig og krevende. Spørsmålet om politirollens grenser blir i denne typen oppdrag i stor grad aktualisert. I oppdrag med familievold kan polititjenestepersoner både ledes av et etterforskningsmotiv og et omsorgsmotiv når det gjelder samtalene med barn om deres opplevelser (Aas 2014).

Politiet må få oversikt over hva som har skjedd, men samtidig skape trygghet for barna. Hvis det er mistanke om straffbare forhold, er politipatruljens innsats viktig for den videre etterforskningen. Patruljen må bruke den tiden som er nødvendig for å skaffe informasjon, og operasjonssentralen må også gi patruljen tid og rom for å kunne gjøre dette. Politiet har et høyt fokus på måltall og resultater, og ønsker derfor å få løst oppdraget på en effektiv og rask måte.

Mitt inntrykk er at oppdrag med vold i nære relasjoner ikke har vært regnet som høystatus oppdrag innad i politiet. Aas (2010) viser til en studie av Radford og Stanko (1989) der politikulturen verdsetter ”macho idealer”, og at det kan forklare politiets manglende interesse for familievoldssaker. Foruten bidragene til Aas og Øverlien, er det gjort lite forskning på denne type oppdrag. Dette er en av grunnene til at jeg gjorde denne undersøkelsen.

1.2.3 Barneperspektivet ved vold i nære relasjoner

Øverlien (2012) har forsket på voldsutsatte barns møter og erfaringer med det offentlige hjelpeapparatet. Barn opplever å ikke bli tatt på alvor, snakket til, eller sett av verken politi eller barnevern. De beskriver politiet som ansiktsløse, navnløse og kjønnsløse, noe som kan tyde på at møtene var preget av avstand og anonymitet. Barn har ofte høye forventninger til politiets muligheter for å kunne hjelpe dem. Politiet har sjelden kapasitet til å følge opp enkeltsaker i ettertid, noe som kan føre til at barna føler at politiet sviker dem (Øverlien 2012, 164-173).

Ifølge Edvardsen og Berg (2012) er det viktig at politiet ser betydningen av å opprette god kontakt med voldsutsatte barn. De skal kunne avklare om noe straffbart har skjedd og få barna til å føle seg trygge. Barn har behov for tydelig informasjon fra politiet, de ønsker å vite hvorfor politiet er kommet og hva som vil skje videre. Hjermand (2007) viser til ønsker og råd barna i ”Barneombudets ekspertråd på familievold” har til politiet.

Ekspertrådet består av unge mennesker som selv har opplevd vold i familien. Rådene består i å ta barna på alvor, gi dem informasjon og ikke overlate dem til seg selv når politiet drar fra stedet. Ekspertrådet mener også at politiet trenger kunnskap om hvordan volden påvirker barn og hvordan politiet på best mulig måte kan kommunisere med dem (Hjermand 2007, 150).

Hvis en situasjon har fortonet seg som dramatisk og skremmende, er det viktig at politiet bruker tid i etterkant av oppdraget til å forklare barna hva som skjedde, hvorfor de er på stedet og hvorfor de handlet som de gjorde (Aas 2014, 104). Politiet kan på denne måten bidra til å trygge og avdramatisere situasjonen for barna. Egge og Ganapathy (2012) viser til at gode enkeltmøter publikum har med polititjenestepersoner, kan føre til økt tillit til politiet som institusjon. Hvis polititjenestepersonene evner å skape personlig tillit og trygghet hos barnet, og på den måten også bidrar til å skape en institusjonell tillit til politiet

som etat, vil det være mye enklere for barnet i et eventuelt dommeravhør (tilrettelagt avhør). Disse avhørene er en del av politiets etterforskning og er en form for bevisopptak til bruk under domstolens behandling av saken. Avhøret tas opp på lyd og bilde, og kan vises i rettslokalet slik at barnet selv slipper å møte der for å avgi forklaring (Myklebust og Holmboe 2012, 107-108).

Begrepet ”barn som vitne” har innen internasjonal forskning de senere årene blitt erstattet med ”barn som eksponeres for vold”, ”barn som erfarer vold” eller ”barn som lever i volden” (Heltne og Steinsvåg 2011). Barn er ikke bare passive tilskuere, men påvirkes direkte av en voldelig hverdag (NOU 2003:31) Disse begrepene kan gi en bredere forståelse av hvordan barn opplever å være vitne til vold. Barna befinner seg i en vanskelig og svært kompleks situasjon. Volden skader ikke bare i øyeblikket, men er en konstant trussel i barnas tilværelse (Heltne og Steinsvåg 2011). Forskning viser at barna ofte får fysiske og psykiske problemer senere i livet:

Studier viser at langvarig og omfattende stress, som vold og overgrep er, kan utløse en rekke fysiske sykdommer. 40% av barna som lever med vold i familien kvalifiserer for en diagnose innen psykisk helsevern. Posttraumatisk stresslidelse, endringer i kognitiv utvikling og endringer i hjernens utvikling er også noen av de skader som er påvist. I tillegg vet vi i dag at det å være vitne til vold er minst like skadelig som å bli utsatt for vold (Hansen 2015, 44).

Når et barn er vitne til vold, er de også å anse som fornærmet i saken, med de rettigheter som følger av denne rettslige statusen (NOU 2006:10). ”Vitne til vold” har blitt kritisert som begrep. Utrykket er i liten grad dekkende for barns virkelighet, og kan lede tanken mot barnet som et distansert øyevitne, og således undervurdere barnets opplevelser (Aas 2014). Ifølge Øverlien (2012) opplever barn volden selv om de ikke direkte fysisk blir berørt av den: ”ved å se den, høre den, se resultatene i form av for eksempel materielle skader som blåmerker og ved å kjenne på en urolig og spent stemning i huset” (Øverlien 2012, 26). Årsaken til at barn som er vitne til vold fremdeles er en bortgjemt gruppe, kan være at flestparten av disse barna ikke direkte fysisk blir utsatt for volden, selv om de lever med den. Å være vitne til vold i hjemmet er en potensielt traumatiserende hendelse. Gamst (2013) viser til forskning som sier at det kan være like skadelig for barn å være

vitne til vold som selv fysisk å bli slått. ”Det å være vitne til vold i nære relasjoner er vurdert som en form for barnemishandling” (Gamst 2013, 84).

Heltne og Steinsvåg (2011) viser til nyere hjerneforskning som påviser endring av hjernestrukturen hos barn som har vært utsatt for omfattende omsorgssvikt. Vedvarende og rikelig med positive erfaringer og opplevelser vil kunne reparere disse skadene. Forskning viser at positiv stimulering som hyggelige blikk og smil, kan føre til vekst av den delen av hjernen som er viktig i forhold til sosial og emosjonell god fungering. Det er dokumentert at traumatiske hendelser øker barns risiko for posttraumatiske stressreaksjoner, og de utsatte barna har økt risiko for blant annet selvmord og selvskading (Heltne og Steinsvåg 2011).

Vi har begrenset kunnskap om antall barn som utsettes for vold, overgrep og omsorgssvikt i Norge i dag. Aschjem (2007) viser til at det er tusenvis av barn som regelmessig opplever overgrep og følgelig skades av traumet dette påfører dem. Barna hindres i å skape trygge relasjoner med andre og de sliter ofte med dårlig selvtillit.

I 2013 gjennomførte NKVTS en undersøkelse av forekomsten av vold og seksuelle overgrep i den norske befolkningen. Undersøkelsen avdekket at vold og overgrep forekommer i et betydelig omfang, og at voldsutsatte ofte utsettes for flere ulike typer vold og overgrep. Mye av volden og overgrepene forblir skjult for politi og rettsvesen, og bare en mindre andel av de utsatte hadde søkt hjelp og fått medisinsk behandling etter hendelsene (www.nkvts.no).

1.3 Problemstilling

Konteksten for undersøkelsen er oppdrag som omhandler vold i nære relasjoner der barn er tilstede. Jeg ønsket å få mer kunnskap om et politifaglig oppdragsfelt som jeg har stor interesse for, og som jeg definerer som noe av det viktigste politiet gjør. Mitt fokus var polititjenestepersoners opplevelse av hjelperelasjonen overfor disse barna. Jeg undersøkte aspekter ved en psykososial hjelperelasjon som utspiller seg i en svært vanskelig kontekst. Å skulle gripe inn fysisk overfor foreldre for å hindre alvorlig skade og samtidig ivareta barns trygghet i situasjonen, er ekstremt utfordrende sett fra et politifaglig og helsefaglig ståsted. Politiet møter barna i deres eget hjem, noe som kan gjøre situasjonen ekstra sårbar for barna. I denne konteksten og med dette som forutsetning, skal de forsøke å håndtere oppdraget og samtidig skape tillit og trygghet.

Det er krevende å få til god kommunikasjon og bygge en relasjonen i disse møtene. Røkenes og Hanssen (2012) viser til at relasjonen som bygges, i mange tilfeller har større betydning enn det som konkret blir sagt og gjort. Det en fagperson sier og gjør, blir fortolket ut fra hvilket forhold den andre har til denne fagpersonen. Barn er sårbare individer, og har ulik forståelse og oppfatning av hva politiet er og hva de gjør. Forhold som er vesentlige for at barna skal oppleve møte med politiet som positivt og trygt, er politiets håndtering av situasjonen, deres evne til å utvise empati og om de anerkjenner barna (Røkenes og Hanssen 2012). Polititjenestepersoners opplevelser av hva som er krevende og hvordan de synes de mestrer slike relasjoner er et sentralt element i denne undersøkelsen.

Prosjektet har denne hovedproblemstillingen:

”Hvordan oppfatter og opplever operative polititjenestepersoner møter med voldsutsatte barn?”

Følgende underproblemstillinger skal belyse hovedproblemstillingen:

- 1. Hvordan vurderer polititjenestepersoner sin kompetanse til å håndtere utrykningssituasjoner med voldsutsatte barn til stede?*
- 2. I hvilken grad føler polititjenestepersoner at de evner å ivareta barns sikkerhet?*
- 3. Hvordan erfarer polititjenestepersoner kommunikasjonen med barna?*
- 4. Hvilke utfordringer opplever polititjenestepersoner i møtene med voldsutsatte barn?*

1.4 Avgrensning

Problemstillingen min avgrenses til å undersøke hvilke opplevelser og erfaringer operative polititjenestepersoner har med oppdrag som gjelder vold i nære relasjoner der barn er til stede. Jeg har avgrenset oppgaven ved spesifikt å undersøke hvordan de møter og ivaretar barna i denne type oppdrag. Jeg har kun rekruttert informanter fra de generelle og regulære ordensavdelingene, selv om også forebyggende- og etterforskningsavdelinger, spesialavsnitt og operasjonssentraler bedriver operativ virksomhet.

2.0 Teori

2.1 *Politivitenskap*

2.1.1 **Forskning på politirollen generelt**

Det man i dag kaller politivitenskap er et tverrfaglig forskningsfelt som dekker politistudier fra en rekke ulike vitenskapelige disipliner som for eksempel sosiologi, kriminologi, antropologi, psykologi, statsvitenskap, historie og juridiske fag (Gundhus, Hellesø-Knutsen og Wathne 2010). I en smal avgrensning vil politiforskning begrense seg til studier av politiets praksis og deres refleksjoner over egen yrkesutøvelse, og det er den avgrensningen jeg vil forholde meg til i denne studien.

Et eksempel på en vanlig definisjon av politivitenskap er:

Politivitenskap er det vitenskapelige studiet av politiet og andre som utøver politisær virksomhet, hvem de er, deres oppgaver og deres samfunnsrolle, hva de gjør samt effektene av dette (Larsson, Gundhus og Granér 2014,19).

Ifølge Olsvik (2013) handler politivitenskap om forskning på politiet som institusjon, og målet er å etablere troverdig kunnskap om politiets arbeidsmetoder som gir et mer tillitsskapende politi (Olsvik 2013, 18-31). Jeg vil framheve noen tema i politivitenskapen, der kommunikasjon, trygghet og tillit er viktige faktorer i politiets møter med barn. Deler av politivitenskapen har vært fokusert på studier av befolkningens tillit til politiet, der blant annet politiets evne til å skape trygghet og kommunikasjon med ulike grupper av befolkningen, står sentralt. Trygghet er et viktig mål for politiets virksomhet generelt og med tanke på oppfølging av kriminalitetsofre spesielt. Kommunikasjon er det viktigste verktøyet politiet har i sin oppdragsløsning. Lagestad (2012) viser til at ved hjelp av god kommunikasjon blir oppdrag ofte løst på en tilfredsstillende og god måte, uten at bruk av maktmidler er nødvendig.

Kritisk og konstruktiv forskning på politiets yrkesutførelse skal være med på å gjøre politiets praksis mer kunnskapsbasert. Forskningen bør ha nytteverdi for enkeltindivid og samfunn. Politiet er avhengig av å ha samfunnets tillit, og virksomheten bør i størst mulig grad være allment tilgjengelig og synlig. Larsson, Gundhus og Granér (2014) viser til at

det å være forsket på og gjenstand for offentlig beskuelse, kan bety at politiet blir bevisste og mer korrekte i sin oppdragsutførelse. Politiet ønsker at publikum skal ha en institusjonell tillit til etaten. Forskning på det operative politiets oppgaver og utførelse er derfor nyttig og interessant viten for polititjenestepersoner, politimyndighetene¹ og for samfunnet forøvrig.

2.1.2 Forskning på politiets håndtering av vold mot barn

Forskning på politiets håndtering av vold i nære relasjoner, særlig håndteringen av voldsutsatte barn, er denne oppgavens hovedfokus. Det ble gjort søk i følgende databaser: Medline, ORIA, IDUNN, PIA, Google, Helsebiblioteket, Cochrane og Campbell. Følgende søkeord ble brukt: voldsutsatte barn, politi, vold i nære relasjoner, polititjenestepersoner, barns sikkerhet, kommunikasjon med barn, dilemma med barn, oppfatninger og opplevelser. Ved søk i internasjonale baser ble engelske oversettelser brukt. Jeg fikk et høyt antall treff på samtlige av disse søkeordene og søketemaene. Jeg kombinerte deretter de ulike søkeordene med hverandre. Omfanget av treff ble da betraktelig mindre.

Jeg startet søkeprosessen i de aktuelle databasene i januar 2015, og foretok de siste søkene om lag ett år senere. Tidsrammen jeg hadde for søkene var fra januar 1950 til januar 2016. Underveis i studien foretok jeg også flere søk i diverse referanselister i fagbøker. Det viste seg imidlertid at søk etter relevant forskningslitteratur ga svært få treff. For å få en bedre oversikt i de enkelte studiene, leste jeg gjennom sammendragene som framsto som relevante for oppgaven. Hoveddelen av studiene var relatert til vold i nære relasjoner, kommunikasjon og voldsutsatte barn der annet fagpersonell enn politi var inne i bildet. Disse var dermed mindre relevante for min undersøkelse. Studier av politiets befatning med vold i nære relasjoner omhandlet i liten grad politiets egne opplevelser og oppfatninger rundt dette. Avslutningsvis endte jeg opp med noen relevante studier, artikler og bøker som grunnlag for denne oppgaven.

Det er forsket mye på temaet vold i nære relasjoner, men mindre når det gjelder polititjenestepersonenes egne tanker og opplevelser i møter med voldsutsatte barn.

---

¹ Politimyndighetene kan defineres som Justis- og Beredskapsdepartementet, Politidirektoratet og Riksadvokaten. Alle disse organene styrer politiet på ulike måter.

Ifølge Heltne og Steinsvåg (2011) har det i de siste 20 årene vært en stigende oppmerksomhet rundt tematikken familievold. Antall forskningsarbeider på området har hatt en stor økning, og forskningen har i stadig større grad vektlagt barnas rolle. Barna er blitt mer synliggjort og et stort antall studier har rettet søkelyset på hva det innebærer å være barn i voldelige hjem. Studiene har bidratt til å øke forståelsen av hvordan barn opplever og håndterer volden (Øverlien 2012). Heltne og Steinsvåg (2011) viser til forskning av Jaffe, Wolfe og Wilson (1990), der det konkluderes med at vold mot mor kan skade barns utvikling og fungering både kognitivt, emosjonelt, fysisk og adferdsmessig. Avhengig av alder, utviklingsnivå og tilgang på beskyttelsesfaktorer, har disse barna økt risiko for å utvikle angst, depresjon, symptom på traumatisering og posttraumatisk stresslidelse, samt lære- og adferdsvansker.

Finstad (2000) skrev i boken "Politiblikket" om ordenspolitiets arbeid. På bakgrunn av observasjon og intervjuer analyserte hun politiets roller og adferd, samt hvordan de tolker ulike situasjoner og oppdrag. Forholdet mellom politi og publikum er preget av tillit og fortrolighet, og blir beskrevet som *et stort samarbeidsprosjekt*. Finstad skriver imidlertid mindre om politiets arbeid med familievold. Oppdrag av denne typen er lite belyst i Norge før en doktorgradsavhandling av Aas (2009).

Aas (2009) undersøkte yrkeskulturen i forbindelse med ordenspolitiets arbeid med familievoldssaker i Oslo, og analyserte hvordan ordenspolitiet forsto og håndterte sine arbeidsoppgaver. Hovedformålet med avhandlingen var å frembringe ny kunnskap om hvordan politiet tenker, hva og hvorfor politiet gjør som de gjør i oppdrag som omhandler familievold. Forskningen viste at politiets arbeid og vurderinger i disse sakene i stor grad skiller seg fra politiets øvrige oppgaver (Aas 2009).

I 2012 skrev Edvardsen og Berg kapittelet "Oppdrag husbråk. Med fokus på barnet" som et bidrag til en pensumbok for Politihøgskolens studenter. Kapittelet belyser viktigheten av at politiet er bevisst på at familievold handler om overgrep der ofrene trenger beskyttelse, samt betydningen av å etablere god kontakt med barna. Det gir en forklaring på politiets oppdragshåndtering og kommer også inn på kommunikasjonen mellom politi og barn. Flere polititjenestepersoner opplever at strafferettslig forfølgning alene ikke er tilstrekkelig for å gi utsatte familier hjelp, noe som også støttes opp av forskning på voldsofre. Barn som opplever vold må ofte holde opplevelsene sine for seg selv: "Vold i hjemmet hører til

en lukket verden, der få av dem som rammes på eget initiativ åpner for hjelp utenfra” (Edwardsen og Berg 2012, 77). For å begrense skadevirkningene denne type vold medfører, er det viktig at barn blir ivaretatt i akuttsituasjonen. Politiet må avdramatisere sin tilstedeværelse og forklare barna hvorfor de er der og at de er kommet til stedet for å hjelpe dem.

I 2012 utga Øverlien boken ”Vold i hjemmet – barns strategier”. Den har fokus på handlingsstrategiene til barn som opplever vold i nære relasjoner. Gjennom narrativ teori presenterer hun et barnesentrert perspektiv, og gir et innblikk i hvordan barn erfarer kontakten med lærere, politi og barnevern. Barna opplever ofte at hjelpeinstansene er til for de voksne, og at de derfor må hjelpe seg selv. Frykt for represalier eller at volden kan eskalere hvis de ringer etter hjelp, er årsaken til at mange barn ikke vil ha kontakt med politiet. Politiet må ha kunnskap om at barn vil prøve å ta vare på egen sikkerhet, og hvis barna blir presset til å fortelle, kan det øke risikoen for mer vold. Øverlien viser til FNs konvensjon om barns rettigheter, som sier at barn har rett til informasjon som gjelder dem selv. Dette betyr at polititjenestepersoner faktisk ikke bare bør, men *må*, snakke med barn. Barn som opplever vanskelige hendelser som ulykker og skilsmisser, har som oftest voksne omsorgspersoner som hjelper og veileder dem. Når barna opplever vold mellom omsorgspersonene, har de ikke den nødvendige og viktige støtten. Viktige beskyttelsesfaktorer som selvtillit og nærhet til familie og venner, kan være begrenset for voldsutsatte barn. Øverlien viser til flere studier som påviser at mange voldsutsatte barn ikke viser noen form for reaksjoner eller symptomer.

I fagartikkelen ”Når barn er vitne til vold” av Kyllingmark og Lillevik (2013) refereres det til nyere forskning som viser at barn er mer sårbare enn voksne. Barnas subjektive opplevelse og skadene de kan påføres av å leve i familier med vold kan lett bli oversett. Når disse belastningene er knyttet til foreldrene, ser det ut til å øke skadepotensialet. I artikkelen vises det også til et anerkjent forskningsarbeid (The Adverse Childhood Experiences Study) der det som framheves at:

Mennesker som opplever belastninger i barndommen har større risiko for å utvikle sosiale, følelsesmessige og kognitive vansker som senere i livet kan bidra til risikoatferd, og fare for utvikling av en rekke fysiske og psykiske

helseproblemer. Det er derfor avgjørende at fagpersoner som møter barna har handlingskompetanse til tidlig avdekking (Kyllingmark og Lillevik 2013, 61).

I artikkelen beskrives barnas konstante frykt for nye voldsepisoder i hjemmet. Barna utvikler strategier og handlingsmønstre for å unngå volden, og de blir sårbare og utrygge. ”Følelser som skam, skyld og angst er karakteristisk for barna, og dette er følelser som kan bidra til økte sosiale og psykologiske problemer for dem” (Kyllingmark og Lillevik 2013, 59). Volden som barna opplever har helsemessige, sosiale og kognitive implikasjoner. Foruten å kunne skade barnet fysisk og psykisk, kan også volden få atferdsmessige uttrykk som blir vanskelige i ulike sosiale situasjoner barnet er i (Kyllingmark og Lillevik 2013).

I 2014 utga Edvardsen og Mevik artikkelen ”Vold mot barn i hjemmet: Hvordan ivareta barns rettigheter? ”. Artikkelen har fokus på politi og barnevernets arbeid når det gjelder barns rettigheter under avdekking og oppfølging av vold i hjemmet. Holdninger og kunnskap om barn har avgjørende betydning for de beslutninger som tas. Mangel på kunnskap om barns reaksjoner og deres måter å fortelle om voldsepisoder på, kan få alvorlige konsekvenser for politiets håndtering av disse oppdragene. Dommeravhør (tilrettelagte avhør) trekkes frem som et eksempel på hvor viktig det er at alle fagpersoner som er involvert i barna, har kompetanse og kunnskap på dette fagfeltet. Fagpersoner må kunne samarbeide for å sikre best mulig bevisopptak, og anerkjenne og forstå det psykiske aspektet ved konsekvensene av volden. De operative polititjenestepersonene bør snakke med barna om hvordan de har det, samt informere barn om hva som videre skal skje med familien (Edvardsen og Mevik 2014).

Edvardsen arbeider for tiden med en doktorgrad om politiets erfaringer i ordensoppdrag der de møter barn som lever med vold i hjemmet. Studien fokuserer på hva polititjenestepersoner erfarer ved sin praksis, både utfordringer de møter og hva som kan være til hjelp for barn som lever med vold og alvorlig omsorgssvikt.

I 2014 utga Aas boken ”Politiet og familievolden”. Den belyser politiets arbeid med familievold fra ulike perspektiver. Han får fram både synspunkter og erfaringer fra voldsutsatte på krisesentre, barnevernsansatte og politiutøvere. Aas skriver om hvordan politiet forholder seg til de voldsutsatte og hvordan politiet organiserer dette arbeidet .

I 2015 utga Aas og Øverlien artikkelen ”The police patrols and children experiencing domestic violence”. Artikkelen tar for seg politiets møter med barn i akutte situasjoner. Den beskriver barnas opplevelser av møtene, samt på hvilke grunnlag polititjenestepersoner bestemmer seg for om de skal snakke med barna eller ikke. Motivasjonen og grunnlaget for å gjøre dette er ofte begrunnet i behovet politiet har for å foreta videre operative eller etterforskningsmessige skritt. Barna artikkelen refererer til husket lite fra samtalene de hadde hatt med politiet, og barna beskrev dem som ansikt- og navnløse personer de hadde lite befatning med. Forfatterne argumenterer for viktigheten av at operative polititjenestepersoner er bevisst den forebyggende rollen de har i disse akutte møtene. Kommunikasjon med barn er derfor av stor betydning.

Tidligere forskning har vist at det er store mangler ved den oppfølging barn får. Det er behov for mer forskning på hjelpesystemenes metoder og virkemidler når det gjelder kartlegging av vold og overgrep mot barn. Justis- og beredskapsdepartementet har derfor igangsatt et femårig forskningsprogram om vold i nære relasjoner (2014-2019), og øremerket 25 millioner kroner til Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS). I tillegg har Helse- og omsorgsdepartementet bevilget 10 millioner kroner innenfor forskningsprogrammets ramme, til forskning på helsemessige konsekvenser av vold i nære relasjoner. Programmet har tre prioriterte forskningsområder:

1. Vold i nære relasjoner; omfang, fenomen og konsekvenser
2. Møter mellom voldsberørte og samfunnets hjelpe- og rettsapparat
3. Behandling av voldsberørte

Forskningsprogrammet vil også se nærmere på informantenes kontakt med politi og strafferettsapparatet. Resultatene av undersøkelsen vil bli meldt tilbake til politiske myndigheter i den hensikt at de kan gjøre bruk av funnene når de planlegger helsemessige, sosiale og rettslige hjelpetilbud til utsatte grupper (www.nkvts.no).

2.1.3 Trygghet, kommunikasjon og tillit

På begynnelsen av 1980-tallet var tillit et nesten fraværende tema i Politirolleutvalgets innstilling, og politiets uttalte mål var å skape ro og orden. Fra midten av 1990-tallet og

frem til i dag er trygghet for publikum og tillit til politiets oppdragsløsning blitt sentrale tema i flere styringsdokumenter.

Trygghet er et begrep som kan være vanskelig å definere opp mot politiets arbeid. Når- og for hvem skaper politiets tilstedeværelse trygghet? ”Målet er at publikum skal oppleve møtet med politiet som trygt, rettferdig og tillitsvekkende” (Lund 2012, 68).

Det er et mål å jobbe for et tryggere samfunn, men det er uvisst hvor stor grad av objektiv trygghet politiet klarer å skape. Ifølge Egge med flere (2010) er det den subjektive tryggheten politiet har størst mulighet til å gjøre noe med. Forskning viser til at befolkningens tillit til politiet ikke har med antallet politikontakter å gjøre, eller politiets arbeid og innsats, men kvaliteten på disse møtene. Det er i stor grad kommunikasjon og samhandling som avgjør hvor mye tillit publikum får til politiet. I de personlige møtene blir evnen til å bygge relasjoner spesielt tydelig. Ifølge Edvardsen og Berg (2012) må polititjenestepersoner være ekstra sensitive i møter med barn. Et bevisst forhold til uniformen er viktig fordi den for noen kan virke skremmende, mens den symboliserer beskyttelse for andre. For å oppnå trygghet og tillit, kan polititjenestepersoner ta av seg noen av uniformseffektene, slik at de fremstår mindre fremmede og truende i møter med barn. ”Uniformen og utstyrsbeltet er symbolske kjennetegn på makt og overlegenhet. I oppdrag hvor målet er tillitsbyggende møter, vil en usymmetrisk maktrelasjoner kunne være et hinder” (Egge og Ganapathy 2012, 59).

Polisitjenestepersoner må ta barn på alvor ved å informere og forklare dem situasjonen. Deres evne til å forstå barnas situasjon er også en forutsetning. Barn kan være meget direkte og konkrete, men også uforståelige og diffuse i kommunikasjonen sin. ”Måten man kommuniserer med barn på har mer å si for meningsinnholdet som fremkommer, enn egenskaper hos barnet i form av umodenhet og mangler ved barnets kognitive evner” (Hansen 2015, 44). Barn kan være truet eller presset til å ikke fortelle om opplevelser det har hatt hjemme. Konsekvenser for barnets familieliv kan også være en årsak til at slike samtaler blir en påkjenning som gjør det vanskelig for barnet å fortelle (Hansen 2015).

Kommunikasjon er en grunnleggende forutsetning for sosialt samspill, og er en pågående prosess der vi velger hvordan vi forholder oss til hverandre for å skape kontakt og tillit. Det handler om møter mellom mennesker i ulike situasjoner og er derfor essensielt i alt politiarbeid (Lund 2012). Det å bruke tid under oppdrag og utvise empati er

betydningsfullt i møtet med publikum (Egge og Ganapathy 2012). God kommunikasjon er et viktig hjelpemiddel politiet har for å løse ulike situasjoner og konflikter.

2.2 Humanistisk psykologi

Humanistisk psykologi er en samlebetegnelse for flere terapiretninger som for eksempel eksistensialistisk og personsentrert terapi. Disse legger vekt på forståelse av enkeltmennesket på sine egne premisser, og menneskets vekstpotensial og skaperkraft står sentralt. Humanistisk psykologi framhever mennesket som fri til å utforme sin egen identitet. Mennesket blir sett på som unikt, søkende og meningsskapende, og måten det tolker sine omgivelser på er avgjørende for hvordan det forstår seg selv og andre. For å forstå mennesket må man granske menneskelig adferd i sin kontekst. Den enkelte persons opplevelser, valg og verdier har en sentral plass. ”Mennesket er et meningsøkende og velgende vesen som ”skaper seg selv” gjennom sine valg” (Aadland 2011, 114).

Fenomenologen Martin Heidegger (1889-1976) har hatt stor innflytelse på humanistisk psykologi. Ifølge Schibbye (2009) var det Heidegger som ”introduserte begrepet *Befindlichkeit* som viser til hvordan jeg har det med meg selv og i meg selv, hvordan det står til med meg, eller hvordan jeg befinner meg” (Schibbye 2009, 27). Heidegger var en av foregangsfigurene i forståelsen av intersubjektivt fellesskap. Han vektla at vi eksisterer og lever med andre mennesker, og vårt forhold til andre er avhengig av vårt forhold til oss selv. For å kunne forholde oss til andre og forstå deres væremåte og handlinger, må vi ha en forståelse av hvem vi selv er. Innholdet i forståelsen er avhengig av vår begrensede forståelse av verden (Aadland 2011, 195-196).

Mitt hovedfokus er operative polititjenestepersoners tolking og opplevelser av sine møter med voldsutsatte barn. Dette er i tråd med humanistisk psykologi, der den enkelte persons opplevelser, valg og verdier har en viktig plass. Jeg har derfor valgt å bruke humanistisk psykologi i oppgaven min. Måten polititjenestepersonene forstår andre og seg selv, er avgjørende for hvordan de tolker situasjoner og oppdrag. I dette ligger også hvordan de opplever de voldsutsatte barna. Aas (2014) fant at i oppdrag med familievold kan polititjenestepersoner både ledes av et etterforskningsmotiv og et omsorgsmotiv i samtaler med barn om deres opplevelser. Kunnskap om vold overfor barn holdes opp mot

informantenes utsagn i den følgende presentasjonen for å belyse bedre politiets utfordringer og håndtering av vold i nære relasjoner.

2.2.1 Personsentrert terapi

Carl Rogers (1902-1987) utviklet denne terapiretningen innen humanistisk psykologi på 1940-tallet. Mennesket er bevisst seg selv og andre og ønsker selvaktualisering gjennom å finne mening med tilværelsen. Dette forutsetter en vilje og evne til å foreta valg, og i personsentrert terapi er det fokus på personlige behov, selvoppfattelse og sosial tilpasning. Personsentrert terapi er opptatt av hele mennesket, dets frie vilje, muligheter for å velge og å fremme vekst. Menneskets selvopplevelse er viktig i denne sammenhengen. Selvet dannes gradvis av våre persepsjoner, og blir et referansepunkt for virkeligheten slik den fremstår for individet. Erfaringer og opplevelser som ikke passer inn med selvet kan føles som trusler mot det. Terapeutens holdning skal være preget av varme, omtanke og omsorg i ord og i handling. Det er et møte mellom to likeverdige individer der relasjonen er preget av ærlighet, nærhet og åpenhet. I personsentrert terapi fremheves empati som en viktig terapeutisk grunnholdning. Å forstå en annen persons indre referanseramme og komme nært den andres selv, er viktige elementer i empati. Det er en aktiv og vedvarende prosess, og det er et krevende følelsesanliggende å forstå et annet menneske (Bjørkly 2014).

Ifølge Gamst (2013) er empati evne og vilje til å innta en annens perspektiv ved innfølelse i personen. Det å forstå et annet menneske krever en følelsesmessig nærhet og samtidig yrkesprofesjonell avstand. ”I barnesamtalen er evne til empati en grunnleggende forutsetning for å oppnå kontakt og vinne barnets tillit” (Gamst 2013, 40).

2.3 Dialektisk relasjonsforståelse

Schibbye (2009) fremhever at det er vesentlig med et fenomenologisk grunnsyn i vitenskap om mennesker. Hun utviklet teorien om dialektisk relasjonsforståelse, der blant annet anerkjennelse er et sentralt begrep. Anerkjennelse er en væremåte der vi lar den andre parten være ekspert på sine erfaringer og opplevelser. Lytting, forståelse, aksept, toleranse og bekreftelse er sentrale begreper. ”Disse væremåtene griper over i hverandre, henger sammen, skaper hverandres forutsetninger og viser til hverandre, eller for å si det på en annen måte: de er dialektiske” (Schibbye 2009, 263). Schibbye vektlegger de anerkjennende relasjonene mellom mennesker som en kilde til utvikling og vekst.

Gjennom relasjoner til andre kan vi virkeliggjøre anerkjennelse, og skape en relasjon preget av likeverd. En anerkjennende relasjon er viktig uansett alder (Schibbye 2009).

For å kunne forstå et annet menneske, må man ha fokus på sammenhenger og relasjoner. Partene i en relasjon står i et gjensidig forhold til hverandre og med et felles ønske om anerkjennelse. For å oppleves som oppriktig interessert og genuin i en samhandlingssituasjon, må det være samsvar mellom kroppsspråk, verbale uttalelser og indre opplevelser. Gjennom menneskets evne til selvavgrensning og selvrefleksjon i relasjoner kan vi bli tydelige både overfor oss selv og andre. Dette innebærer at mennesket kan forholde seg til seg selv og til det forhold det har til omgivelsene (Schibbye 2009, 42-43).

Det er gjennom kommunikasjon med andre at barn får tilbakemelding på seg selv som menneske. For å gjøre kommunikasjon med et barn meningsfull, må man som profesjonell yrkesutøver evne å innta både barnets rolle og sin egen rolle. I det ligger det å kunne se begges perspektiv og samtidig klare å betrakte samhandlingen som skjer i kommunikasjonsprosessen. ”I en profesjonell barnesamtale er du både ”i” og ”utenfor” samtalsituasjonen samtidig” (Gamst 2013, 39). Som den profesjonelle part har man et stort ansvar i samtalen og i relasjonen man får med barna. Det er derfor viktig å innta et selvkritisk perspektiv på hvordan man verbalt og nonverbalt kommuniserer, og være seg bevisst dette i samtaler med barn (Gamst 2013, 170-172).

2.3.1 Selvavgrensning og selvrefleksivitet

Selvavgrensning og selvrefleksivitet er to viktige begreper i den dialektiske modellen. Et hovedpoeng i Schibbyes tilnærming er at det relasjonelle selv skal forstås som relasjonelle prosesser som går i to retninger. Prosessene går innover i selvet, og utover i relasjonen. Disse prosessene er gjensidig avhengig av hverandre og står i et dialektisk forhold og med det skaper de hverandres forutsetninger. Det er nødvendig å ha kontakt med egne følelser for å forstå andres (Schibbye 2009).

Selvrefleksivitet innebærer ”å kunne forholde seg til seg selv, å kunne være sitt eget objekt, å kunne ”observere” seg selv, stille seg utenfor seg selv, det vil si avgrense, og betrakte seg selv” (Schibbye 2009, 84). På denne måten blir det mulig å betrakte og analysere egne opplevelser og kunne uttrykke dem i ord og handling. I begrepet ligger også evnen til å forstå hvordan man i en relasjon oppfattes av andre. Selvrefleksivitet innebærer

også evne til å ta den andres perspektiv og ha innsikt og forståelse i den andres forståelse av seg selv. Selvrefleksivitet kan forstås som en forutsetning for empati, innlevelse og medfølelse (Schibbye 2009, 84-90).

”Begrepet selvavgrensning brukes synonymt med differensiering eller individualisering, og betyr det å skille mellom eller kunne være forskjellig fra” (Schibbye 2009, 85).

Selvavgrensning er altså evnen til å kunne se ulikheter i egne og andres følelser, oppfatninger, tanker og opplevelser. På denne måten blir det mulig å betrakte og analysere egne opplevelser, og kunne uttrykke dem i ord og handling. For å kunne ha oversikt over egne indre opplevelser, innebærer dette å samtidig ha evne til å skille disse opplevelsene fra andres.

2.4 Selvpsykologi

Heinz Kohut (1913-1981) er opphavsmannen til selvpsykologien. Teorien er psykodynamisk forankret, men skiller seg på vesentlige punkter fra den i forståelsen av menneskets psyke og relasjonelle utvikling. Barn fødes med behov og ikke med drifter, og menneskelig sinne er ikke medfødt. Noe av det viktigste i selvpsykologien er å kjenne seg som et helt individ som blir forstått av andre mennesker (Karterud og Monsen 2005).

Kohut beskrev selvet som en følelse av eierskap og sammenheng av egne følelser, tanker og handlinger. Selvet kan også forstås som summen av individets selvpresentasjoner, og dannes gradvis av våre persepsjoner. Det utvikles gjennom relasjoner med andre mennesker, og i samhandling og samspill med disse (Karterud og Monsen 2005, 16-17).

Under kriser hender det at mennesker ikke klarer å ta innover seg virkeligheten på en realistisk måte. Vanskelige følelser, tanker eller hendelser holdes på avstand, noe som kan forhindre at det problematiske materialet blir integrert.

Kjerneselvet er en opplevelse av å henge sammen og å føle eierskap til egne følelser og opplevelser, herunder å kunne styre egne handlinger. Selvsammenheng er noe alle mennesker streber etter i livet – det å kunne oppleve seg selv som den samme over tid, også i sterkt belastende situasjoner (Bjørkly 2014).

Med selvobjekt mente Kohut ”den funksjon og betydning et annet menneske, et dyr, en ting, en kulturmanifestasjon eller en idétradisjon har for opprettholdelse av ens følelse av å være et sammenhengende og meningsfylt selv” (Karterud og Monsen 2005, 18).

Mennesker er helt avhengig av å ha selvobjektrelasjoner, og utvikler seg i samspill med

selvobjektene, som mentalt sett er nødvendige for vår eksistens. Foreldrene er selvobjekter for barna sine. Behovet for selvobjekter er vedvarende og det umodne selvet er avhengig av å ha gode selvobjektsrelasjoner for å kunne utvikle seg. Selvobjektrelasjonene har tre viktige funksjoner: speilende, idealiserte og alter-ego (tvillingsøkende) selvobjekt (Bjørkly 2014).

Speilende selvobjekt: mennesker har behov for å bli sett, bekreftet og anerkjent for den de er. Relasjoner med ros, konstruktiv grensesetting og korrigerende er eksempler på dette. Speilende selvobjekter kan være foreldre, venner, kollegaer eller ukjente personer som i enkelte situasjoner kan ha stor betydning for individet. Et eksempel på dette er polititjenestepersoner som kommer inn i et hjem der det er utøvd vold og der de trygger situasjonen og anerkjenner barnas opplevelser og fortellinger. Det kan være første gang akkurat disse polititjenestepersonene kommer til stedet, men deres tilstedeværelse og væremåte der og da har stor betydning for de impliserte partene.

Idealiserte selvobjekt: behovet for idealisering handler om å ha noen man beundrer og ser opp til. Det kan dreie seg om et forbilde som har styrke og egenskaper som individet selv ikke har. Slike selvobjekt kan for eksempel være en religiøs skikkelse, en lærer eller en trener. Disse kan gi støtte og hjelp til å takle daglige utfordringer. Barn har behov for å bli speilet av et idealisert selvobjekt, og som det kan føle å bli beskyttet av og som med sin empati hjelper barnet til å føle en sterkere selvsammenheng (Bjørkly 2014).

Alter-ego selvobjekt (tvillingsøkende): behovet for å være lik eller ha noe felles med andre individer og være en del av noe. Individet opplever relasjonen som likeverdig, den er preget av jevnbyrdighet og individet kan oppleve et fellesskap i samspill med den andre. Eksempler på alter-ego selvobjekter kan være nære venner, kjæledyr og kolleger (Bjørkly 2014).

Kohut mente at empati er selvspsykologiens viktigste observasjonsmåte. Gjennom empati (positiv inntoning) kan vi få tilgang til den andres indre verden. Forståelse, bekreftelse og anerkjennelse er viktige ingredienser i empati og gjør at personen opplever selvet sitt som styrket (Karterud og Monsen 2005, 14-15). Inntoning handler om å være nysgjerrig på den andre parten, vise empati og møte denne med følelser og ærlighet. Holdninger som respekt og anerkjennelse vises gjennom ord, talemåte og handling. Kroppsspråk og stemmeleie samsvarer med hva man sier og hva man gjør (Karterud og Monsen 2005). Øvereide viser

til at ”det er gjennom den emosjonelle inntoning til hverandres motiver og emosjonelle tilstander at personlig tillit i en relasjon oppstår” (Øvereide 2009, 75).

Vitalitetsaffekt er et annet sentralt begrep i selvspsykologien. Vitalitetsaffekt føler vi i samspill med andre mennesker. Det er de varme og gode følelsene man får når en positivt ladet handling deles med noen (Schibbye 2009, 71). For barn kan vitalitetsaffekt være den varmen barnet føler ved kjærtegn fra omsorgspersoner, eller den varmen som utstråles fra en person som bryr seg om barnet. Denne opplevelsen er essensielt for at mennesket skal ha en opplevelse av et sammenhengende og fullstendig selv. En forutsetning for å oppnå disse følelsene er det Schibbye (2009) refererer til som affektinntoning. Begrepet beskriver en prosess der følelsetilstander i en person blir kjennbare for en annen, og begge kan oppleve, uten å bruke ord, at en samhandling har funnet sted.

Uheldige typer inntoning kan forekomme i alle relasjoner i livet, men vil være særlig alvorlig for små barn, fordi disse er avhengige av sine omsorgspersoner og deres kontakt. Barnet kan også miste tillit til sin egen evne til å vurdere hva det selv- eller selvobjektene, opplever. Dette kan føre til utvikling av mistillit til egne indre prosesser, som kan øke sjansene for at barnet tyr til for eksempel løgn, manipulering og tilbaketrekning (Schibbye 2009).

Manglende inntoning beskriver en situasjon der selvobjektet ikke møter barnets behov eller viser interesse og forståelse for barnet. Dette kan være tilfellet i situasjoner med klar omsorgssvikt, der barnet fysisk og emosjonelt er overlatt til seg selv. Et eksempel på dette kan være barn som lever med vold i familien. Mangel på selvobjekter, inkonsekvent og selvmotsigende respons fra selvobjekter, psykisk- og fysisk mishandling, hindrer selvet i å utvikle seg til et modent og selvregulerende system (Bjørkly 2014).

3.0 Forskningsmetode og forskningsetikk

3.1 *Forskningsmetodisk forankring*

Forskningsmetode handler om å finne egnede og vitenskapelig aksepterte innfallsvinkler for systematisk kunnskapsinnhenting om fenomener og problemstillinger en vil ha utforsket. Metodevalg skal hjelpe til med å besvare problemstillingen på en måte som tilfredsstillende vitenskapelige krav. De bør følge som en naturlig konsekvens av oppgavens problemstilling og ikke omvendt (Johannessen, Tufte og Christoffersen 2010, 29-33). Vitenskapelig aktivitet skjer innenfor et vitenskapelig paradigme, og disse paradigmene representerer en måte å se og oppfatte verden på. ”Paradigme beskriver hva som oppfattes som mønstergyldig innenfor et forskningsfellesskap. Dette definerer basis for vurderingen av hva som er relevante data, teorier og perspektiver” (Tjora 2012, 228).

De som leser denne oppgaven skal kunne vite hvilken forskningsmessige forankring den har. I dette ligger hvilke forforståelser jeg har hatt som har satt sitt preg på arbeidet, og hvilke konsekvenser dette kan ha fått for analyse, drøfting og konklusjoner.

Grunnleggende spørsmål rundt hva man kan vite om virkeligheten og hvordan man kan gå frem for å sikre seg kunnskap om denne, kalles for vitenskapsteori eller epistemologi.

Edmund Husserl (1859-1938) var en viktig bidragsyter til fenomenologi slik vi kjenner tilnærmingen i dag. Fenomenologien ble definert som den grunnleggende og beskrivende vitenskapen om menneskers opplevelse og erfaring, med mål om ”å renvaske verden for menneskelige tilsetningsprodukter og forsøke å reddykke selve den måten verden manifesterer seg på for bevisstheten” (Karterud og Monsen 2005, 160).

Et fenomenologisk grunnprinsipp er at man ikke kan skille mellom verden slik den er for oss og slik den er i seg selv. I fenomenologien er helheten mer enn summen av delene, og den verden vi har rundt oss og som vi gjør erfaringer i, kalles i fenomenologien for *livsverden*. Hvordan man skaper sin verden gjennom erfaringer og det subjektive perspektiv må sees i sammenheng med omgivelsene. Vi oppfatter ethvert fenomen subjektivt ved at vi overfører egne forutsetninger, bilder og fordømmer i vår egen erfaringsverden ut på andre mennesker. Vi møter altså andre mennesker med et sett av forutinntatte holdninger og meninger (Aadland 2011, 177-184).

Jeg bestemte meg tidlig for temaområde. Problemstilling og underproblemstillinger har allikevel blitt endret og justert underveis i arbeidet. Parallelt med skriving, intervjuer og transkribering, dukket nye tanker og ideer opp, og en naturlig del av arbeidsprosessen min ble å gjøre endringer i oppgaven.

I mitt forskningsprosjekt ønsket jeg å beskrive operative polititjenestepersoners erfaringer og refleksjoner rundt møter med voldsutsatte barn. Mitt fokus var politiets opplevelse og oppfatninger av slike situasjoner, og her var det mulig med flere metodiske innfallsvinkler. Jeg ønsket å benytte den metoden som ville gi mest mulig relevant informasjon. I et fenomenologisk perspektiv er det i en intervjusammenheng deltakerens livsverden det forskes på, og man ønsker å finne ut hvordan et fenomen fremtrer fra et førstepersonsperspektiv (Tjora 2012, 105). Min oppgave er innenfor det fenomenologiske paradigme – troen på at veien til innsikt om sosiale fenomener skjer gjennom å forstå virkeligheten gjennom aktørenes egne fortolkninger av denne virkeligheten. Med et fenomenologisk perspektiv vil en ta utgangspunkt i den enkeltes opplevelser og tolkninger, og ha som utgangspunkt at virkeligheten er slik informanten oppfatter den (Kvale og Brinkmann 2009).

Kvalitative metoder med bruk av det kvalitative forskningsintervjuet åpner i stor grad for at jeg som forsker kan få en bedre forståelse av polititjenestepersoners livsverden, og hvordan det kan kjennes å være operativt politi i møte med voldsutsatte barn. Jeg hadde en tro på at jeg ville få fyldigere og bedre svar ved å gjennomføre intervjuer i stedet for å sende ut spørreskjemaer. Ifølge Tjora (2012) gir kvalitative tilnærminger en mer subjektiv tilnærming ved at de baserer seg på interaksjonene mellom forsker og informant, noe jeg vurderte som relevant og viktig for mitt prosjekt.

Min empiri er hentet fra semistrukturerte, individuelle dybdeintervjuer av polititjenestepersoner som har relevant erfaring med oppdrag som omhandler vold i nære relasjoner. Under intervjuene var det viktig å utforske hvordan de beskrev sine tanker og opplevelser i forhold til oppdragene. Metoden ble valgt fordi jeg ønsket empiri som fikk fram informantenes erfaringer, fortellinger og refleksjoner rundt politiarbeidet sitt. Jeg vurderte denne datainnsamlingsmetoden som best egnet for å få tak i den informasjonen jeg søkte i forbindelse med disse ekstremt krevende psykososiale hjelperelasjonene. Jeg ønsket å få tilgang til førstehåndserfaringer fra erfarne

polititjenestepersoner som har vært med på flere oppdrag med familievold. De fenomenologiske perspektivene var derfor en relevant tilnærming, og oppgaven min er skrevet innenfor rammene av denne forskningstradisjonen.

Min yrkesfaglige bakgrunn er svært lik flere av informantene, og det faktum at jeg har vært med på flere oppdrag med vold i nære relasjoner, vil uansett ha en påvirkning på hvordan intervjuene og transkriberingen ble gjennomført, analysen foretatt og selve skriveprosessen av denne oppgaven. Jeg har mange egne opplevelser og oppfatninger rundt denne tematikken. Problemstilling og underproblemstillinger er dannet som en følge av temaer jeg gjentatte ganger har undret meg over i løpet av min yrkeskarriere, og som jeg følgelig har mange meninger og tanker rundt. Jeg som person kan derfor sies å ha vært en kilde til kunnskap, og min egen erfaring har således vært kilde i arbeidet med denne oppgaven.

Kvalitative forskningsmetoder fremstiller resultatene sine ved hjelp av tekst, og analyserer disse gjennom drøftelser av informanternes utsagn og tolkninger, samt forskerens egne fortolkninger (Johannessen, Tuft og Christoffersen 2010). For å kunne gi mening, må funnene analyseres og tolkes ut fra tidligere forskning og teori. Leseren skal selv kunne vurdere funnenes pålitelighet, og det er derfor viktig å synliggjøre hvilke metoder som har vært brukt, og hvordan disse kan ha påvirket funnene som blir presentert. Kvalitative metoder forholder seg til data i form av kategoriserte fenomener og vektlegger tolkning av dataene. Alle beslutninger vedrørende utvalgsstrategi, rekruttering av informanter, utarbeidelse av intervjuguide, datainnsamling, analyse og tolkning styres av forskningsspørsmålene (Johannessen, Tuft og Christoffersen 2010, 173-176).

Ideelt sett hadde jeg ønsket å intervju polititjenestepersoner i kombinasjon med deltakende observasjon i oppdrag med vold i nære relasjoner. Deltakende observasjon i forskning på politiets operative arbeid og opptreden på privat arena, ble av Rådet for taushetsplikt og forskning, ikke akseptert som en metodisk tilnærming (Aas 2009). Når det skal forskes på politiets arbeid i de private hjem, kreves det gode begrunnelser for at dette kan skje. De som er involverte i slike oppdrag bør ha en reell mulighet til å kunne samtykke i å være gjenstand for forskning. Ofte umuliggjør omstendighetene innhenting av gyldig samtykke, eller så vil en presentasjonen av forskeren og forskningen oppleves som upassende både for politiet og for de involverte.

Oppdrag som gjelder vold i nære relasjoner er et eksempel på oppdrag der de som trenger bistand fra politiet må kunne ha tillit til at politiet ikke tar med seg forskere på oppdraget. De poengterer videre at involverte barn er i en svært sårbar situasjon og har et spesielt behov for vern i slike akutt situasjoner, og tilstedeværelse av andre enn politiet kan føre til økt frykt og utrygghet for barna. Rådet etterspør imidlertid om andre metodiske tilnærminger kan benyttes (Aas 2009, 304-312).

Da det ikke var mulig med deltakende observasjon, brukte jeg min egen erfaring som operativ polititjenesteperson som referanseramme for intervjuene.

3.2 Forskningsprosedyre

3.2.1 Forberedelse, godkjenning og tillatelser

I Oslo er det tilsammen fem politistasjoner som har ansvaret for hver sine bydeler og områder innenfor bygrensen. Ved hver av politistasjonene er det en ordensavdeling, der hovedoppgaven er å sørge for ro og orden, men de har også ansvaret for innledende etterforskning i saker som oppstår. For å få tilgang til forskningsfeltet, gjennomførte jeg intervjuer av operative polititjenestepersoner ved to av disse ordensavdelingene.

I april 2015 sendte jeg inn meldeskjema til Norsk senter for forskningsdata (NSD) for å få prosjektet mitt godkjent. Min veileder kvalitetssikret informasjonsskrivet og intervjuguiden som ble vedlagt søknaden. Jeg hadde på forhånd gjennomført et prøveintervju med en kollega som hadde erfaring fra operativt politiarbeid. Tanken var å kontrollere om spørsmålene i intervjuguiden ga tilstrekkelig analyserbart materiale, samt om vedkommende hadde noen innspill til endringer eller forbedringer. Jeg fikk positive tilbakemeldinger på at spørsmålene og oppbyggingen av intervjuet var bra. Det ble foretatt noen mindre justeringer, men ellers ga spørsmålene jeg hadde satt opp nok materiale. For å kunne formulere gode oppfølgingsspørsmål, noterte jeg hvordan spørsmålene ble tolket og besvart av prøveinformanten. Erfaringene fra prøveintervjuet viste at intervjuet ville ta om lag 1 time. Jeg hadde imidlertid en tanke om at informantene kunne ha mye de ønsket å snakke om, og jeg satte derfor av 1,5 time til hvert intervju. Prøveintervjuet og erfaringene jeg fikk fra dette, var nyttig i mitt videre arbeid og under gjennomføringen av intervjuene.

På grunn av geografisk nærhet til meg, samt til fagfeltet for øvrig, rådførte jeg meg med biveileder i den videre prosessen rundt ytterligere tillatelser for å få gjennomført

intervjuene. I slutten av april 2015 ble prosjektet godkjent av NSD. Jeg kontaktet deretter stasjonssjefene ved de to politistasjonene (heretter omtalt som politistasjon 1 og politistasjon 2) via mail. Den inneholdt en skriftlig forespørsel hvor jeg introduserte meg selv, og informasjonsskrivet hvor jeg redegjorde for undersøkelsen og dens formål. Jeg ba stasjonssjefene om tillatelse til å gjennomføre intervjuer av til sammen seks av deres ansatte. Tilbakemelding og svar kom etter kun få dager. De var positive til henvendelsen og ga meg tillatelse til å kontakte divisjonslederne ved ordensavdelingene for å få tak i aktuelle informanter.

I juni 2015 sendte jeg skriftlig forespørsel til divisjonslederne hvor jeg viste til tillatelsen gitt av stasjonssjefene, og la ved informasjonsskrivet vedrørende undersøkelsen.

Informasjonen understreket at deltakelse av deres ansatte skulle baseres på frivillighet, og at all informasjon ville bli anonymisert og behandlet konfidensielt. Divisjonslederne var positivt innstilt. De informerte sine ansatte om studien, fikk tak i frivillige informanter og sørget for å tilrettelegge tjenesten slik at de kunne stille til intervju i arbeidstiden.

Jeg ønsket i utgangspunktet å få tatt intervjuene på forsommeren, men det viste seg å være en hektisk tid for ordensavdelingene med mange oppdrag og lite tilgjengelig personell. Intervjuene måtte derfor vente til etter fellesferien.

Da jeg i august på ny tok kontakt med divisjonslederne ved politistasjon1, fikk jeg beskjed om at de fremdeles hadde mye å gjøre, og derfor ingen mulighet til å stille til intervju i nærmeste fremtid. Heldigvis stilte det seg annerledes ved politistasjon 2, og jeg fikk kontaktinformasjon på tre polititjenestepersoner som ønsket å stille til intervju. Jeg kontaktet de aktuelle informantene, og avtalte tid til intervju med dem samme uke.

Etter flere mail med purringer på divisjonslederne ved politistasjon 1, fikk jeg i september positiv respons og navn på tre aktuelle informanter som stilte til intervju uken etter. Alle de 6 informantene stilte til intervju til avtalt tid og sted, hadde lest informasjonsskrivet og virket interessert i og nysgjerrige på prosjektet mitt.

3.2.2 Utvalg

”Enten målet er å utvikle beskrivelser, begreper eller teoretiske modeller, vil utvalget bestemme hva vi har grunnlag for å si noe om” (Malterud 2013, 55). Kvalitative studier baserer seg på strategiske utvalg. Det vil si at informantene er valgt ut på bakgrunn av en målsetting om at materialet har best mulighet til å belyse problemstillingen. Kvalitative

intervjuer benyttes som regel når formålet er å komme nært innpå personer som tilhører den målgruppen en er interessert i å vite noe om. Hensikten er å få mye informasjon fra et avgrenset antall personer. Hvem og hvor mange informanter som velges ut, er avhengig av forskningsspørsmålet. Utvelging er viktig fordi prosessen/utvalget har stor innflytelse på analysen av dataene. Utvalget er også avhengig av hvilke konklusjoner man kan trekke og hvor stor tillit vi kan ha til konklusjonene (Malterud 2013).

På forhånd foretok jeg et strategisk, kriteriebasert utvalg av informantene mine. Jeg hadde bestemt meg for hvilken målgruppe forskningen skulle rette seg mot for å samle inn nødvendig data. Problemstillingen min tydeliggjør at dette dreier seg om operative polititjenestepersoner. På grunn av oppgavens omfang og størrelse, og for at det skulle være gjennomførbart i gitte tidsperiode, valgte jeg å gjennomføre intervjuene i samme by. Politistasjonene er ulike i antall ansatte og i antall oppdrag / type oppdrag, og ble valgt for å se om det kunne belyse noen mulige forskjeller eller likheter i oppdragsløsningene. Hensikten med dette utvalget var å belyse ulike erfaringer og tanker i forhold til forskningsspørsmålene mine, og således representere mangfoldet i de opplevelsene og synspunktene som finnes rundt oppgavens tema i politidistriktet.

Informantene er utdannet ved Politihøgskolen, har bakgrunn som operative polititjenestepersoner og måtte oppfylle tre bestemte kriterier. Det første inklusjonskriteriet var at de måtte være ansatt ved en ordensavdeling. Jeg ville ha polititjenestepersoner som til daglig jobber ”ute i felten” og håndterer situasjoner der det nylig har pågått, eller fremdeles pågår, vold i nære relasjoner.

Det andre inklusjonskriteriet omhandlet erfaring fra oppdrag med vold i nære relasjoner der også barn hadde vært til stede. Jeg hadde en formening om at det krever kjennskap til flere ulike oppdrag med vold i nære relasjoner for å gjenkjenne de spesielle relasjonelle utfordringene polititjenestepersoner møter.

Det tredje inklusjonskriteriet var at informantene ikke tidligere hadde jobbet operativt sammen med meg. Jeg hadde en tanke om at det kunne påvirke hvilke spørsmål jeg ville stille og hvordan jeg ville stille dem til disse informantene. Hvis jeg hadde jobbet sammen med dem og sett hvordan de håndterte oppdragene, ville jeg muligens ha forutinntatte holdninger og meninger om hvordan de ville besvare spørsmålene. Dette kunne føre til at jeg ikke stilte spørsmål jeg følte at jeg på forhånd kjente svarene på.

Inklusjonskriteriene ble fulgt for å redusere intervjuer bias og legge til rette for en mest mulig åpen samtale om dette vanskelige temaet.

Ifølge Kvale og Brinkmann (2009) finnes det ingen fasit på hvor mange informanter en intervjuundersøkelse bør eller skal ha. Når man skal ta stilling til det antall informanter som er nødvendig for å få svar på problemstillingen, blir dette en vurdering ut fra ulike kriterier. Av disse er hvilken kapasitet man har som forsker, tidsrammen for oppgaven, samt hvor omfattende problemstillingen er, relevant. Innenfor den kvalitative forskningstradisjonen anbefales et antall mellom ti og femten informanter for vanlige intervjuundersøkelser, men også færre dersom dette gir bedre og mer dyptgående analyser (Kvale og Brinkmann 2009). Malterud (2013) hevder at det er viktigere å ha et adekvat utvalg enn å ha et bestemt antall informanter, og data fra mellom fire og syv informanter kan være tilstrekkelig til å gi et rikt materiale.

Jeg hadde som utgangspunkt en tanke om å intervju fem til åtte informanter. Etter en vurdering av hva som var nødvendig for å få tilstrekkelig informasjon, besluttet jeg i samråd med veilederne mine at antallet i utgangspunktet skulle være seks informanter. Dersom jeg etter foreløpige analyser av intervjuene fant at jeg ikke hadde oppnådd en tilstrekkelig dybde i forhold til temaet, var planen å rekruttere ytterligere deltakere. Etter de seks planlagte intervjuene mine, opplevde jeg at utvalget ga et godt grunnlag for å belyse og gi svar på problemstillingen min.

Informantene var ulike i alder, kjønn og tjenesteerfaring. De besto av fire menn og to kvinner, med 4 til 17 års operativ arbeidserfaring i politiet. Samtlige hadde erfaring med oppdrag som omhandlet vold i nære relasjoner, der også barn hadde vært til stede.

Spørsmålene jeg stilte var strukturert i en intervjuguide med til sammen 13 spørsmål, og det ble også stilt oppfølgingsspørsmål til informantene under intervjuene.

Selv om jeg kun presenterer noen få polititjenestepersoners erfaringer, mener jeg allikevel at de gir et innblikk i erfaringene til ansatte ved ordensavdelingene i Oslo. Informantene ble spurt om de trodde deres erfaringer og opplevelser kunne regnes som representative blant operative polititjenestepersoner, noe de svarte bekreftende på. Dette er sammenfallende med det Malterud fremhever som ønskelig i analysen av funn: ”Vi ønsker at de beskrivelsene, begrepene og teoretiske modellene vi utvikler og presenterer, skal kunne overføres til flere sammenhenger enn der de opprinnelig ble hentet fra” (Malterud 2013, 55).

3.2.3 Intervjuprosessen

Polititjenestepersoner er etter min erfaring utadvendte personer som generelt liker i å prate med mennesker. De er vant til å lede avhør, men å være i en intervjusituasjon var uvant for de fleste av informantene. Dette anså jeg som viktig å være bevisst på. Informantene kunne ha en forestilling om at intervjueren skulle være den som drev samtalen fremover med forhåndsbestemte og spesifikke spørsmål. De fleste av informantene var ukjente for meg fra før, men samtlige var klar over at vi var kollegaer, noe som bidro til en kollegial stemning og lett atmosfære under intervjuene. Jeg brukte også litt tid før selve intervjuet til å prate litt med informanten. Tanken var at det ville bli lettere for informanten å svare på spørsmål og snakke fritt hvis vedkommende følte seg trygg i situasjonen. Ifølge Egge og Ganapathy (2012) er det en sterk vi- kultur og høy grad av implisitt tillit i politiet. Jeg hadde derfor en forforståelse av at tillit raskt ville bli etablert i intervjusituasjonen. Intervjuet skulle ikke ta opp særlig følsomme eller vanskelige tema, men jeg var klar over at noen av informantene kunne ha opplevelser fra oppdrag som de fant det vanskelig å prate om av ulike grunner.

Gjennom politiutdanningen og erfaring med ulike avhørssituasjoner i jobbsammenheng, har jeg som polititjenesteperson utviklet en forståelse av intervjusituasjonen som i stor grad samsvarer med metodelitteraturens anbefalinger. Polititjenestepersoner er opplært i å være bevisst på spørsmålsformulering generelt, og på hvordan verbal- og nonverbal kommunikasjon spiller inn i samhandling med andre. Jeg følte meg relativt fortrolig med situasjon, og det jeg var mest spent på var hvordan spørsmålene ville bli besvart og om jeg ville klare å stille gode oppfølgingsspørsmål til informantene. Videre var jeg usikker på hvor mye tid intervjuene ville ta og om transkriberingen ville bli en tung oppgave.

Forskningsprosessen vil alltid være preget av hvordan forskeren oppfatter virkeligheten og det som har formet denne oppfatningen. Jeg ønsket å fremtre med en nøytral innstilling, og for å understreke min rolle som forsker, ville jeg ikke bære uniform under intervjuene. Min tidligere yrkesutøvelse som operativ polititjenesteperson er naturlig nok en del av min erfaring og dette vil ha en innvirkning på min forforståelse.

Informantene bestemte i stor grad framdriften under intervjuene og i hvilken rekkefølge de forhåndsbestemte temaene ble tatt opp. Følgelig ble rekkefølgen på spørsmålene mine noe ulik fra informant til informant. Hensikten var å ha noen felles spørsmål som alle skulle besvare, slik at jeg hadde et godt utgangspunkt til å finne mulige mønster i datamaterialet.

Informantene fikk også stor frihet til å snakke om det de selv ønsket å fortelle fra disse oppdragene.

Informantenes bidrag er avhengig av konteksten intervjuene finner sted i. All kommunikasjon og adferd tolkes i en sammenheng som skaper mening (Lund 2012). Den ytre konteksten var kontoret intervjuet ble foretatt i, mens den indre konteksten var erfaringer og minner som informantene assosierte med temaet. Jeg tok hensyn til at jeg som forsker var en del av konteksten og at jeg derfor ville ha innvirkning på det som skjedde under intervjuene, både som deltaker og senere i analysene av data. Jeg definerte det som særlig viktig at jeg var bevisst på at egen yrkesbakgrunn ville kunne påvirke intervjuene og bearbeidingen av dataene.

Det var på forhånd kjent for dem som ble intervjuet at jeg var ansatt ved Politihøgskolen, og at jeg hadde politifaglig bakgrunn. Det faktum at jeg hadde vært med på mange oppdrag med vold i nære relasjoner, var noe jeg i utgangspunktet ikke hadde tenkt å framheve. Jeg hadde en tanke om at det kunne komme spørsmål rundt dette under intervjuene, og da ville jeg eventuelt fortelle om min operative bakgrunn. Det å bli forsket på av kollegaer kan ha både positive og negative følger, noe jeg var bevisst på. Informantene kunne ha en tanke om at jeg som polititjenesteperson og følgelig kollega, hadde god innsikt i deres hverdag og erfaringer, og dermed også forsto hva de snakket om. Jeg følte at informantene ga gode og fyldige svar, og at jeg ikke gikk glipp av viktig informasjon.

I samsvar med de forskningsetiske retningslinjene ville jeg respektere informantens privatliv, ta hensyn til informantens rett til selvbestemmelse og påse at informanten ble utsatt for minst mulig belastning (Johannessen, Tufte og Christoffersen 2010). Jeg unnlot å spørre om private anliggender, eller forfølge temaer jeg forsto at var svært vanskelig for dem å snakke om.

Egge og Ganapathy (2012) viser til at politiet er en etat der det utvikles sterk implisitt tillit, noe som ofte beskrives som ”tatt-for-gitt-tillit”. Polititjenestepersoner er en del av en felles politikultur med egne normer, verdier og erfaringer som er med på å strukturere deres handlinger. Den implisitte tilliten er ofte meget høy mellom kollegaer, noe som kunne medføre at informantene følte seg trygge i en intervjusituasjon med meg. Utgangspunktet

mitt var som nevnt en intervjuguide, men jeg ønsket også å følge informantenes fortellinger der jeg fant det hensiktsmessig.

Jeg delte intervjuguiden inn i fem faser:

1. Etablering av relasjon

Den første delen av samtalen ble brukt til å bli litt kjent med hverandre og snakke litt uformelt sammen for å gjøre situasjonen og atmosfæren mest mulig behagelig og åpen.

2. Informasjon

I denne fasen ble temaets og intervjuets formål presentert. Jeg forklarte hva jeg kom til å stille spørsmål om og hva intervjuet skulle brukes til. Informantene ble orientert om formalitetene rundt sitt samtykke og sin mulighet til å trekke seg, samt om taushetsplikt og anonymitet. Videre ble de informert om at jeg ønsket å ta opptak av intervjuet ved bruk av diktafon, og de ble spurt om de samtykket til dette. Informantene ble oppfordret til å stille spørsmål hvis noe fremsto uklart.

3. Overgangsspørsmål:

I denne fasen stilte jeg noen spørsmål for å undersøke hvor mye erfaring informantene hadde med oppdrag som omhandlet vold i nære relasjoner der også barn hadde vært til stede. Jeg ønsket også å få vite noe om hvor mange slike oppdrag informantene hadde deltatt på, og hyppigheten av disse oppdragene.

4. Nøkkelspørsmål:

Denne fasen brukte jeg mest tid på, og her stilte jeg flere direkte spørsmål om hvordan informantene oppfattet og opplevde sine møter med voldsutsatte barn. Jeg spurte om i hvilken grad de følte at de ivaretok barna, samt sikkerheten under oppdragene.

Informantene ble også utfordret til å fortelle om konkrete oppdrag de hadde vært på, både der de opplevde å mestre situasjonen og der det motsatte var tilfellet. De ble spurt om hvilke dilemma og utfordringer de eventuelt hadde erfart, samt tanker og erfaringer de hadde rundt kommunikasjon med barna. Informantene ble i tillegg spurt om deres erfaringer i forhold til samarbeid med barnevernet (barnevernsvakta).

5. Oppsummering

I denne siste fasen oppsummerte jeg det jeg oppfattet som hovedessensen i svarene for å sikre at jeg hadde forstått dem riktig. Informantene hadde på forhånd samtykket i bruk av

diktafon, intervjuene skulle ordrett transkriberes, og dermed sikre riktig gjengivelse.

3.2.4 Intervjuet steg for steg

Jeg hentet informantene i vakta ved Politihøgskolen, og brukte tiden frem til intervjuet til å takke dem for at de stilte opp. Samtykkeerklæringen de skulle underskrive, samt informasjonsskrivet jeg tidligere hadde sendt til divisjonslederne, lå fremme. Slik sikret jeg at de hadde fått den nødvendige informasjonen fra divisjonslederen sin. Jeg presiserte at det var frivillig å delta og at de når som helst kunne trekke sin deltakelse, samt at lydopptaket fra intervjuet ville bli oppbevart på et avlåst sted kun jeg hadde tilgang til og ville bli slettet etter at prosjektet var avsluttet. Alle informantene samtykket til bruk av diktafon, og uttrykte at de ikke så noen problemer med at jeg gjorde opptak under intervjuene.

Jeg hadde på forhånd testet diktafonene, men var litt engstelig for at noe teknisk ville gå galt, slik at jeg mistet opptakene. For sikkerhets skyld lot jeg derfor to diktafoner stå på under intervjuene. Jeg opplevde ikke at diktafonene hemmet verken meg eller informantene under intervjuet.

Etter at intervjuet var ferdig og opptaket slått av, ble informantene spurt om de hadde noen kommentarer eller spørsmål. Det hadde de ikke, og samtlige uttrykte at de syntes det var et greit intervju om et viktig tema og at de så frem til å lese oppgaven min og se hvilke resultater jeg kom frem til.

3.2.5 Analyse og tolkning

Analyse av kvalitative data består i å bearbeide tekst og har som mål å gjøre det mulig for andre å få økt kunnskap om saksområdet det forskes på, uten selv å måtte gå gjennom aktuell data (Tjora 2012, 174). I kvalitative studier glir analyse og fortolkning over i hverandre, men det er noen ulikheter. Den kvalitative analysen er en veksling mellom de enkelte deler og helheten. Målet er å avdekke en mening og finne et mønster i datamaterialet. Å tolke vil si å sette noe inn i en større sammenheng og se på hvilke konsekvenser analyse og konklusjon har for det som undersøkes (Johannessen, Tuft og Christoffersen 2010, 163-164).

Teori kan brukes på ulikt vis avhengig av hva man som forsker er ute etter. Min studie er primært ment å være induktiv ved at jeg vil bygge mer generaliserbare innsikter ved å gå

inn i empirien, snarere enn å prøve ut teori ved å se på empiri (deduksjon). En viktig implikasjon av dette er at teoriene er mer å betrakte som verktøy jeg kan benytte når jeg analyserer og tolker empirien min.

Problemstilling og intervjuguide henger sammen og var styrende for hvordan jeg ordnet intervjumateriale. Jeg har gått etter typiske og sentrale trekk og lagt vekt på det som kunne besvare problemstillingen min. Jeg har også sett etter avvikende funn for å vise variasjoner og bredden i politipraksis. En mulig felle i forskningen, som også i politietterforskning, er å være interessestyrt og kun gå etter funn som bekrefter ens antakelser og interesser. Det har jeg forsøkt å styre unna ved å søke etter variasjoner og mangfold i materialet mitt.

For å forstå hva som stammer fra det empiriske materialet og utgjør undersøkelsens resultater, og hva som stammer fra forskerens forforståelse og teoretiske referanseramme, må det komme tydelig frem hvilket analysenivå som er valgt (Malterud 2013).

Giorgis fenomenologiske analyse har som formål å utvikle kunnskap om informantenes erfaringer og livsverden innenfor et bestemt område. Man søker etter spesielle kjennetegn ved fenomenene som studeres, og forsøker å legge bort egen forforståelse i møtet med data (Malterud 2013). Giorgis analyseprosedyre gjennomføres i fire trinn: 1) skaffe seg et helhetsinntrykk, 2) sortere ut meningsdannende enheter, 3) sortere innholdet i de enkelte meningsdannende enhetene, og 4) sammenfatte betydningen av dette (Malterud 2013).

Jeg begynte med transkriberingen av datamaterialet rett etter at samtlige intervjuer var gjennomført. Datamengden måtte reduseres og kategoriseres på en slik måte at jeg kunne håndtere den. Underveis i transkriberingen, følte jeg at jeg hadde samlet nok og relevant data til å kunne begynne med kategorisering og analyse.

Svarene fra informantene betinget noen valg av teknikker som jeg brukte da jeg skulle gjennomgå og kategorisere materialet. Materialet fremsto som oversiktlig og det var følgelig en overkommelig oppgave å systematisere funnene. Etter å ha lest gjennom det transkriberte materialet et par ganger, sorterte jeg dataene i forhold til forskningsspørsmålene mine. Jeg fargekodet tematikken i problemstillingen- og underproblemstillingene mine, og sorterte deretter forskjellige utsagn fra informantene med de fargekodene de passet best inn i. Jeg fikk en oversikt over dataene som belyste problemstillingen min, og de dataene som ikke var relevante la jeg til side. Deretter sorterte jeg dataene i underkategorier. Jeg tok for meg hvert enkelt spørsmål i intervjuguiden og sammenstilte svarene fra hver av informantene. Analysen av det

transkriberte materialet ble gjennomført med systematisk refleksjon, og ga meg et hovedinntrykk av hvordan polititjenestepersoner oppfattet og opplevde sine møter med voldsutsatte barn.

Etter transkribering og analysearbeid viste det seg at informantenes tanker og erfaringer var svært sammenfallende, noe som ga meg et smalere datagrunnlag enn det jeg på forhånd hadde forventet. Jeg hadde bestemt at jeg ville bruke flere av sitatene fra intervjuene i selve oppgaven. Dette for å understreke og eksemplifisere utsagn som etter mitt syn underbygget forskningsspørsmålene mine. På grunn av det smale datagrunnlaget, ble det også viktig å ta med flere sitater for å få med nyanser og variasjoner i informantenes erfaringer og tanker. I denne prosessen var det viktig for meg å sørge for nødvendig anonymisering samtidig som meningsinnholdet var det samme. Jeg valgte å transkribere alt på bokmål, slik at eventuelle dialekter ikke skulle kunne avsløre informantene. Jeg var også bevisst spesielle ord eller uttrykk i dialekter, og spurte informanten der jeg var usikker på meningsinnholdet av enkelte ord. Sitatene skulle heller ikke kunne tolkes ut av konteksten de ble sagt i.

Jeg ønsket å belyse meningsinnholdet i funnene, og valgte derfor å ikke knytte informantenes utsagn opp til verken aktuell informant eller politistasjon. Utsagn og sitater fra intervjuene som jeg siterer fra i oppgaven, har jeg satt i kursiv med anførselstegn. Meningsløse ord, gjentakelser og halve setninger som ikke nådde frem til poenget, er stort sett fjernet. Mellomrom i sitatene som er markert med gjentatte punktum (...), indikerer fjerning av deler av sitatet som jeg anså som mindre viktig.

3.3 Metodiske styrker og svakheter

Følgende tre kriteriene er av mange regnet som selve ”bærebjelkene” for forskningskvalitet: reliabilitet (pålitelighet), validitet (gyldighet) og generaliserbarhet som indikatorer på kvalitet (Tjora 2012, 202).

Det er både styrker og svakheter ved en kvalitativ studie. Et kvalitativt intervju kan gi store mengder informasjon, men resultatene er basert på et lite utvalg av informanter. Det er imidlertid ikke nødvendigvis antallet informanter som er av betydning, et stort antall informanter vil tvert imot kunne gjøre materialet uoversiktlig og analysen overflatisk. For å skaffe inngående oversikt og bli kjent med dybden i data, er et adekvat utvalg mer vesentlig enn utvalgets størrelse (Malterud 2013). Vi kan i liten grad trekke sikre

konklusjoner i samfunnsforskningen, særlig ikke når det gjelder kvalitativ forskning.

3.3.1 Validitet

Validiteten (gyldigheten) i en studie handler om hvorvidt funnene vi får i forskningen vår, gir svar på spørsmålene vi stiller (Tjora 2012, 206). Ifølge Malterud (2013) knytter validitet seg til hvordan data er samlet inn, analysert og tolket. Er dette utført på en korrekt og troverdig måte, og er datainnsamlingen relevant for problemstillingen? I hvilken grad er funnene overførbare ut over den sammenhengen der studien er gjennomført?

Det må være av betydning for flere å forske på det aktuelle området dersom samfunnet mangler opplysninger eller kunnskap om tema. Dette kan være et økt samfunnsmessig fokus på temaer som berører problemstillingen og/eller et uttalt ønske om mer viten og fakta rundt dette (Malterud 2013).

Studien må være valid i den forstand at det må være sammenheng mellom det som undersøkes og de dataene som samles inn. Den interne validiteten handler om hvilke konklusjoner vi kan trekke ut i fra metoden og materialet, ikke om det vi har funnet er sant, men hva det er sant om (Malterud 2013, 21-22). Det dreier seg blant annet om hvorvidt vi har brukt begreper og kartleggingsmetoder som er relevante for formålet.

Det er en mulighet for en betydelig differanse mellom hvordan polititjenestepersoner løser slike oppdrag og hva de sier at de gjør i en intervju sammenheng. Som forsker har jeg altså ingen garanti for at jeg får et realistisk bilde av informantenes erfaringer og praksis.

Deltakende observasjon ville brakt meg nærmere, men denne innfallsvinkelen ble altså ikke akseptert som en metodisk tilnærming av Rådet for taushetsplikt og forskning (Aas 2009, 304-312).

Min posisjon som kollega kunne føre til at informantene fikk et tillitsforhold til meg som forsker. En mulig følge av dette kunne være at jeg fikk mer informasjon og fyldigere svar enn det forskere med annen faglig bakgrunn ville ha fått. På den annen side kunne informantene også ha hatt betenkeligheter med å fortelle om kritikkverdige forhold, eller egne negative erfaringer og oppdragsløsninger, i frykt for at dette vil sette dem som fagpersoner eller etaten de representerte i et dårlig lys. Det var altså viktig at jeg ga informantene tilstrekkelig informasjon om min rolle som forsker, samt hva min hensikt med forskningen var, slik at de var godt informert om hva deres deltagelse innebar.

Lang erfaring med avhørs- og intervjusituasjoner kan være en styrke og føre til at jeg får troverdige forskningsresultater gjennom godt håndverk med meg selv som forskningsinstrument (Kvale og Brinkmann 2009). Det er imidlertid viktig at jeg er bevisst den store forskjellen mellom et forskningsintervju og et politiavhør. Min kunnskap og erfaring fra politiets operative hverdag kan altså være en styrke, men også en svakhet. Jeg vet i stor grad hvordan politietaten fungerer, hvilke utfordringer ulike oppdrag har og hvordan de kan- og burde løses. Videre kjenner jeg til fagspråket innad i politiet. Dette er noen av momentene jeg mener at utenforstående vanskelig kan ha innsikt i.

I intervju med kollegaer er det en fare for at man tar ting for gitt, og noe informasjon ikke kommer fram. Jeg ville tilstrebe at jeg ikke hadde hatt noen av informantene som studenter på Politihøgskolen. Jeg har undervist studentene i korrekt praksis, og følgelig kunne det tenkes at de ikke ville fortelle meg om mulige mangler eller feil i sin aktive yrkesutøvelse.

3.3.2 Generaliserbarhet

Generaliserbarhet er knyttet til undersøkelsens gyldighet utover de enheter som er undersøkt, herunder hvorvidt funnene mine er gjeldende i andre kontekster. En form for generalisering er et vanlig mål i forskning, og er en forutsetning for kunnskap som skal kunne deles med andre. I kvalitative forskningsmetoder vil forskningsfeltet og konteksten bidra til å begrense rekkevidden av forskningsresultatene, og det er derfor nødvendig å tenke generalisering på en annen måte enn det som trengs ved kvantitative forskningsmetoder (Tjora 2012).

Statistisk generalisering krever relativt store utvalg og empiri. Oppgaven min har et lite utvalg av informanter og data, og den kan den ikke sies å være statistisk generaliserbar.

Mitt utgangspunkt er at forskningsmetode og funn gir en god innsikt i hvordan operative polititjenestepersoner oppfatter og opplever møter med voldsutsatte barn.

Resultatene fra forskningsprosjektet mitt kan ikke generaliseres i den forstand at funnene har allmenngyldig sannhetsverdi. Intervjumaterialet går i dybden og fanger opp finmaskede nyanser og variasjoner, og informantenes erfaringer er unike. I min undersøkelse er det i liten grad relevant å snakke om generalisering, på grunn av forskningsmaterialets beskaffenhet. På den annen side har undersøkelsen identifisert noen sentrale områder i politiets praksisfelt, og det er lite sannsynlig at jeg har truffet politiutøvere som har erfaringer på siden av alle andre i den operative polititjenesten. Med støtte i relevant teori og empiri vil jeg tro at funnene kan ha en overføringsverdi ved at de

forteller noe viktig om et relativt vanlig oppdrag. Informantene mente også at deres opplevelser og oppfatninger representerte “normen” blant operative polititjenestepersoner.

3.3.3 Reliabilitet

Studien og forskingsresultatene må være reliable. Det betyr at det skal være mulig for andre å etterprøve det som er gjort, for eksempel ved å foreta en replikasjon av undersøkelsen. Dette knytter jeg også til at studiens funn må være unike og ikke forhåndsbestemte eller kopier av andres forskning. Ved bruk av intervju vil det oppstå en unik situasjon mellom forsker og informant, der de møter hverandre i en kontekst der både den verbale- og den nonverbale kommunikasjonen spiller inn. Situasjonen kan være vanskelig å kopiere, og jeg vurderte det derfor som nødvendig å beskrive forskningsprosessen relativt grundig, slik at andre lettere kan vurdere reliabiliteten i undersøkelsen min (Tjora 2012).

Det er viktig å reflektere over egen kunnskap og engasjement, samt det man har til felles med informantene, og i hvilken grad dette kan påvirket tilgangen til feltet, utvalget, analysen og resultater (Tjora 2012, 203). Min bakgrunn som polititjenesteperson vil kunne påvirke mitt ståsted som forsker, herunder hvilke spørsmål jeg velger å stille til informantene og følgelig de dataene jeg får ut. Kunnskap om tema og nærhet til stoffet vil være en fordel for å kunne stille gode spørsmål i en intervjusituasjon, men det er også en risiko for at man kan bli forutinntatt, noe som vanskeliggjøre kritisk refleksjon (Tjora 2012). Å være bevisst min egen rolle både i intervjusituasjonen og i tolkningen av det som blir sagt, er derfor vesentlig for å forstå hvordan jeg som forsker påvirker prosessen og resultatene. Fullstendig nøytralitet er ikke mulig innenfor den fortolkende tradisjon som kvalitativ forskning er basert på, og bevisstgjøring av eget ståsted er derfor et viktig kriterium for forskningsprosjektet reliabilitet (Tjora 2012, 203-206).

3.4 Forskningsetisk vurdering

Den nasjonale forskningsetiske komite for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) har utarbeidet forskningsetiske retningslinjer og formulert det generelle kravet til etikk i samfunnsforskning:

Som hovedregel skal forskningsprosjekter som forutsetter aktiv deltakelse settes i gang bare etter deltakerens *informerte og frie samtykke*. Den samme

regel gjelder forskning som innebærer en viss *risiko for belastning* på deltakerne. Informantene har til en hver tid *rett til å avbryte sin deltakelse*, uten at dette får negative konsekvenser for dem (Tjora 2012, 40).

Informasjon må behandles på en slik måte at den ikke skader personene det forskes på. Dersom prinsippene om konfidensialitet og etterprøvnbarhet står mot hverandre er personvernet det viktigste. Med tanke på mulig belastning for informantene, hadde jeg som et utgangspunkt at undersøkelsen min ikke skulle inneholde vanskelige og private temaer. Spørsmålene jeg stilte under intervjuet åpnet for at informantene kunne ta opp sensitiv eller følsom tematikk dersom de selv ønsket det. De ble spurt om personlige opplevelser og erfaringer, men jeg la opp til at de selv kunne sette grensen for hvor langt de ønsket å gå.

I en kvalitativ studie skal forskeren generere kunnskap om en persons opplevelser, og må stille kritiske spørsmål til sannhetsverdien i funnene man gjør. Det innebærer at forskeren må være kompromissløst sannhetssøkende, skille saklige argumenter fra følelser og ha et bevisst forhold til egne holdninger og fordommer. En sentral norm for vitenskapelig praksis er idealet om upartiskhet. Partiskhet kan handle om å forsvare politiets interesser i sin forskningsvirksomhet eller å være redd for å gi politiet et dårlig rykte gjennom forskningen sin. Min tidligere yrkeserfaring gjør at jeg har en oppfatning om hvordan oppdrag med vold i nære relasjoner best kan løses. Her er det viktig at jeg er klar over hva jeg legger i best mulig oppdragsløsning. Best mulig for hvem? Jeg er opptatt av at barna skal beskyttes og ivaretas. Som forsker må jeg ha et åpent sinn i forhold til praksis i oppdragsløsningene. Har jeg en interesse av å finne ut av at barna ikke får god nok oppfølging og ivaretagelse av politiet? Disse er blant spørsmålene jeg må stille meg selv og ha et bevisst forhold til. Som forsker bør jeg rekruttere informanter som representerer ulike sider av politipraksis, både de som opererer med et stort skjønn i tjenesten, og de som i stor grad følger alle regler og løser oppdragene deretter.

Politiet møter barn i akutte situasjoner, og har et stort ansvar for å løse disse oppdragene på en skånsom måte. Hvis jeg i min forskning finner at dette ikke er tilfellet, må jeg unngå en følelsesladet tolkning og bare konkret forholde meg til funnene mine. Som forsker må jeg forholde meg til vanlige forskningsetiske retningslinjer, med de styrker og begrensninger det innebærer. For å håndtere problemer knyttet til min dobbeltrolle som politi og forsker, brukte jeg tid på å tenke gjennom mulige problemstillinger som kunne oppstå underveis i

undersøkelsen. Min bakgrunn som politi vil påvirke holdningene mine til oppgavens tematikk, noe jeg må ha et bevisst forhold til.

I tillegg til normen om å tilstrebe objektivitet, finnes det sentrale normer rundt utvelgelsen av problemstilling og formidling av resultater. Forskningsprosjektet bør ha allmenn interesse eller verdi for noen. Politiet har en viktig samfunnsoppgave, og dette er et felt der etaten etter mitt skjønn har et forbedringspotensial. Tematikken har også hatt økt fokus i samfunnsdebatter og på flere politiske arenaer, noe som viser at dette er et viktig tema som vi trenger mer kunnskap om. Min forhåndsoppfatning av polititjenestepersoner som meget stolte av yrket sitt, men ikke så opptatt av å følge lovverk og instruksjoner hvis de ikke passer inn i tjenesten, kan medføre forskerbias. Dette kan true både påliteligheten og gyldigheten i mitt forskningsprosjekt.

4.0 Presentasjon av funnene

I dette kapitlet presenteres funn fra undersøkelsen som belyser problemstillingen min. Jeg vil presentere hvordan operative polititjenestepersoner vurderer sin kompetanse til å håndtere oppdrag som omhandler vold i nære relasjoner. Videre ser jeg på i hvilken grad de føler at de ivaretar de involverte partenes sikkerhet under oppdragene. Hvordan vurderer og erfarer polititjenestepersoner kommunikasjonen med barna, og opplever de noen dilemma i disse møtene?

Jeg har bevisst valgt ut litteratur om vold og barn som jeg knytter til informantenes utsagn i den følgende presentasjonen. Tanken var at dette ville kunne gi leserens et innblikk i – og bedre forståelse av politiets utfordringer og håndtering av vold i nære relasjoner.

Her er tre utdrag fra intervjuene som gir illustrasjoner og innramminger av temaområdet:

”Særlig en episode satte seg i ryggmargen min. Vi fikk et oppdrag om at det var husbråk, og vi kjørte med full utrykning til adressen. Det var et ektepar og to små barn i huset. Jeg følte ikke at vi greide å ta vare på barna til å begynne med. Etter at vi hadde kontroll på de voksne, gikk jeg inn på rommet til det yngste barnet og snakket med han. Han begynte å gråte. Jeg syntes det var utfordrende å takle hele situasjonen og den lille gutten som gråt. Det var veldig spesielt å komme inn i et hjem der ungene helt klart hadde fått med seg det som hadde skjedd og var veldig redde. Man skal jo ha det trygt og godt i hjemmet sitt”.

”Vi ble sendt på et oppdrag der det var vold i nære relasjoner. Far hadde tatt kvelertak på mor, som var redd for å miste livet sitt. Sønnen i huset hadde sett at faren tok kvelertak på moren, og sagt at han ville ringe til politiet. Faren hadde sagt at ”det gjør du ikke”, så sønnen hadde ikke ringt. Moren hadde etter hvert klart å løsrive seg og sprunget ut på veien. Faren hadde dratt fra stedet da vi kom frem. Barnevernsvakta kunne ikke komme opp, men vi sa de måtte komme ved første anledning. ”

”På stuebordet lå det knust glass og så sto det en dunk med vin(...) og så var det en gutt. Han var vel 4 år, og da nærmet klokka seg 2230, og han gutten husker jeg, hadde på seg en sånn pysjamas som var skitten. Så fikk jeg en sånn kjempe, kjempedårlig magefølelse med en gang jeg kom inn der. Og grunnen til at vi var det, var at en forbipasserende hadde hørt en sånn ”slå-lyd” og en unge som sa ”nei, nei, nei” (...)vi var litt redde, for han blødde litt på foten (...) så spurte jeg om jeg kunne få se om han hadde noen flere skader

på kroppen. Han la seg på ryggen på sengen og dro ned buksen (...) Så spurte jeg om han kunne snu seg på magen, så jeg kunne se ryggen hans. Da begynte han å hylgrine og blånektet og ville ikke snu seg. Da følte jeg at jeg fikk rett i den magefølelsen, at her var det kanskje misbruk, noe som også stemte da, i etterkant (...) jeg husker det så godt, det fikk satt litt dype spor (...) fikk jeg en fin dialog med han gutten (...) vi fikk i alle fall en kjempebra løsning på det oppdraget. Jeg husker det veldig godt”.

Disse fortellingene gir et bilde av ulike situasjoner polititjenestepersoner kan komme opp i. Beskrivelsene sier også noe om hvilke tanker og følelser de har rundt oppdrag med vold i nære relasjoner. Det gir således et godt innblikk i noen av utfordringene polititjenestepersoner kan møte i yrkesutøvelsen sin.

4.1 *Politiets arbeidsoppgaver når de rykker ut til familievold hvor barn er involvert*

Polititjenestepersoner som jobber ved en ordensavdeling kjører stort sett på hendelsesstyrte oppdrag, noe som betyr at operasjonssentralen sender dem på ulike oppdrag som er meldt inn til politiet. Informantene forteller at politiet i Oslo daglig har oppdrag som defineres som vold i nære relasjoner. I om lag halvparten av disse er det også barn til stede.

Ifølge Aas (2014) påvirker barnas alder og deres psykiske tilstand, foreldrenes tilstand, stemningen i boligen og hendelsens alvorlighetsgrad i stor grad politiets håndtering av oppdragene. Antall polititjenestepersoner, deres erfaring og kompetanse, samt egen trygghet overfor barn, spiller også en stor rolle. En overordnet oppgave for patruljen er å få kontroll på stedet og forsikre seg om at barna er trygge og i sikkerhet.

Av sikkerhetshensyn inntar ofte polititjenestepersoner en ”verste fallsteori innstilling” når de blir sendt på oppdrag som innebærer vold i nære relasjoner. Det betyr at de mentalt forbereder seg på mulige scenarier som kan innebære en risiko for patruljen og for de berørte partene. Patruljen tar ofte med seg skjold, døråpningsutstyr og andre maktmidler når de skal på denne type oppdrag (Aas 2014).

4.1.1 *Hvordan vurderer polititjenestepersoner sin egen kompetanse til å håndtere voldutsatte barn?*

Flere av informantene forklarer at de innad i patruljen snakker om oppdraget de skal på, og forbereder seg således mentalt på det som kan vente dem:

”Før vi kommer til stedet snakker vi litt om den verstefallsteorien (...) du er mentalt forberedt på at det er litt verre enn det det er. Det er alltid en fordel altså”.

Informanten beskriver her sin inntoning i forhold til konteksten og oppdraget han skal på. Allerede i politibilen forbereder han seg på mulige scenarier og blir på den måten bedre i stand til å takle oppdragene og eventuelle utfordringer som oppstår. Inntoning handler også om å bygge en trygg og god relasjon og komme følelsesmessig nær den andre (Bjørkly 2014). Ved å snakke sammen før oppdraget, kan polititjenestepersonene føle seg mer forberedt på oppdraget, ha en større forståelse for egne og andres oppgaver, og kjenne på en større mestringsfølelse under selve oppdragsutførelsen.

Det å ha behov for selvobjekt er ifølge selvpsykologien grunnleggende for mennesket, og behovet for selvobjekt gjelder også for polititjenestepersoner (Karterud og Monsen 2005). Kollegaer kan fungere som selvobjekt for hverandre. Informantene forklarer at kommunikasjon mellom kollegaer, der de gir hverandre tilbakemeldinger på hvordan oppdragene ble løst, er en del av de daglige rutinene. De snakker om oppdragene i den hensikt å få dem ut av kroppen, men også for å få anerkjennelse og bekreftelse på at det de har gjort er bra – og ta lærdom der det er forbedringspotensial. Ifølge Øvereide (2009) er ”debriefende” samtaler et godt verktøy for at man som profesjonell yrkesutøver skal klare å ha en funksjonell distanse og posisjon til de involverte partene i oppdragene.

En informant hadde følgende betraktninger rundt oppdrag med vold i nære relasjoner:

”Ivaretakelsen er ferdig i det vi drar (...) for meg er oppdraget på en måte fullført når jeg går ut døren”.

Den samme informanten legger til:

”De oppdragene hvor du føler at du ikke mestrer, er når du føler at du ikke har tid til å være der. Noen ganger får vi beskjed om at vi må dra og det er ikke en god følelse. For da har vi ikke fått snakket ferdig”.

Informanten uttrykker at han anser oppdraget som ferdig når han forlater stedet, og at dette er greit for ham. Andre aktører overtar dersom det er behov for det, det være seg barnevern

eller etterforskere som får saken dersom det opprettes anmeldelse. Samtidig blir han frustrert de gangene han må dra fra et oppdrag der situasjonen fremdeles er uavklart. Ved å måtte forlate stedet *uten å fått snakket ferdig*, setter han ord på at han som hjelper ikke får vist at han oppriktig er interessert og tilstedeværende i samtalen med de involverte partene. Han er selvrefleksiv ved at han betrakter egne opplevelser og er klar over egne følelser rundt disse oppdragene. Informanten viser en empatisk holdning overfor dem han er i kontakt med på oppdraget, at han er interessert i deres fortellinger og opplevelsesverden. Selvrefleksivitet er i følge Schibbye (2009) en forutsetning for empati, innlevelse og medfølelse.

4.1.2 Oppfatninger og opplevelser rundt møtene med voldsutsatte barn

Det er få klare retningslinjer for patruljenes håndtering av voldsutsatte barn, noe som kommer til uttrykk i disse informantenes refleksjoner:

”Det var skummelt (...) det er ikke noe oppskrift på noe”.

”Det er slutt på sånn som det var for meg helt i starten. At det var skummelt. Sånn føler jeg det ikke lenger”.

”Man hørte sånne skrekkehistorier før også,- vær forsiktig med å snakke med barn. Det er jeg ikke redd for lenger”.

En av informantene uttrykker utrygghet i kommunikasjonen med barn, mye grunnet fortellinger fra andre polititjenestepersoner. Han har tanker om sine egne tanker og følelser, og evner således å betrakte og analysere egne opplevelser, og uttrykke dem i ord og handling (Schibbye 2009).

En av informantene har kjent på utrygghet i møter med barn, og med erfaring blitt tryggere i sin rolle. Ifølge Gamst (2013) vil det å ha kunnskap og erfaring om håndtering av voldsutsette barn gi verdifull forståelse når man skal legge til rette for gode barnesamtaler. Kunnskap vil påvirke forventninger og forestillinger, og gjøre at polititjenestepersonene på best mulig måte kan forholde seg til barna i sin profesjonelle praksis (Gamst 2013, 17-18). Selvsammenheng handler om å kjenne seg som et sammenhengende og helt selv. Bedre selvsammenheng kan føre til økt selvregulering for denne informanten ved at han ved

oppstarten av sin jobbkarriere føler på usikkerhet i møte med voldsutsatte barn. Etter hvert opplever han at oppdragene ikke lenger er skumle. En mulig forklaring på dette kan være at han gjennom sin yrkespraksis har vært på flere slike oppdrag og kanskje følt på mestring og kontroll. Ifølge Kohut handler selvet om en følelse av sammenheng og eierskap av egne følelser og dannes gradvis av våre persepsjoner (Bjørkly 2014). Informanten beskriver sine følelser rundt disse oppdragene, og viser med det en bevissthet rundt sine følelsesmessige reaksjoner i møte med voldsutsatte barn. Informanten føler seg mer selvsikker og gruer seg ikke lenger, noe som kan tyde på at selvet hans er blitt styrket. Selvtillit har sammenheng med adgang til selvobjekter som kan anerkjenne, bekrefte og korrigere måten man utfører jobben sin på og resultatene man eventuelt oppnår. Kollegaer kan være selvobjekter som gir hverandre tilbakemeldinger som kan styrke selvet og øke selvtilliten deres i håndtering av ulike oppdrag.

Operative polititjenestepersoner møter barn i vanskelige og krevende situasjoner. Oppdrag som kan karakteriseres som fysisk og psykisk utfordrende, er situasjoner som involverer uskyldige og sårbare individer. Informantene er unisont enige om at oppdrag med vold mellom familiemedlemmer er blant de mer krevende arbeidsoppgavene de har. Hvis det også er barn til stede blir oppdragene karakterisert som ytterligere utfordrende og komplekse. To av informantene beskriver det slik:

”Jeg syntes ikke det er noe hyggelig når folk har det vondt (...) når noen er uskyldige i en sak og du ser at de ikke har det bra, det er ikke noe særlig. Det verste er jo kanskje å se barna (...) barna blir usikre på hva som kommer til å skje”.

”Det å møte gråtvalte, uskyldige barn, som lever under helt uverdige forhold (...) setter dypest spor (...) ser at barn har det vondt (...) små detaljer, hele pakka på en måte, blir en sånn uff, at det her er ikke bra”.

Informantene forteller om sine opplevelser og følelser rundt situasjoner der de opplever at barna har det vondt. De opplever det som vanskelig å møte barnas smerte så nært. Barn som gråter vekker ofte et ønske og et behov hos voksne for å trøste og holde rundt dem. Å da ta barnets perspektiv og møte barnets følelser, handler mye om å formidle empatisk forståelse ved å speile situasjonen med ord (Gamst 2011, 173).

Informantene beskriver en følelse av fortvilelse og urettferdighet i møte med barna. Som selvobjekt for barn har polititjenestepersoner en mulighet til å hjelpe dem med å opprettholde følelsen av å være et sammenhengende og meningsfylt selv (Karterud og Monsen 2005). Ved å uttrykke empati og interesse for barna, og møte disse på følelser og ærlighet, viser de gjennom ord, talemåte og handling at de ønsker å gjøre noe med den situasjonen barna er i.

Barn som opplever vold i nære relasjoner, lever i en situasjon der omsorgspersonene ofte ikke viser forståelse for barna eller møter deres behov. Psykisk- og fysisk mishandling hindrer selvet i å utvikle seg til et modent og selvregulerende system (Bjørkly 2014). Vold i nære relasjoner innebærer svik fra viktige omsorgspersoner for barna, og øker sannsynligheten for traumatisering. Polititjenestepersonenes kunnskap om traumer og traumatiserte barn, har stor betydning for hvordan barn blir ivaretatt og oppdragene håndtert. Barn blir utrygge og urolige av volden de opplever, og kunnskap om barnas reaksjonsmønster og hvordan de kan trygges og hjelpes videre, er viktig kunnskap for operative polititjenestepersoner. Forskning har også vist at non-verbal kommunikasjon som smil, fører til positiv endring i hjernen til traumatiserte barn (Heltne og Steinsvåg 2011).

Informantene anser det som viktig å snakke med barn og lytte til deres fortellinger, og mener at deres tilstedeværelse kan ha stor betydning for barn:

”Det er viktig for akkurat det barnet i den situasjonen, for barnets fremtid. At vi tør å si noe, hører og prater og lytter”.

”Det er veldig spesielt å komme inn i et hjem der ungene helt klart har fått med seg det som har skjedd og var veldig redde (...) det berører meg som politimann da, når han (barnet) begynner å grine (...) det er vanskelig å ikke få noen sånn følelse da”.

Politiets hverdag består av et vidt spekter av oppdrag, og de må kunne takle alle på en profesjonell og ryddig måte. Oppdrag med vold i nære relasjoner er ikke helt uvanlige oppdrag, men informantene karakteriserer det allikevel som spesielt å møte voldsutsatte barn. Informantene forteller at de blir følelsmessig engasjert i disse oppdragene, og beskriver dem som litt utenom de vanlige ordensoppdragene. Kunnskap om ettervirkninger

av å ha vært vitne til vold mellom omsorgspersoner, er viktig for å kunne hjelpe traumatiserte barn (Heltne og Steinsvåg 2011). Traumeteori kan lede og motivere politiet til å være spesielt oppmerksomme på barnas behov. Politiet må evne å gripe inn i volden, beskytte barna, bidra til å eventuelt omplassere barna, koble inn barnevernsvakta og skrive bekymringsmeldinger – for å nevne noen av tiltakene de kan iverksette for barna.

Selvavgrensning handler om å kunne skille mellom egne og barns følelser, tanker og opplevelser. Informanten forteller at barn som gråter berører han som politimann. Polititjenestepersoner må håndtere slike oppdrag på en profesjonell måte ved å utvise empati og anerkjenne barnas reaksjoner og følelser. Samtidig må de avgrense egne opplevelser for ikke å gå over i barnets opplevelsesverden og miste sin egen. Informanten må være klar over hvilke følelser som tilhører barna, og hvilke som tilhører han selv. Det blir viktig å være en tilstedeværende person som evner å trøste og ivareta barna ved for eksempel å metakommunisere om situasjonen. Barna kan da oppleve å bli sett og forstått, og at polititjenestepersonen anerkjenner deres erfaringer og opplevelser (Gamst 2011, 173).

En av informantene har følgende betraktninger rundt disse oppdragene:

”(...) ikke den delen av politiet som er hyggelig å jobbe med, men samtidig føler du at du hjelper dem videre på veien (...) setter i gang en prosess. At det er kanskje det som hjelper denne familien og særlig disse barna (...) å kunne stå og si at i natt er det trygt, det er fint!”.

En annen uttrykker seg slik rundt et oppdrag han har vært på:

”Jeg hadde veldig god oppfølging med familien. Det var godt for dem og for meg”.

Politiet som selvobjekt er et forbilde som har en styrke og egenskaper som barna ikke har. Informantene er selvrefleksive når de beskriver sine erfaringer og følelser rundt oppdragene. De gir en beskrivelse av oppdragene som psykisk krevende og utfordrende, men samtidig uttrykker de glede ved å kunne hjelpe barna og gjøre situasjonen trygg for dem.

Jobben de gjør som politi kan utgjøre en betydelig endring for barn som opplever vold i nære relasjoner. Aas (2009) viser til at det har stor betydning for barn å bli sett og hørt av en voksen. Mange barn beundrer og ser opp til politiet, og forventer å få hjelp når politiet kommer. Øverliens forskning viser imidlertid at barn ofte opplever politiet som ansiktsløse og kjønnsløse (Øverlien 2012, 164-165). Dette kan bety at politet har et forbedringspotensiale i håndteringen av voldsutsatte barn.

Informantene beskriver det som viktig å skape god tillit og relasjon til barna, og de ønsker at barna skal forstå at de kommer for å hjelpe dem:

”Du må jo skape en tillits-situasjon. At vi er der for å hjelpe mamma og pappa, og også det barnet. Det er liksom noe av det viktigste”.

”Det som frustrerte meg (...) var at vi ikke klarte å bygge noe relasjon (...) så vi vant tydeligvis ikke deres tillit”.

Her trekker informantene ut to relevante begreper for god kommunikasjon og håndtering av oppdrag med mennesker: relasjon og tillit. Den ene informanten beskriver en følelse av å ikke helt lykkes med oppdraget, en sviktopplevelse i forhold til selvobjektrelasjon. At han gjennom handling og samhandling med barna ikke klarer å inngå i en relasjon som kan støtte deres selvopplevelse. Informantene ønsker å være omsorgspersoner som har en hjelpende funksjon i familievoldssituasjoner, og uttrykker således en empatisk tilnærming til voldsutsatte barn. Ifølge Gamst (2013) må man klare å innta både egen og barnets rolle i situasjonen, og ha evne til å se begge perspektiv, for at samtaler med barn skal bli meningsfulle. For å kunne forstå barnet, må polititjenestepersonen ha fokus på å anerkjenne barnet og dets opplevelser, og således bygge en god relasjon (Schibbye 2009).

Informantene reflekterer over de gode mulighetene de har for å gjøre hverdagen bedre for voldsutsatte barn:

”(...) bry meg om dem (barna). Ta meg tid til dem (...) fortelle med så enkle ord som mulig hvorfor vi er der”.

”Jeg føler at det å vise omsorg, at du gjør en bedre politijobb også”.

”Det beste er kanskje det at du greier å gjøre noe. Du ser at barna kan få det bedre enn det de har nå (...) vi blir en tillitsperson som barnet knytter seg til”.

Politiet har lover og instruksjoner om at de både *skal* og *må* gjøre noe i situasjoner der det er utøvd vold. Informantene uttrykker også et personlig engasjement og ønske om å ivareta barna og løse oppdragene på best mulig måte for dem. Dette er et eksempel på en idealisert selvobjektsrelasjon der barna erfarer å få støtte og omsorg av noen som de opplever har en styrke som de selv ikke har. Barn trenger omsorgspersoner og ansvarsbevisste voksne som kan ta vare på dem og være til stede for dem, og som kan fremme mestring i livene deres. Polititjenestepersonene kan være slike selvobjekter for barna.

Informantene viser at de anerkjenner barna ved at de ser dem og tar deres opplevelser og perspektiv på alvor. Informantene er selvrefleksive ved at de har meninger om egne tanker og er klar over egne følelser, noe som muliggjør evnen til å ta barnas perspektiv og er en forutsetning for empati og medfølelse (Schibbye 2009).

Informantene viser god inntoning til barna ved å uttrykke empati og ved å være nysgjerrige på dem, og kan således få tilgang på deres indre verden. Barna kan oppleve at det finnes ansvarsfulle voksne som forstår dem og anerkjenner deres opplevelser og følelser (Karterud og Monsen 2005). Ifølge Øvereide (2009) kan emosjonell inntoning føre til at det kan oppstå personlig tillit i en relasjon.

Informantene beskriver at det kan oppleves som en følelsesmessig belastning å håndtere oppdrag der barn er involvert:

”Det berører meg som politimann da, når man (barnet) begynner å grine. Den der husbråk-biten takler jeg mye bedre (...) men når det kommer til barn, det blir så sårbart”.

”(...) være sikker på at barna ikke blir utsatt for vold, at de slipper å oppleve det igjen (...) det har ikke noen god innvirkning på barn da, å være vitne til vold (...) vanskelig å faktisk kontrollere sine egne reaksjoner (...) får egentlig lyst til å filleriste den av foreldrene som ikke følger normal norm, for å kalle det det”.

Selvsammenheng er noe alle mennesker streber etter i livet – det å kunne oppleve seg selv som den samme over tid (Karterud og Monsen 2005). Det kan være krevende i denne type

oppdrag. I beskrivelsen den ene informanten gir, kan det tolkes som om hans selvsammenheng trues under disse oppdragene. Som polititjenesteperson har han lover og instruksjoner som må følges, og oppdrag som dette utfordrer disse, samt hans yrkesetiske retningslinjer. Han bruker sterke uttrykk når han beskriver følelsene sine: *får lyst til å filleriste*. Det gir uttrykk for en klar misnøye med barnas situasjon og det faktum at barnas omsorgspersoner har svekket deres selvopplevelse. Ifølge Kohut (Karterud og Monsen 2005) er det umodne selvet avhengig av å ha gode selvobjektsrelasjoner for å kunne utvikle seg. Omsorgspersonene informantene omtaler her, fungerer således ikke som gode selvobjekter for barna.

Informantene reflekterer rundt voldens påvirkning på barna, og det sier noe om deres inntoning i forhold til voldsutsatte barn. Inntoning danner en sammenkobling mellom to individers indre verdener (Schibbye 2009). Informantene beskriver sine følelser i slike situasjoner og utfordringene disse oppdragene byr på. Hvis følelsene blir kjennbare for barna, og både polititjenestepersonen og barna opplever at en samhandling finner sted, kan det være et eksempel på positiv og god inntoning. Hvis de med sin tilstedeværelse, væremåte og empatiske fremtoning, tydelig viser barna at de bryr seg om dem, kan barna oppleve vitalitesaffekt. Dette er de gode og varmende følelsene som kommer når man deler noe positivt sammen med andre mennesker. Opplevelsen av vitalitetsaffekt er viktig for at barna skal få en opplevelse av et fullstendig selv (Schibbye 2009).

Dette belyses også i en annen av informantenes utsagn om å vise empati:

”Jeg kan godt holde rundt dem. Jeg har grått på stedet jeg også, selv om jeg både er stor og tøff og stygg. Det å vise følelser, det syntes jeg er helt greit. Jeg vet at det er en del kolleger som ikke vil det, men samtidig, vi har et liv vi skal leve med vi også”.

Den samme informanten forteller om en kollegas møte med et voldsutsatt barn:

”Jeg husker det var en kollega av meg, hans mest emosjonelle øyeblikk i politiet. Han hadde vært på noe husbråk, så hadde han båret en liten pike i armene ut av leiligheten. Da hadde hun sagt ”pappa er slem, men du er snill”. Da hadde han begynt å gråte”.

Disse utsagnene sier noe om utfordringen informantene føler på av egen selvsammenheng, samt hans opplevelse av kollegaens selvsammenheng. Selvsammenheng er opplevelsen av å være hel og kunne se seg selv sammenhengende over tid og i situasjoner. Selvregulering

handler om å opprettholde et stabilt selvbilde ved å kunne styre egen atferd og følelser, og ha et eierforhold til egne følelser og opplevelser. Dersom følelsene tar overhånd, eier vi dem ikke lengre. Dette kan føre til at man i enkelte situasjoner får en følelse av hjelpeløshet eller blir handlingslammet. Her må polititjenestepersonene evne å styre sine følelser og opprettholde et stabilt selvbilde for sin egen del og for barnas del.

Ifølge Schibbye (2009) må det være samsvar mellom kroppsspråk og verbale uttalelser for å bli oppfattet som genuin. Det er også essensielt å ha kontakt med egne følelser for å kunne forstå andres. Informanten uttrykker selvrefleksivitet ved at han betrakter egne tanker, og følelsesmessige engasjement i møtet med barna. Dette er en forutsetning for empati, som er en viktig faktor for å kunne ta barnets perspektiv og oppnå god kontakt og relasjon med barna (Schibbye 2009). Gamst (2013) viser til at man som profesjonell yrkesutøver må evne å innta både barnets- og egen rolle for å gjøre kommunikasjon med barn meningsfull.

Barn har behov for å bli sett av betydningsfulle voksne som anerkjenner det de forteller om og de opplevelsene de sitter inne med. Barnet gir også uttrykk for at hun ser opp til polititjenestepersonen ved å si: *pappa er slem, men du er snill*. Ved å ha egenskaper og styrke som barnet selv ikke har, kan polititjenestepersonen fungere som et idealisert selvobjekt for barnet (Karterud og Monsen 2005).

Informanten forteller at de ble følelsesmessig engasjert og berørt av å se hvilken virkelighet barna befant seg i. Han viser følelser og med det uttrykker han en forståelse for barnas situasjon og blir berørt av det han opplever på stedet. Informanten og kollegaen han snakker om, viser empati overfor barna. Hvis barna ser dette og får en forståelse av å bli sett og anerkjent av polititjenestepersonene, kan begge oppleve at en samhandling har funnet sted. Ved å bære barnet ut i sikkerhet, skaper informanten trygghet i situasjonen.

4.2 I hvilken grad føler polititjenestepersoner at de evner å ivareta barns sikkerhet?

Sikkerhet er i høysetet under politiets oppdragsløsning, både egen sikkerhet og sikkerheten til de involverte partene. Politirellen er kompleks med mange kryssende krav og forventninger. De operative polititjenestepersonene har rollen som samfunnets legitime maktutøver, som ved hjelp av arrestasjonsteknikk og ulike maktmidler skal løse oppdrag,

minimalisere skade og sikre bevis. Samtidig skal de ivareta de involverte parter, kommunisere hensiktsmessig verbalt og non-verbalt, og løse oppdraget på en god og ivaretakende måte. Kompleksiteten i oppdragene med å stanse pågående vold, også med bruk av maktmidler, for deretter å skape en god relasjon til barn som er til stede, opplever informantene som svært krevende.

Hensynet til sikkerhet kan imidlertid gå på bekostning av at politiintervensjonen skal være traumeminimaliserende. Hvis politiet må ta i bruk fysisk makt for å komme seg inn i en bolig, eller for å få kontroll over en situasjon, kan tilstedeværende barn oppleve dette som veldig skremmende. Ivaretagelse av barna i etterkant blir da en viktig oppgave for patruljen. Det er en krevende oppgave å skulle etablere gode relasjoner og opparbeide tillit til barn som akkurat har vært vitne til politiets bruk av maktmidler.

Barn har ulike oppfatninger, forventninger og tanker om politiet. Barn leker politi og røver, flere barn uttrykker ønske om å bli politi når de blir store, og sirener og blålys fanger oppmerksomheten og fascinerer. Barn har ikke samme oppfatning og forståelse av politiets arbeidsoppgaver og kompetansefelt som voksne, og forventer noe helt annet av politiet enn det de voksne gjør. Når så politiet dukker opp i hjemmet til et barn, er det ikke sikkert at barna skjønner hvordan politiet jobber eller hvordan de kan hjelpe dem i situasjonen. I en artikkel av Øverlien og Aas (2015) fremkommer det at barn har en forestilling om at politiets jobb er å fange tyver. Politiet er en etat som også beskytter og tar vare på mennesker, men det er ikke like forståelig og klart for barn. Når krisen er et faktum, er det allikevel politiet barna henvender seg til. Da har de høye forventninger til at politiet skal ordne opp og redde dem ut av situasjonen (Øverlien og Aas 2015).

4.2.1 Sikkerhet, trygghet og tid til rådighet

Ivaretagelsen av barn dekker både fysisk og psykisk trygghet. De fleste av informantene snakker om barnas fysiske sikkerhet når de blir spurt om hvordan de vurderer sin evne til eller følelse av å ivareta barna. Som regel er hovedfokus på de partene som er direkte involvert i hendelsen, og i stor grad dreier det seg om de voksne. Informantene har også mange tanker rundt anerkjennelse av barn under oppdragene. Følgende utsagn fra en av informantene illustrerer dette:

”De (barna) har det veldig utrygt (...) når foreldrene krangler (...) kanskje være som en liten sikkerhet at politiet kommer. Det kommer litt an på hvordan politiet tar kontakt da (...) føler at de blir sett, og at vi er hyggelige når vi tar kontakt med mor og far. Prøve å avdramatisere det”.

I et selvpsykologisk perspektiv kan dette tolkes som at han ser behov for å innta to viktige selvobjektrelasjoner. En positivt speilende rolle overfor foreldrene for å gjenspeile trygghet i situasjonen og en idealisert selvobjektrelasjon der han framstår som en person barna kan stole på og støtte seg til i en vanskelig situasjon. Bevissthet i forhold til politiets fremtoning: *hvordan politiet tar kontakt* viser ønske om en positiv innstilling i forhold til de impliserte partene.

Barna er i en meget uforutsigbar situasjon og dette øker behovet for idealiserte selvobjektrelasjoner. Informanten vektlegger betydningen av god innstilling for å kunne skape den tryggheten som en idealisert selvobjektrelasjon kan gi. Dette viser også selvrefleksiv bevissthet. Schibbye (2009) mener at en anerkjennende relasjon er viktig uavhengig av alder på partene, og at anerkjennelse inneholder ingredienser som toleranse, lytting og bekreftelse. Informanten anerkjenner barnet som et selvstendig individ med egne opplevelser ved at han bekrefter at barnet er til stede, og er bevisst sin fremtoning overfor alle de impliserte partene. Han viser forståelse for viktigheten av at barnet ser at politiet behandler foreldrene med respekt og vennlighet. Ifølge Edvardsen og Berg (2012) er det viktig å skape en god relasjon med barn og en trygg ramme rundt kommunikasjonen for at de skal kunne beskrive opplevelsene sine. Den beste forutsetningen for å klare dette, er hvis politiet på forhånd har klart å skape god dialog med foreldrene.

Informantene opplever en konflikt mellom det å skulle få kontroll på stedet og samtidig ivareta alle de involverte, når de som regel kun er to tjenestepersoner på oppdraget. Hvis det i tillegg er barn til stede, og følgelig flere enn to impliserte parter, må patruljen prioritere arbeidsoppgavene sine. Fokus blir da som regel først på de voksne. Utsagn fra to av informantene illustrerer dette:

”(...) jeg syntes det er så viktig at barna får oppfølging hele tiden (...) være der og snakke med dem slik at de føler seg sett og hørt og får litt utløp ved å snakke (...) når vi bare er en bil der, da blir det naturlig for oss å ta oss av foreldrene”.

”Når vi skal komme inn og ta kontroll, så blir ikke barna ivaretatt”.

Informantene ønsker at barn skal føle seg trygge. Det er ofte en vanskelig avgjørelse for patruljen om de skal fjerne barna fra foreldrene ved å ta dem vekk fra situasjonen. Dette gjøres for at de voksne ikke skal kunne påvirke barnas forklaringer, men også for barnas sikkerhet. Alternativet kan vært at barna blir ivaretatt og fulgt opp av en av foreldrene, for at belastningen situasjonen skaper skal bli minst mulig for dem.

I kommunikasjon med foreldrene, kan politipatruljen formidle at de er pliktige til å snakke med barna på stedet, og på den måten ta ansvaret fra barnet over på politiet. Ifølge Edvardsen og Berg (2012) er det ofte lettere for barna å snakke med politiet, dersom foreldrene har godtatt at politiet snakker med dem. Selv barn i svært vanskelige familieforhold er lojale, og vil helst ikke gjøre- eller si noe som kan gjøre situasjonen vanskelig for foreldrene.

Det er en forskjell på psykisk og fysisk sikkerhet. Politiet kan best bidra med å stoppe den pågående volden og fysisk skille partene. Informantene føler seg trygge på at de ivaretar dette på en god måte. Når det gjelder den psykososiale sikkerheten uttrykker en av informantene mer utrygghet:

”den rent fysiske sikkerheten opplever jeg at går ganske greit (...) den er tryggere eller enklere (...) men jeg vet jo at ting setter like store spor, mentalt da. Den kan være vanskelig”.

Informanten har lang operativ erfaring og føler at han håndterer den fysiske delen av oppdragene godt. Det han løfter frem som en utfordring, er vissheten om at voldsutsatte barn får psykiske problemer og skader som følge av volden: *setter like store spor, mentalt*. Polititjenestepersoner kan for mange barn være idealiserte selvobjekter som de har store forventninger til. Vissheten om at volden påvirker barna, og at det er vanskelig å hjelpe dem på et psykisk plan, kan være en mulig årsak til at informanten beskriver dette som vanskelig.

Gamst (2013) refererer til forskning som viser at voldsutsatte barn har en rekke symptomer som blant annet angst, depresjon, aggressiv atferd og traumesymptomer. Ifølge Helte og Steinsvåg (2011) gjør vold barn utrygge, og den påvirker hjernen og konsentrasjonen til barna. Traumatiserte barn vil ofte ha et høyt stressnivå, og det kan ta lang tid med gode og trygge opplevelser før de klarer å roe seg ned. ”Sterke psykiske påkjenninger hos barn kan

få vedvarende konsekvenser for barnets kognitive og emosjonelle utvikling, psykiske helse og også nevrobiologiske konsekvenser” (Gamst 2013, 97). Det er også dokumentert langtidsvirkninger som lav selvtillit og selvaksept og økt risiko for selv å inngå i voldelige relasjoner både som overgriper og/eller offer (Aas 2014). Operative polititjenestepersoner som er i befatning med utsatte og mulig traumatiserte barn, bør ha kunnskap om dette og være svært bevisste på sin forebyggende rolle.

Alle informantene fremhever at det viktigste er å få kontroll over situasjonen. Sikkerheten til barna er noe de tar på alvor, og de uttrykker ønsker om å hjelpe dem. Følgende utsagn fra to av informantene belyser dette:

”Man må jo gjøre det man kan (...) for at de skal være i trygge hender med en gang. Gjøre det du kan for å skjerme barnet”.

”Alle er jo litt sånn omsorgsperson i bunn og grunn, og du har bare lyst til å ta med deg barnet ut derfra”.

Informantene gir en situasjonsbeskrivelse av barn som er fysisk- og/eller psykisk mishandlet, og der barna kan være utsatt for manglende inntoning fra sine omsorgspersoner. Hvis disse selvobjektene ikke møter barnets behov eller viser interesse for barnet, kan det hindre selvet til barnet i å utvikle seg. Ifølge selvpsykologien står barnet i fare for å utvikle psykiske problemer senere i livet (Bjørkly 2014).

Informantene uttrykker et sterkt ønske om å hjelpe, skjerme og trygge barna. De beskriver sine følelser og tanker, og utsagnene sier noe om deres inntoning i forhold til barna og de utfordringene oppdragene byr på. Dette er nok et eksempel på at informantene er selvrefleksive ved at de har tanker om sine egne følelser og forestillinger omkring oppdragene, og uttrykker disse i ord og handling. Det muliggjør evnen til å ta barnas perspektiv og forstå deres indre opplevelsesverden på en bedre måte. Informantene utviser empati og medfølelse for barnets situasjon, og viser forståelse for barnets perspektiv og den situasjonen barnet er i (Schibbye 2009).

4.3 Hvordan kommuniserer polititjenestepersoner med barn?

Kommunikasjon blir ofte definert som det viktigste verktøyet politiet har, og mange oppdrag blir løst ved hjelp av god kommunikasjon. Øverlien (2012) understreker at polititjenestepersoner må være klar over hvor stort håp barn har til dem. Det er viktig at de forteller barna hvorfor politiet er kommet, hva de kan gjøre for dem, og hva som vil skje videre. Hun kommer med følgende anbefalinger til politiet når det gjelder kommunikasjon med barn: ”Politiet kan møte barnet, sette seg på huk hvis det er et yngre barn, få øyekontakt, presentere seg og spørre om barnets navn” (Øverlien 2012, 171). Dette er også viktig for at barnet skal tørre og ville ta kontakt med politiet ved en senere anledning.

For å kunne få informasjon og gi informasjon, må polititjenestepersonene snakke med alle de involverte partene. Informantene forteller at mange polititjenestepersoner er usikre i samtaler med barn. Det gjelder hva de kan snakke med barn om, og i hvilken grad de kan komme inn på det som har skjedd før det går over fra samtale til avhør. Dette har stor juridisk og relasjonell betydning i forhold til barna. Dersom samtalen går over til å bli et avhør, må formalia og rettigheter gjøres kjent for barnet. Dette er et formalkrav for å kunne benytte opplysningene som fremkommer i en senere straffesak (Edwardsen og Berg 2012). Dette blir en tilleggs utfordring for polititjenestepersonene i en fra før meget komplisert situasjon. De skal se og møte barna, men samtidig ha kunnskap om formalkrav og vite i hvilken grad og eventuelt hvordan barna skal gjøres kjent med dem. Dette er svært krevende, og burde vært underlagt en grundig juridisk gjennomgang med henblikk på å ivareta barn uten at formalkravene skal komplisere gode selvobjektsrelasjoner.

4.3.1 Operative polititjenestepersoners tanker om kommunikasjon

Informantene presiserer viktigheten av å være bevisst egen og barns verbale og non-verbale kommunikasjon:

”Når det gjelder barn, så er jeg veldig bevisst kroppsspråk og ordvalg. Barn viser jo tydelig sitt kroppsspråk da, hvordan de har det”.

”Forsøker jo å se dem og snakke på deres plan (...) heller sette seg ned og snakke opp. Snakke rolig, spørre hvordan de har det (...) bruke fysisk kontakt (...) vi må forsøke å ikke skremme dem mer (...) få dem til å forstå at her er det trygt”.

Dette er nok et eksempel på hvordan selvrefleksjon gjør tjenestepersonene bedre i stand til å møte barn på en god måte, og anerkjenne de behovene barna har i situasjonen.

Informantene beskriver god forståelse for barnas situasjon, og god inntoning til barna ved å trygge dem og vise at de blir sett. Ved å sette seg ned, skape en trygg atmosfære og snakke på deres nivå, viser polititjenestepersonene at de anerkjenner barna og respekterer dem som selvstendige individer med egne behov. Dette kan føre til at barnet opplever selvet sitt som styrket (Karterud og Monsen 2005).

I terapeutiske sammenheng kan empati og affektiv inntoning føre til at individet ser seg selv på nytt gjennom vårt blikk (Bjørkly 2014). Selv om polititjenestepersonene ikke er i en terapeutisk situasjon, kan deres tilstedeværelse og håndtering av voldsutsatte barn ha stor betydning.

Heltne og Steinsvåg (2011) viser til at det kan være en potensielt traumatiserende hendelse for barn å være vitne til vold mellom familiemedlemmer. Ifølge Aschjem (2007) tar barn skade av selve traumet. ”Redde barn forteller om angst, nedsatt konsentrasjon, mareritt, dårlig hukommelse, selvskading, sinne og tristhet” (Aschjem 2007, 144).

Informantens utsagn har relevante og aktuelle elementer fra traumeteori. Kunnskap om traumeteori kan lede og motivere politet til å være spesielt oppmerksomme på barnas behov. For å kunne hjelpe barn, er det viktig at polititjenestepersoner innehar kunnskap om ettervirkningene fra denne type situasjoner, og hva de kan gjøre for å bedre situasjonen for barna.

Ved å ha kunnskap og kompetanse på håndtering og ivaretagelse av barn, kan polititjenestepersoners tilstedeværelse og kommunikasjon ha en positiv påvirkning på det enkelte barn. Edvardsen og Berg (2012) viser til at det å bli sett, inkludert og hørt av politiet kan ha stor betydning for barn.

Dette er sammenfallende med de funn Øverlien (2012) påpeker og reflekterer rundt i samtalene hun hadde med barn i vanskelige livssituasjoner. Christensen (2007) viser til undersøkelser der det fremkommer at barn sjelden møter voksne som anerkjenner at barna har kjennskap til volden. Barna får heller ikke mulighet til å snakke om sine erfaringer og

opplevelser. De skjønner ikke selv rekkevidden av volden, og opplever ofte at de voksne ikke orker å se eller høre fortellingene deres.

En av informantene har følgende betraktninger rundt barnas rett til informasjon og hans verbale- og nonverbale tilnærming til barn:

”Barn har også, på lik linje med oss, rett til informasjon – og en saklig informasjon (...) du ikke skal glemme dem (...) bare forklare på en fin måte (...) Jeg pleier alltid å sette meg ned slik at jeg får blikk-kontakt og ikke står og ser ned på dem”.

Ved å innta en lyttende holdning, og vise forståelse og aksept for det barna har erfart og forteller om, kan polititjenestepersonen skape en god relasjon til barnet. Informanten fremhever det som viktig å snakke med barn, vise omsorg og empati og være nysgjerrig på barna de møter i sin yrkesutøvelse. Informantene viser at de anerkjenner barna ved å møte dem på deres fysiske og språklige nivå, få blikkontakt og ha et imøtekommende og vennlig kroppsspråk. Det kan føre til at barnet tør å fortelle, og det representerer også en tilbakemelding til barnet om at noen ser og forstår situasjonen deres. Ved å skape en god relasjon til barna, kan de få tillit til polititjenestepersonene som er på stedet. Ifølge Schibbye (2009) er det viktig å anerkjenne barnets opplevelser, tanker og erfaringer for at barn skal få en forståelse av situasjonen og at det erfarer å bli tatt på alvor.

Gjennom informantenes evne til selvrefleksjon i ulike relasjoner, blir de tydelige overfor seg selv og impliserte parter. Dette innebærer at de kan forholde seg til seg selv og til det forhold de har til omgivelsene sine. Gjennom relasjoner til andre er det mulig å gjensidig virkeliggjøre anerkjennelse, og skape en relasjon preget av likeverd. En anerkjennende relasjon er viktig uansett alder på dem vi jobber med (Schibbye 2009). Ifølge Kohut (Karterud og Monsen 2005) kan vi gjennom empati få tilgang til den andres indre verden og gjøre at personen opplever selvet sitt som styrket.

Det å tilpasse seg barnas alder og snakke om noe barna interesserer seg for, og som kanskje gjør at samtalen blir lettere, fremhever informantene som viktig:

”Jeg møter barna (...) den plassen de føler at de har det trygt. Så liker jeg å sette meg ned (...) finne riktig inngang til å kommunisere (...) noe på rommet som gjør at jeg kan starte dialogen (...).

”(...) bare sitte og prate litt. Hvis de har et kosedyr eller noe sånt noe. Eller levende dyr og snakke litt om det. Komme i kontakt”.

Informantene prater med barna om noe de er opptatt av, og anerkjenner på den måten barna som selvstendige individer med egne behov, noe som kan bidra til å trygge situasjonen for dem. Barna opplever at polititjenestepersonen oppriktig interesserer seg for noe de selv er opptatt av.

Inntoning og empati handler om å søke etter den andres referanserammer. Informantene viser her god inntoning i forhold til barna. De søker etter temaer som kan deles med barna, og som følgelig kan gi en følelse av samhörighet. Fortsetter samtalen omkring kosebamsen eller andre temaer som barna er interessert i, kan både informanten og barna oppleve vitalitetseffekt ved at temaet berører dem. De kan oppleve og føle en positiv atmosfære ved at polititjenestepersonene viser at de bryr seg om barna. Dette er viktig for at barna skal ha en opplevelse av god selvsammenheng i situasjonen.

Den ene informanten forsøkte å tone seg inn på barnet ved å spørre om kosedyret. For å skape en god relasjon og tillit, viser han interesse for noe som tilhører barnet.

Identitetsmarkører er gjenstander og symboler som et individ er spesielt interessert i, bryr seg om og er stolt av, og følgelig gjerne snakker om. Ifølge Øvereide (2009) kan identitetsmarkører bidra til å lette barnets selvpresentasjon og formidling, og kan brukes for å få mer substans i samtalen. ”Synliggjøring av identitetsmarkører vil fungere som en handling i den emosjonelt inntonende delen av dialogen, altså som et relasjonelt anerkjennende budskap om personen” (Øvereide 2009, 150).

Identitetsmarkørene kan bli en avsporing av andre aktuelle og viktige ting samtalen også bør dreie seg om. Politiet må evne å møte barnet på barnets frykt. ”En ignorering av hva barnet har erfart, kan fort gi uheldige signaler om tabuisering og privatisering av volden” (Aas 2009, 133).

En annen beskriver tilnærmingen sin på denne måten:

”(...) kommunikasjon er utrolig viktig (...) være engasjert og åpen (...) setter man seg ned og er nysgjerrig på barnet, (...) skape en eller annen god inngang på kommunikasjonen, også vise omsorg da (...) vise at hovedhensikten vår ikke er å pågripe og arrestere folk, men å hjelpe folk.”

I en kommunikasjonsprosess påvirker begge partene hverandre gjensidig og skaper forutsetninger for hverandres utvikling og forandring (Schibbye 2009). Informanten viser en empatisk og nysgjerrig holdning til barna han er i kontakt med. Han ønsker å være en hjelper, vise omsorg og skape god kommunikasjon og relasjon til barna. Gjennom kommunikasjon med andre, får barn tilbakemelding på seg selv som individ.

Mange barn beundrer og ser opp til politiet. Ved å støtte opp om barnets selvopplevelse og vise at politiet ønsker å hjelpe dem, fremstår de som idealiserte selvobjekter for barna. Informanten beskriver affektiv inntoning ved at han med sin empatiske og anerkjennende holdning uttrykker følelser som blir kjennbare for barnet (Karterud og Monsen 2005).

Som privatpersoner og i yrkessammenheng har vi flere ulike relasjoner og en rekke ulike former for samtaler. Profesjonelle samtaler som terapeutiske samtaler kan kun utføres av personer som er utdannet til dette. Samtaler man har med pasienter og pårørende kan både være informerende, lindrende og trøstende. De er ikke terapeutiske samtaler, men kan ofte sies å ha en terapeutisk effekt (Jensen 2009). Operative polititjenestepersoner har trening i ulike former for samtaler i svært forskjellige situasjoner. I oppdrag der politiet møter mennesker i krise, kan yrket på flere måter sammenlignes med helse- og sosialarbeiderens oppgaver. Den gode samtalen hører hjemme i flere sammenhenger hvor polititjenestepersoner praktiserer sitt yrke. Samtaler med voldsutsatte barn er en av disse. Her må de som profesjonelle yrkesutøvere ha evne til å lytte og innta en anerkjennende og nysgjerrig holdning overfor barna. ”Etablering av tillit til et barn forutsetter at du behersker en kommunikasjonstilnærming og en holdning til barnet som både får det til å huske og ville fortelle hva det har opplevd” (Gamst 2013, 17).

Ifølge Øvreeide (2009) tror mange voksne at det er vanskelig for barn å fortelle om ubehagelige opplevelser og at det er vanskelig å få troverdig informasjon av barn. Gamst

(2013) viser imidlertid til at barn heller utelater informasjon og lar være å svare på spørsmål fremfor å gi gale svar og fantasifortellinger. Barn er meget gode til å gjengi nøyaktige detaljer om opplevelser de har hatt. Studier viser at profesjonelle aktører som politi mangler kunnskap og trygghet for å kunne tilrettelegge slik at barn kan fortelle om hvordan de har det ut ifra sitt eget perspektiv (Gamst 2013).

Ifølge Øvereide (2009) kan erfaring man har med samtaler med barn gi innsikt i hvordan man gjennom inviterende og turtakende dialogelementer kan vekke barnets nysgjerrighet og konsentrasjon om ulike temaer. For å kunne håndtere barn i utrygge og skremmende situasjoner, er politiet som profesjonelle yrkesutøvere nødt til å ha et selvutviklende perspektiv på ulike situasjoner de kan komme opp i (Øvereide 2009).

4.3.2 utfordringer og hindringer i kommunikasjonsprosessen

Oppdrag med vold i nære relasjoner der det også er språk- og kulturforskjeller, kan være spesielt krevende. Både i forhold til å gjøre seg forstått og å forstå hva de involverte sier, men også kommunikasjon mellom de involverte partene – som ofte er lite ønskelig i disse oppdragene. Påvirkning og mulige trusler er en av grunnene til at politiet skiller partene så fort som mulig (Edvardsen og Berg 2012).

Språklige barrierer kan oppstå ved at man ikke snakker samme språk og ikke har tolk tilgjengelig, med de misforståelser og utfordringer det medfører. Ulike kulturer kan føre til at man tolker og forstår situasjoner, kroppsspråk og hendelser ulikt.

En av informantene forteller fra et oppdrag der språk ble en hindring i oppdragshåndteringen, men da de etter hvert fikk bistand av tolk, løste situasjonen seg:

”(...) det var utenlandske statsborgere (...) det var mangel på evnen til å kommunisere med dem (...) da føler du deg veldig sårbar egentlig (...) vi fikk henne til å tolke, ellers hadde vi vært helt låst der”.

En annen informant forteller om følelsene sine i et oppdrag der det er kultur- og språkproblemer:

”Så var det språkproblemer her (...) jeg dro derfra med en følelse av at her hadde vi gjort noe veldig halvveis. Så frustrasjonen der med kanskje språkproblemer, rus (...) familiemedlemmene beskyttet hverandre, ja, jeg dro ikke derfra med en veldig god følelse”.

Informantene beskriver oppdragene som utfordrende fordi de ikke klarer å kommunisere med de involverte partene eller opparbeide nødvendige tillit for å skape en god relasjon. Egge og Ganapathy (2012) viser til at publikums tillit til politiet er avhengig av kommunikasjon og samhandling i situasjonen. For å oppleves som interessert i en samhandlingssituasjon, må det være samsvar mellom kroppsspråk, verbale uttalelser og indre opplevelser. Informanten er selvrefleksiv ved å uttrykke følelsen av å bli *sårbar* og at de hadde vært *helt låst* uten tolk. Han uttrykker egen opplevelser i handling og i ord ved at han skaffer tolk, får dermed en løsning på situasjonen, og føler lettelse over dette.

Samtlige informanter trakk fram uniformen da de reflekterte rundt utfordringer og hindringer i kommunikasjonsprosessen. Operative polititjenestepersoner er i all hovedsak uniformerte og har et innholdsrikt utstyrsbelte rundt hoftene. Som regel går ikke norsk politi bevæpnet, med unntak av det siste årets midlertidige bevæpning. Uniformen har en sterk symboleffekt, som for mange representerer trygghet, orden og ivaretagelse. Egge med flere (2010) viser imidlertid til at uniformert politi også kan bety det motsatte, - at politiet er til stede fordi noe kriminelt har skjedd og at det er grunn til føle frykt. Mange barn har store forventninger og håp til politiet, og for å trygge barna må politiet kunne vise at de er mennesker bak uniformen. Tre av informantene har følgende tanker rundt dette:

”Noen blir veldig redde (...) eller så har du de som gjerne skal sitte på skuldrene dine etter to minutter og synes det er kanon stas at politiet er der. Og skjønner kanskje ikke helt hvorfor vi er der”.

”(...) man prøver jo å avvæpne situasjonen (...) få barna til å forstå at jeg er kun en person. De klærne jeg har på er bare klær (...) de kunne jeg egentlig bare kastet. Å avvæpne uniformen”.

”(...) noen barn som har sett en del politifilmer (...) forbinder politiet med å være maskulint og vanskelig å snakke med, så kan det (uniformen) være et hinder for oss. Men i andre tilfeller igjen, kan det jo kanskje være det som skal til”.

Begrepene tillit og relasjoner går ofte igjen i informantenes fortellinger. En av informantene beskriver en opplevelse av frustrasjon og maktesløshet hvis oppdragene ikke blir løst på en optimal måte:

”En følelse av litt maktesløshet. Barnet er kanskje redd for meg, og jeg er en skummel person oppi det hele, og at jeg ikke har tid til å virkelig roe ned situasjonen”

Informanten uttrykker frustrasjon over å ikke ha mulighet til å ivareta og trygge barnet på en god nok måte. Kjerneselvet er en opplevelse av å henge sammen og å føle eierskap til egne følelser og opplevelser (Bjørkly 2014). Informanten klarer ikke å komme følelsesmessig nær barnet eller bygge en trygg relasjon, noe som kan forklares som manglende – eller dårlig inntoning. Informanten beskriver maktesløshet ved at han ikke klarer å gjøre en forskjell for barnet. Som politi ønsker han å trygge situasjonen og gjøre en positiv endring for voldsutsatte barn.

For å kunne skape tillit og være genuin, må man som hjelper evne å være hos seg selv og hos barna man kommuniserer med. Det må være samsvar mellom kroppsspråk, verbale uttalelser og indre opplevelser (Schibbye 2009). Mangel på dette kan være en mulig forklaring på hvorfor informanten opplever seg som maktesløs i situasjonen. I samtaler med barn er det en forutsetning å ha kunnskap om hvordan stressfylte og traumatiserte hendelser påvirker barns muligheter og motivasjon til å fortelle (Gamst 2013). Forståelse og bekreftelse er kjennetegn på en anerkjennende væremåte, og det er nødvendig å etablere tillit som en del av forholdet samtalen er basert på. Ved å innta en nysgjerrig holdning til det barnet forteller, kan det føre til større åpenhet og hjelpe barnet til å skape sammenheng mellom historier og deler av historier (Jensen 2009). Dette er høyst relevant for polititjenestepersoner som søker å få klarlagt hva som har skjedd i en gitt situasjon.

4.4 Hvilke utfordringer opplever polititjenestepersoner i møter med voldsutsatte barn?

Polititjenestepersonene møter ofte forskjellige utfordringer og dilemmaer i oppdragene de er på, og flere av disse er allerede presentert og diskutert i gjennomgangen av funnene. Oppdragene er komplekse og utfordrer den enkelte polititjenesteperson på flere områder. Dette er ikke oppdrag som har en fast mal. Foruten en rekke lover, instruksjoner og føringer, må polititjenestepersonen være bevisst polititaktiske prinsipper, være mentalt forberedt på ulike scenarier og mulig bruk av maktmidler. Rask omstillingsevne dersom situasjonen endres, bevissthet rundt kroppsspråk og uniform, samt kommunikasjon med de ulike involverte, er blant utfordringene de står overfor. De må kunne foreta beslutninger på bakgrunn av situasjonsforhold, opplysninger i saken, instruksjoner og lovverk, egen erfaring og intuisjon.

4.4.1 Kontekstuelle og kulturelle utfordringer

En av informantene har følgende betraktninger rundt personlig engasjement i oppdragene:

”Det er jo et dilemma hvor mye du skal involvere deg (...) det er jo greit å trekke seg litt tilbake og. Heldigvis så bor jeg i en annen krets (...) så slipper du stort sett å møte på folk du kjenner”.

Informanten ønsker ikke å involvere seg utover den konkrete situasjonen. Dette kan forstås som en måte han følelsesmessig distanserer seg fra de involverte partene, muligens for å beskytte selvet sitt og ikke ”ta med oppdragene hjem”. Polititjenestepersoner har mange oppdrag de daglig må håndtere, og mange av disse er psykisk utfordrende og krevende. For å kunne håndtere inntrykk og følelser rundt oppdragene, kan distansering til de involverte være en løsning.

I personsentrert terapi er det fokus på personlige behov, og individets evne og vilje til å foreta valg. Informanten avgrensner oppdraget til der og da og ønsker avstand til de involverte i etterkant av oppdragene. Han viser selvrefleksivitet ved å være klar over egne følelser og tanker, noe som kan tyde på at han syntes disse oppdragene er følelsesmessig krevende.

En annen forteller om sitt ønske om å følge opp barna i etterkant av oppdragene:

”(...) for meg har det vært helt ok mange ganger å ha fulgt opp litt i ettertid, bare hørt at det går greit (...) du blir den trygge trygghetspersonen deres. Og da har jeg sagt til dem: ring meg når som helst (...) jeg føler at det å vise omsorg – at du gjør en bedre politijobb da”.

Informanten viser til sin rolle som beskytter, som ivaretar og følger opp barn under og etter oppdrag. Informanten føler at han representerer trygghet for barna, og er et eksempel på idealisert selvobjektsrelasjon der behovet for idealisering handler om at barna har noen de ser opp til (Karterud og Monsen 2005). Ved å vise barna at han bryr seg om dem, gir han samtidig en bekreftelse på at de er verdifulle personer. Ved å være et idealisert selvobjekt, kan han gi barna den styrken de selv mangler. Dette trenger ikke å bli formidlet med ord, men gjennom adferden hans gir han barna trygghet i deres usikre situasjon. Det å kjenne seg forstått av andre mennesker, er noe av det viktigste i selvspsykologien (Karterud og Monsen 2005). Et mål for politiet er at publikum skal oppleve møtet med politiet som trygt, og god kommunikasjon er grunnleggende for å skape tillit (Lund 2012). Informanten har en empatisk fremtoning og uttrykker ønske om å kunne skape en trygg og god relasjon til barna.

En annen verdimotsetning oppstår når oppdraget involverer mennesker med en annen kultur og et fremmed språk, med de muligheter det byr på for påvirkning av barna fra foreldrene. Øverlien (2012) poengterer dette ved å referere fra et oppdrag der ulikt språk var en viktig faktor – og politiets evne til å være ekstra oppmerksomme på det som ble sagt på et fremmed språk under oppdraget:

Politiet ankommer et hjem hvor alt virker rolig. Foreldrene snakker ikke svensk, og politiet må bruke datteren i huset som tolk. Politibetjentene konkluderer med at situasjonen nå er trygg, og er i ferd med å gå da faren sier noe til datteren på sitt eget språk. Den ene politikvinnen stopper på dørstokken og spør: ”Hva sa han til deg nå?” ”Han sa at når dere har gått så skal han sette fyr på meg,” svarer jenta.

For denne jenta gikk det bra fordi politikvinnen stilte et lite spørsmål ekstra. Det førte til at de tok henne med seg i stedet for å lukke døra og gå (Øverlien 2012)

Dette illustrerer viktigheten av å være tilstedeværende og nysgjerrig på det som skjer i en slik situasjon. Politikvinnen i fortellingen utviste årvåkenhet og interesse i barnets situasjon, og ved å stille jenta ett enkelt - men viktig- spørsmål, forhindret hun kanskje alvorlig voldsbruk eller i verste fall drap.

Anerkjennelse inneholder blant annet ingredienser som lytting og forståelse (Schibbye 2009). Politikvinnen bekreftet barnets tilstedeværelse og anerkjente barnet som et selvstendig individ ved å være nysgjerrig og interessert. Dette representerte også en tilbakemelding til barnet om at noen så og forsto situasjonen, og førte trolig til at barnet turde å fortelle politikvinnen hva faren sa.

Ved å ha kunnskap og kompetanse på håndtering og ivaretagelse av barn, kan polititjenestepersoners tilstedeværelse og kommunikasjon ha en positiv påvirkning på det enkelte barn. Edvardsen og Berg (2012) viser til at det å bli sett, inkludert og hørt av politiet kan ha stor betydning for barn.

Politiets retningslinjer for hvordan de skal forholde seg til voldsutsatte barn er motstridende. I politiets interne fagportal informeres polititjenestepersonene om at de er viktige ressurspersoner for barn, og at de må møte dem med respekt og lytte til deres fortellinger. Ifølge et rundskriv fra Riksadvokaten (2008), skal politiet stille åpne spørsmål og være klar over at dette kan være barnets eneste mulighet til å fortelle hvordan de har det. Samtidig blir politiet i andre rundskriv informert om at de må være forsiktige i samtaler med barn. Barn skal fortrinnsvis avhøres av dommere eller spesialtrente etterforskere, og helst slippe å forklare seg mer enn en gang. En annen begrunnelse er at barna skal slippe å sladre på foreldre som er til stede i rommet.

De polititjenestepersonen som håndterer oppdrag med familievold, er ofte unge, i starten av yrkeskarrieren sin og mangler spesialtrening. At retningslinjene er motstridende gjør ikke situasjonen bedre. Av egen erfaring vet jeg at det er en kjent problemstilling blant operative polititjenestepersoner i hvilken grad de kan snakke med barn før samtalen går over i et avhør. Skillet går i at ved avhør er det en rekke formalia barnet på forhånd må bli kjent med, og disse er avhengig av barnets alder. Skal da barnet avbrytes i sin fortelling, og hvordan skal dette i så fall skje? Avbrytelsen kan også føre til at barnet ikke ønsker å fortelle mer, eller at barnet blir usikker på situasjonen. Avhøret bør også tas opp på lydband for å sikre fortellingen uten at polititjenestepersonen må notere underveis. Flere av

informantene uttrykker usikkerhet i hvordan de skal snakke med voldsutsatte barn. En av informantene beskriver det på denne måten:

”(...) vanskelig å kunne få ut de formelle tingene, så man kanskje hopper litt over det (...) nesten ikke ønsker å snakke med barna fordi det skal være så formelt og så må du nevne den formelle biten på en så behagelig måte at barna forstår det da”.

Informanten uttrykker usikkerhet i forhold til formalitetene rundt kommunikasjon med barn. Han ønsker å gjøre det formelt korrekt, men at dette hensynet kan gå ut over ivaretagelse og god kommunikasjonen med barna. Samtidig uttrykker informanten empati overfor barna ved at han tilrettelegger for at de på en god måte skal forstå formalitetene: *”behagelig måte at barna forstår”*. Som profesjonell yrkesutøver må de innta både barnas rolle og sin egen rolle for å kunne gjøre kommunikasjonen med barna meningsfull (Gamst 2013).

Aas (2014) viser til at det råder ulike syn på hvordan avhør av barn gjennomføres på stedet, både på patruljenivå og myndighetsnivå. Gjennom forskning har Aas funnet at operative polititjenestepersoner både ledes av et etterforskningsmotiv og et omsorgsmotiv når det gjelder samtaler med barn. Hensynet til etterforskning versus omsorg og ivaretagelse er en viktig konfliktflate i politirollen, da disse verdiene fort kan komme i strid med hverandre. Politiet skal ivareta viktige etterforskningskritt som straksavhør, bevissikring og eventuelt pågripelse. De må skille partene for å unngå samsnakk mellom disse. Tidvis kan dette foregå med høyt stemmebruk og kommandoer, samt med ulike maktmidler. Dette kan være en sterk og ofte ubehagelig opplevelse for de involverte. Samtidig skal polititjenestepersonene vise omsorg og bygge relasjon med partene, og særlig med barna dersom de er tilstede. Dette kan oppleves som en komplisert kontekstuell begrensning for polititjenestepersonene (Aas 2014).

4.4.2 Samarbeid med barnevernvakten

Barnevernvakten er barneverntjenestenes akuttberedskap. Primæroppgavene er å bistå familier i akutte situasjoner, og de skal i første rekke forsikre seg om at barn har det trygt (www.barnevernvakten.no 2016). Barnevernvakten er en naturlig samarbeidspartner for politiet i oppdrag der barn er involvert. I Oslo brukes barnevernvakten aktivt, både til generell rådgiving og når politiet føler behov for deres assistanse eller kompetanse for

øvrig. De blir tilkalt hvis barn er tilstede i familievoldsoppdrag, og informantene forteller at barnevernvakten stiller opp dersom de har anledning. Informantene har stort sett meget god erfaring med samarbeid med dem, og beskriver de ansatte som dyktige pedagoger som er flinke med barn, løsningsorienterte, veldig profesjonelle og samarbeidsvillige. To sitater fra informantene illustrerer dette:

”(...) ofte konfererer vi med barnevernsvakta (...) de vil gjerne komme ut til oss til selve ”åstedene”, som de kaller det” .

”Jeg føler at barnevernsvakta alltid stiller opp. Du kan ringe (...) og rådføre deg med dem. Eller de kan komme ut. Det syntes jeg er veldig greit”.

I de oppdragene der det er mistanke om vold eller annen form for omsorgssvikt, skal det skrives en bekymringsmelding i etterkant av oppdraget (Politiinstruksen §12-4). Dette medfører at patruljen må forholde seg eksplisitt til barnet fordi det blant annet kreves at politiet skal beskrive barnets atferd og reaksjoner på hendelsen:

”De første årene jeg jobbet, trodde jeg at så snart barnevernsvakta kom, så var vi ferdige med saken, og jeg trengte ikke skrive noe til barnevernet. Men det er feil”.

De senere årene har det vært økt fokus på vold i nære relasjoner, og det er har også blitt en rutine for operasjonssentralen og spørre patruljene om det er behov for barnevernvakten på stedet. Barnevernvakten kan bidra på flere måter, både ved å gi råd og veiledning til politipatruljen på stedet, men også ta seg av barna og familien i akuttfasen og i den senere oppfølgingen. Informantene uttrykker ønske om faglig bistand og kompetanse fra barnevernvakten. Deres ankomst og bistand på oppdrag er høyt verdsatt, både av hensyn til barnas beste og at polititjenestepersonene da kan ta seg av de voksne involverte. Utsagn fra to av informantene illustrerer dette:

”Heldigvis så kommer jo barnevernsvakta veldig ofte og ivaretar den biten som vi ikke rekker”.

”Barnevernsvakta kommer fryktelig fort og tar over praten og den videre oppfølging. De (barna) får jo oppfølging av barnevernsvakta og senere barnevernstjenesten”

Her viser informantene at de bryr seg om barna, og uttrykker lettelse over at barna blir ivaretatt og fulgt opp av barnevernvakten. Informantene anerkjenner barna som egne individer med egne opplevelser og behov for profesjonell hjelp, og de uttrykker omsorg og empati overfor barna.

Noen av informantene mener at det blir en konflikt rundt prioriteringen av foreldre og barn i de tilfellene der de ikke får bistand fra barnevernvakten. Ofte blir løsningen at den ene parten blir bortvist eller pågrepet, mens den andre parten blir igjen i huset sammen med barna. Alternativt blir de kjørt på krisesenter eller til legevakt. Hvis det er nødvendig å fjerne barna fra omsorgspersonene, kan barna midlertidig bli plassert hos nær familie eller bekjente de har tillit til. Noen ganger kan løsningen bli at barna må bli med politipatruljen til andre og bedre ordninger er på plass.

En av informantene har følgende betraktninger rundt dette:

”Når vi skal komme inn og ta kontroll og så blir ikke barna ivaretatt. Og så ser du dilemma hvis vi ikke får hjelp av barnevernsvakta (...) ungene har tilknytning til både far og mor (...) og så blir det parten som blir værende i huset som blir den gode parten da. Mens den andre er den slemme”.

Disse sakene krever erfaring for å kunne løses på en god måte. Både polititjenestepersonene på stedet og senere ansatte fra barnevernvakten, er potensielt betydningsfulle personer som gjennom sine handlinger kan støtte barnas selvopplevelse. Karterud og Monsen (2005) viser til at normal utvikling av selvet forutsetter at barna har et nærende selvobjektmiljø rundt seg. Et empatisk selvobjektmiljø forutsetter at barnet blir sett og bekreftet for den personen det er. Omsorgspersoner er selvobjekter som gjennom samhandling med barna skal ivareta og støtte dem i deres opplevelser, slik at barna føler seg akseptert og verdsatt.

Ifølge Heltne og Steinsvåg (2011) kan barna som opplever vold mellom omsorgspersoner, utvikle en utrygg tilknytning til disse. Dette kan igjen ha negative konsekvenser for barns sosiale utvikling og selvoppfatning. I de tilfellene der politi og barnevern kommer til et hjem, har disse selvobjektene i stor grad bidratt til å svekke barnas selvopplevelse. I slike situasjoner kan polititjenestepersoner og ansatte fra barneverntjenesten være betydningsfulle selvobjekter for barna. De har en styrke og egenskaper som barna selv ikke har. Gjennom å være idealiserte selvobjekter for barna, erfarer barna å få støtte og

styrke som de selv ikke har. Barn trenger omsorgspersoner og ansvarsbevisste voksne som kan ta vare på dem og være til stede for dem, og som kan fremme mestring i livene deres. For å ivareta barnas sikkerhet, kan bruk av barnas nettverk som akuttløsning være et godt alternativ. Hvis det er mulig for barnet å få andre trygge og kjente voksne til å passe på dem, kan det ofte være en bedre løsning enn for eksempel å dra til krisesenter.

5.0 Avslutning

I undersøkelsen min har jeg forsøkt å gå mer i dybden ved å benytte få intervjuobjekter. Funnene viser tydelig hvor ambivalente politifolk er overfor denne tematikken. Hvor går grensen for politiets kompetanse og ansvarsområde? Hvor langt kan de involvere seg når andre instanser ikke kan eller vil hjelpe barna? Kanskje er nettopp tvilen, søken etter balansering i slike situasjoner, det som gjør politiet gode og yrkesutførelsen så interessant og utfordrende. Samtidig har politiet ofte motstridende krav i slike oppdrag - nettopp det å ikke tvile, evnen til å handle resolutt og øyeblikkelig. I disse oppdragene er det ofte motstridende og doble hensyn som må ivaretas. Hvis volden er pågående, eller det er snakk om å redde liv, må politiet handle raskt. Ofte må de ta seg inn i boligen ved bruk av døråpningsutstyr, for deretter å skille partene med bruk av fysiske maktmidler som pepperspray og batong. Barna har akkurat sett at politiet har tatt seg inn i boligen deres, for deretter å pågripe og arrestere deres omsorgspersoner. Det å da etablere en relasjon til barna, trygge dem og skape tillit, er en svært krevende oppgave som de operative polititjenestepersonene må forholde seg til.

5.1 Hovedfunn

Hvilke utfordringer opplever polititjenestepersoner i møtene med voldsutsatte barn og hvordan vurderer de sin kompetanse til å håndtere disse utryknings situasjonene?

Informantene er samstemte i at oppdrag med vold i nære relasjoner er utfordrende og vanskelige på flere områder. Oppdragene er både tid- og ressurskrevende, og utfordrer den enkelte polititjenesteperson. I oppstarten av karrieren kjenner de på utrygghet og usikkerhet i møte med voldsutsatte barn, men med erfaring og tid, takler og håndterer de oppdragene på en bedre måte. En rekke lover og instruksjoner legger føringer på håndtering av oppdragene, og deres evne til å kommunisere med- og ivareta barna blir satt på prøve.

Vold i nære relasjoner var oppdrag som berører og engasjerer informantene. De beskriver møtene med barna som både psykisk og fysisk krevende. Samtidig føler informantene at deres tilstedeværelse utgjør en positiv forskjell for barna. De ønsker å vise omsorg for barna, og fremstå som personer barna kan ha tillit til og føle trygghet hos.

Det å skape gode relasjoner til barna og være fysisk og mentalt til stede for dem, blir også fremhevet som viktig. Informantene opplever det som frustrerende når de ikke klarer å bygge gode relasjoner eller skape tillit i oppdragene.

Informantene fremhever betydningen av å kunne vise følelser overfor barna og fysisk holde rundt dem. Noen av informantene beskriver frustrasjon over å ikke kunne gjøre mer for barna, og de ønsker å kunne følge dem opp. Andre aner oppdragene som ferdige når patruljen forlater stedet, og ønsker avstand til de involverte i ettertid.

For å være best mulig forberedt på oppdragene, benytter informantene utrykningstiden til mental forberedelse og samsnakk med kollegaen. Evaluering og samtaler i etterkant fremhever de som viktig og lærerikt. De har behov for å ”blåse ut”, men samtidig gi hverandre tilbakemelding på hva som er bra og hvor det er forbedringspotensial.

Mangel på ressurser i oppdragene er et dilemma flere av informantene påpeker. Som regel er de kun to polititjenestepersoner på patruljen, og da blir ikke barna godt nok ivaretatt. Fokus blir på de voksne som er til stede.

Språk og kulturforskjeller er et annet stort problem flere av informantene forteller om. Gjensidig manglende forståelse av konteksten, samt språkproblemer dersom tolk ikke er tilgjengelig, gjør oppdraget ekstremt krevende. Foreldrenes mulighet til å påvirke barnas svar på et språk polititjenestepersonene ikke forstår, forverrer situasjonen ytterligere.

Hva erfarer polititjenestepersoner i møtet med barna?

God kommunikasjon med de involverte blir vurdert som sentralt i disse oppdragene. Informantene fremhever verbal- og nonverbal kommunikasjon som spesielt viktig i samtalene med barn. Bevissthet rundt kroppsspråk, ordvalg, bruk av fysisk kontakt, blikk-kontakt, være nysgjerrig og engasjert, og skape en trygg atmosfære blir vektlagt. Tidligere erfaring med barn er en fordel i kommunikasjonen og ivaretagelsen av barna. En utfordring i kommunikasjonsprosessen er å ikke komme med egne fordommer eller ideer om hva som har skjedd, men la barnet få bruke den tid det trenger på å fortelle om hendelsen.

I følge informantene har bruk av identitetsmarkører god påvirkning på samtalen med barna. Samtidig uttrykker de usikkerhet og redsel for å gjøre formelle feil i forhold til samtalen med barna, eller å ødelegge en god relasjon ved å begynne å snakke om formaliteter underveis i samtalen. Uniformen blir trukket frem som et element av betydning. For noen barn kan den virke spennende og gjør barna nysgjerrige på alt utstyret, mens den for andre barn kan forbindes med en farlig person de ikke skal snakke med. Det å kunne avvæpne uniformen og vise at de er vanlige mennesker som er kommet for å hjelpe dem, blir fremhevet som viktig.

I hvilken grad føler polititjenestepersoner at de evner å ivareta barns sikkerhet?

Informantene føler at de ivaretar den fysiske sikkerheten til barna på en god måte. De er imidlertid mer bekymret for den mentale sikkerheten. Informantene ønsker å trygge barna og skjerme dem fra volden, og sørge for at barna får oppfølging under hele oppdaget. De uttrykker frustrasjon over at dette ikke alltid er tilfellet.

Barnevernsvakta blir fremhevet som en viktig og god samarbeidspartner for politiet. Informantene beskriver nytteverdien av deres kompetanse, både med råd og veiledning til patruljen, men også ved at de kan ivareta barna mens polititjenestepersonene tar seg av de voksne. Hvis patruljen ikke får bistand fra barnevernsvakta, blir ikke alltid barna fulgt opp på en god nok måte. Da blir løsningen ofte at en av partene blir igjen i boligen med barna, mens den andre parten blir bortvist eller pågrepet.

5.2 Konklusjon

Funnene i undersøkelsen min viser at polititjenestepersoner opplever oppdrag med vold i nære relasjoner som komplekse og utfordrende både yrkesmessig og personlig.

For å strukturere arbeidet med å identifisere og analysere funn, tok jeg utgangspunkt i forskningsspørsmålene mine. Jeg identifiserte tema og mulige mønstre i polititjenestepersonenes opplevelser og erfaringer og tolket dem ved hjelp av ulike perspektiv innen humanistisk psykologi. Jeg brukte dialektisk relasjonsforståelse der anerkjennelse, selvavgrensning og selvrefleksivitet er sentrale begreper. Analyser og tolkinger ble også gjort med utgangspunkt i Kohuts selvpsykologi, der selvobjektsrelasjoner, inntoning, selvet og selvsammenheng er sentrale begreper.

Politirollens konfliktfylte sider og motstridende forventninger kommer spesielt tydelig til uttrykk i oppdrag som omhandler familievold. Politiets utgangspunkt er å skulle håndtere konflikter der fysisk makt kan komme til å bli brukt. Dette kan sies å være en av politirollens spesielle kompetansekrav. Hvis dette ikke hadde vært tilfellet, hadde muligens helt andre aktører enn politiet rykket ut til familiekonfliktene.

På den annen side blir politiet eksponert for en virkelighet som ofte krever helt andre ferdigheter enn maktbruk. Materialet har vist at politiet må møte de aller mest sårbare i samfunnet med både innsikt og følsomhet. En forståelse av politirollen må alltid ta utgangspunkt i en kompleksitet der en skal balansere mellom å kontrollere og gi hjelp. Politiet skal ikke bare være “knyttneve”, men også “silkehanske”. Begge oppgaver skal utføres samtidig, men de er ofte motstridene. Politiet plikter å avverge og stanse lovbrudd og etterforske straffbare overgrep. Dette kommer særlig til uttrykk i familievoldsoppdrag, der det er barn til stede. Ikke sjelden fører disse oppdragene til pågrepelse av den ene av barnas omsorgspersoner.

Det kan diskuteres om det strafferettslige sporet er egnet til å hjelpe barn som er låst fast i en avmektig og desperat situasjon med familievold. Strafferettens hovedformål er at den skal virke preventivt og sette grenser for hva samfunnet definerer som uønskede handlinger. Straffens allmennpreventive virkninger er imidlertid vanskelig å måle. Hvor mange voksne kan tenke seg å mishandle sine nærmeste, men unngår det på grunn av straffetrusselen? Det er nok mer sannsynlig at straffetrusselen virker allmennpreventivt gjennom en normstyrkende virkning, ved at den over tid kan påvirke opinionens moralske tenkning (Aubert 1972). På den annen side kan straffen virke destruktivt på individnivå, og således har vi et konfliktforhold mellom individual- og allmennprevensjonen. Målinger av individualprevensjon viser nedslående resultater. Lovbrytere blir ofte ikke forbedret, snarere forverret av straffereaksjoner som fengselsstraff (Andenæs 1990). Mye kan tale for at den voldsutøvende far blir enda mer aggressiv av straffen. Et velfungerende behandlingsapparat, som alternativ til vold, ser ut til å være en farbar vei, hvor voldsutøver lærer å kjenne sine dysfunksjonelle beveggrunner for volden (Isdal 2000).

Politiet skal ikke kun håndtere barna, men sikre og ivareta viktige strafferettslige bevis. Barn er ikke bare et omsorgsobjekt for politiet, men også et objekt for bevissikring. Barnet er i seg selv et bevis ut fra hva det sier og hvordan det oppfører seg, men har helt andre

behov enn å være et bevis. Politiet må både være deltaker ved å vise omsorg, og tilskuer for å innhente bevis knyttet til barnet.

Hovedformålet med denne undersøkelsen var å frembringe ny kunnskap om hva operative polititjenestepersoner har tenkt og opplevd i oppdrag med vold i nære relasjoner med barn tilstede. Bidrag som setter dette tema på dagsorden hos norsk politi og hos samfunnet forøvrig, vil øke fokus rundt dette svært viktige arbeidet. Ny viten rundt politiets arbeid bør gjøres tilgjengelig for politiet selv, men også for andre aktører som har til oppgave å beskytte voldsutsatte barn og som skal jobbe sammen med politiet til barnas beste. Formidling handler ikke bare om den ferdige forskningsrapporten, artikkelen, boken eller avhandlingen, men også om undervisning, veiledning og foredrag.

For at politiets håndtering av oppdrag som omhandler vold i nære relasjoner skal bli bedre, må holdninger og kunnskap omkring fagfeltet endres og styrkes. I alle oppdrag vil den enkelte polititjenestepersons holdninger, erfaringer og personlige synspunkter prege oppdragsløsningen. Polititjenestepersoner må ha et kritisk og utforskende blikk på hva som faktisk gjøres, hva som ikke blir gjort, og hva som kan gjøres bedre.

Funnene i denne undersøkelsen tyder på at polititjenestepersoner ser forbedringspotensial i hvordan politiet som etat og de som enkeltindivider løser oppdrag som omhandler vold i nære relasjoner. Spørsmålet blir om de som skal håndtere disse oppdragene føler seg tilstrekkelig skikket og kompetente. Er politiske føringer, lover og instruksjoner tilstrekkelig? Eller må også kompetansen til de operative polititjenestepersonene styrkes og utvikles? Hvem kontrollerer oppdragsløsningen og hva som faktisk blir gjort under disse oppdragene?

Mye kan tyde på at det er patruljen på det enkelte oppdrag som har denne oppgaven. De tar vurderinger på stedet i form av strafferettslige tiltak som pågripelse og bortvisning. De tar en skjønnsmessig vurdering om det er behov for legetilsyn og om de skal kjøre noen av de involverte til kriesenter. Det er også patruljen som sikrer eventuelle bevis på stedet i form av bilder og beslag, og hva som skrives i rapporter og eventuelle anmeldelser. Hvis barnevernvakten kommer til stedet, er det ofte de som tar seg av barna og den videre oppfølging av dem. Dersom dette ikke er tilfellet, er det patruljen som tar disse vurderingene. Polititjenestepersoner har lover og instruksjoner de må forholde seg til, men

mye av politiarbeidet er også overlatt til patruljens erfaring- og skjønnsmessige vurderinger.

5.3 Videre forskning på temaet

Spørsmålene som blit stilt i konklusjonen bør stå sentralt i ny forskning på dette temaet. Det er viktig å studere hva politiet faktisk gjør i familievoldssaker. Det ville være interressant å få mer faktisk kunnskap om de operative polititjenestepersonene møter barna med respekt og empati, og hvordan de kommuniserer med barna. Rådet for taushetsplikt og forskning mener at tilstedeværelse i private hjem ikke er helt nødvendig for å kunne forske på dette. Andre tilnæringsmåter må derfor benyttes, for eksempel en større kvantitativ undersøkelse av operative polititjenestepersoner møter med voldsutsatte barn.

Det kunne vært også være nyttig å få et presist bilde av hvordan politietaten som helhet på ulike måter er involvert i disse oppdragene. Operasjonssentralen mottar melding om et mulig straffbart forhold, operative polititjenestepersoner blir sendt på oppdraget og etterforskere får saken og gjør de nødvendige undersøkelsene. Politijuristene følger opp saken underveis og fører den eventuelt i domstolsapparatet. Forebyggende avdeling har også mye med barn og ungdom å gjøre, og besitter kompetanse som de overnevnte kan benytte seg av.

Andre mulige tilnæringer er å undersøke hvordan temaet er dekket i grunnutdanningen ved Politihøgskolen, samt hvilke tilbud som finnes til videreutdanning på dette fagfeltet. Det kunne vært interessant å undersøke mulige forskjeller og likheter mellom store politidistrikter og mindre lensmannskontorer i hvordan oppdragene oppleves, håndteres og erfares av den enkelte polititjenesteperson. Det er et stort spenn på antall- og type oppdrag i de forskjellige landsdelene, og det hadde vært spennende å undersøke om det er ulikheter i oppdragsløsningen og forståelsen av oppdrag som omhandler vold i nære relasjoner.

Til tross for en vekst i norsk politiforskning, er det fortsatt mye taus kunnskap i etaten, og fortsatt finnes det mange myter om politiarbeidet. Politiet er en viktig samfunnsinstitusjon, og generering av ny kunnskap i forhold til relasjonsutfordringer i det praktiske politiarbeidet er særlig viktig (Aas 2009).

Litteraturliste

- Andenæs, Johannes. 1990. *Straff, almenprevensjon og kriminalpolitikk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Aschjem, Øivind. 2007. Hvor mye skal et barn tåle? I *Bjørnen sover. Om vold i familien*, red. Storberget, Knut, Beret Bråten, Ellen Rømning, Kristin Skjørten og Astri Aas-Hansen, 140-144. Oslo: Aschenhoug.
- Aubert, Vilhelm. 1972. *Om straffens sosiale funksjon*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Barnevernvakten. Felles portal for barnevernvaktene i Norge. 2015. *Hva er barnevernvakten?* <http://barnevernvakten.no/hva-er-barnevernvakten>.
- Bittner, Egon. 2005. *Florence Nightingale in pursuit of Willie Sutton: a theory of the police*. I *Policing Key Readings*, red. Tim Newburn, 150-172. Devon: Willian Publishing.
- Bjørkly, Stål. 2014. En introduksjon til fire psykoterapeutiske kommunikasjonsperspektiv. Forelesning 20. oktober 2014, Molde.
- Christensen, Else. 2007. Barns erfaringer i familier der mor får juling. I *Bjørnen sover. Om vold i familien*, red. Storberget, Knut, Beret Bråten, Ellen Rømning, Kristin Skjørten og Astri Aas-Hansen, 108-116. Oslo: Aschenhoug.
- Edwardsen, Oddbjørg, og Charlotte Ryen Berg. 2012. Oppdrag "husbråk". Med fokus på barnet. I *Kommunikasjon og konflikthåndtering: Publikumsrettet arbeid i et politifaglig perspektiv*, red. Pål Lagestad, 70-88. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Edwardsen, Oddbjørg og Kate Mevik. 2014. Vold mot barn i hjemmet: Hvordan ivareta barns rettigheter? *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål*, 12 (4): 317-334.
- EGGE, M, Nicolay B. Johansen og Mette Berg. 2010. *En god dag på jobben - evlauering av prosjektet "Trygghet og tillit"*. Oslo: Politihøgskolen.
- EGGE, Marit og Jaishankar Ganapathy. 2102. Snakk om tillit!. I *Kommunikasjon og konflikthåndtering. Publikumsrettet arbeid i et politifaglig perspektiv*, red. Pål Lagestad, 52-68. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Finstad, Liv. 2000. *Politiblikket*. Oslo: Pax forlag.
- FN-sambandet. 1989. *FNs konvensjon om barnets rettigheter (Barnekonvensjonen)*. <http://www.fn.no/FN-informasjon/Avtaler/Menneskerettigheter/FNs-konvensjon-om-barnets-rettigheter-Barnekonvensjonen>
- Gamst, Kari Trøften. 2013. *Profesjonelle barnesamtaler. Å ta barn på alvor*. 2. utgave. Oslo: Universitetsforlaget.
- Garthus, Tania Randby. 2013. Verdibasert ledere i politet? Hvilke verdier er ledere i politietaten opptatt av og på hvilke måter utøver de verdibasert ledelse i sin praksis? Mastergradsoppgave, Diakonhjemmet høgskole i Oslo.
- Granér, Rolf. 2014. Selvstendige sheriffer eller lojale byråkrater – om patruljerende politis yrkeskultur. I *Innføring i politivitenskap*, red. Larsson, Paul, Helene Ingebrigtsen Gundhus og Rolf Granér, 134-152. Oslo: Cappelen Damm AS.
- Hansen, Arna Beate. 2015. Hva med barns rettsikkerhet i saker med vold i familier? *Politiforum*, 29.04.15: 44-45.
- Heltne, Unni og Per Øystein Steinsvåg. 2011. *Barn som lever med vold i familien*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hjermann, Reidar. 2007. De voksnes råskap. I *Bjørnen sover. Om vold i familien*, red. Storberget, Knut, Beret Bråten, Ellen Rømning, Kristin Skjørten og Astri Aas-Hansen, 148-152. Oslo: Aschenhoug.
- Isdal, Per. 2000. *Meningen med volden*. Oslo: Kommuneforlaget AS.

- Jensen, Per. 2009 *Ansikt til ansikt. Kommunikasjons- og familieperspektivet i helse- og sosialarbeid*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Johannessen, Asbjørn, Per Arne Tuft og Line Christoffersen. 2010. *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. 4. Utgave. Oslo: Abstrakt forlag AS.
- Justis- og beredskapsdepartementet. 2003. *Retten til et liv uten vold: Menns vold mot kvinner i nære relasjoner*. NOU 2003:31. Oslo: Departementenes servicesenter.
- Justis- og beredskapsdepartementet. 2006. *Fornærmede i straffeprosessen – nytt perspektiv og nye rettigheter*. NOU 2006:10. Oslo: Departementenes servicesenter.
- Karterud, Sigmund og Jon T. Monsen. 2005. *Selvpsykolgi. Utviklingen etter Kohut*. 4. Utgave. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Kvale, Steinar og Svend Brinkmann. 2009. *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Kyllingmark, Sissel Sjøfjell og Ole Greger Lillevik. 2013. *Når barn er vitne til vold*. Fontene, http://fontene.no/mapper/Nar_barn_er_vitne_til_vold.pdf
- Lagestad, Pål. 2012. Å høste som en sår - politiets fremferd i møte med publikum. I *Kommunikasjon og konflikthåndtering. Publikumsrettet arbeid i et politifaglig perspektiv*, red. Pål Lagestad, 17-37. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Larsson, Paul, Helene Ingebrigtsen Gundhus og Rolf Granér. 2014. *Innføring i politivitenskap*. Oslo: Cappelen Damm AS.
- Lund, Turid Lydersen. 2012. Kommunikasjon som en relasjonell prosess. I *Kommunikasjon og konflikthåndtering. Publikumsrettet arbeid i et politifaglig perspektiv*, red. Pål Lagestad, 263-274. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Malterud, Kirsti. 2013. *Kvalitative metoder i medisinsk forskning*. 3. Utgave. Oslo: Universitetsforlaget.
- Myhre, Mia Cathrine, Holth og Tore Wentzel-Larsen. 2014. *Vold og voldtekt i Norge. En nasjonal forekomststudie av vold i et livsløpsperspektiv*, red. Siri og Ole Kristian Hjemdal Thoresen. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. https://www.nkvts.no/content/uploads/2015/08/vold_voldtekt_i_oppveksten1.pdf.
- Myklebust, Trond og Morten Holmboe. 2012. I *Kommunikasjon og konflikthåndtering. Publikumsrettet arbeid i et politifaglig perspektiv*, red. Pål Lagestad, 89-111. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. 2016. *Vold i nære relasjoner Forskningsprogram ved NKVTS 2014-2019*. <https://www.nkvts.no/forskningsprogram/vold-i-naere-relasjoner-forskningsprogram-ved-nkvts-2014-2018/>.
- Olsvik, E.H. 2013. *Vitenskapsteori for politiet. Tenkemåter for kunnskapsstyrt politiarbeid*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Politidirektoratet. 2008. Riksadvokatens rundskriv nr. 3/2008 *Familievold*. Oslo: POD. <http://www.riksadvokaten.no/filestore/Dokumenter/2008/Rundskrivnr3for2008-Familievold.pdf>
- Politiinstruksen. 1990. *Alminnelig tjenesteinstruks for politiet (politiinstruksen) av 22. juni 1990*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Politi-loven. 1995. *Lov av 4. August 1995 nr. 53 om politiet*. <https://lovdata.no/lov/1995-08-04-53>.
- Påtaleinstruksen. 1985. *Fastsatt ved kgl.res. 28 juni 1985 med hjemmel i lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker*. <https://lovdata.no/forskrift/1990-06-22-3963>.
- Røkenes, Odd Harald og Per-Halvard Hanssen. 2012. *Bære eller bryte: kommunikasjon og relasjon i arbeid med mennesker*. Oslo: Fagbokforlaget.

- Schibbye, Anne Lise. 2009. *Relasjoner - et dialektisk perspektiv på eksistensiell og psykodynamisk psykoterapi*. 2. Utgave. Oslo: Universitetsforlaget.
- Straffeloven (2005). *Lov av 19. juni 2015 nr. 65 (tidligere Almindelig borgerlig Straffelov 22 mai 1902 nr. 10)*. <https://lovdata.no/lov/2005-05-20-28>.
- Thoresen, Siv og Ole Kristian Hjemdal. 2014. *Vold og voldtekt i Norge, en nasjonal forekomststudie av vold i et livsløpsperspektiv*. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, <https://www.nkvts.no>.
- Tjora, Aksel. 2012. *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. 2. Utgave. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Øverlien, Carolina. 2012. *Vold i hjemmet- barns strategier*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Øverlien, Carolina og Geir Aas. 2015. *The police parols and children experiencing domestic violence*. Oslo: Politihøgskolen, <http://hdl.handle.net/11250/2358964>.
- Øvreeide, Haldor. 2009. *Samtaler med barn: metodiske samtaler med barn i vanskelige livssituasjoner*. 3. utgave. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Aadland, Einar. 2011. *Og eg ser på deg...vitenskapsteori i helse- og sosialfag*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Aas, Geir. 2009. *Politiinngrep i familiekonflikter*. Doktorgradsavhandling, Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo.
- Aas, Geir. 2010. Politisosiologi som forskningstradisjon. I *Politivitenskap på egne ben?*, red. Gundhus, H, Hellesø-Knutsen og Wathne, 159-188. Oslo: Politihøgskolen.
- Aas, Geir. 2014. *Politiet og familievolden*. Oslo: Universitetsforlaget.

Vedlegg

Vedlegg 1: Søknad til Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS

Vedlegg 2: Tilbakemelding fra Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS

Vedlegg 3: Informasjonsskriv til politistasjonene og til informantene

Vedlegg 4: Intervjuguide

Vedlegg 5: Samtykkeerklæring

VEDLEGG 1 – SØKNAD TIL NORSK SAMFUNNSVITENSKAPELIG DATATJENESTE AS (NSD)

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

MELDESKJEMA

Meldeskjema (versjon 1.4) for forsknings- og studentprosjekt som medfører meldeplikt eller konsesjonsplikt (jf. personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter).

1. Intro		
Samles det inn direkte personidentifiserende opplysninger?	Ja ● Nei ○	En person vil være direkte identifiserbar via navn, personnummer, eller andre personentydige kjennetegn. Les mer om hva personopplysninger .
Hvis ja, hvilke?	☒ Navn ☐ 11-sifret fødselsnummer ☐ Adresse ☒ E-post ☒ Telefonnummer ☐ Annet	NB! Selv om opplysningene skal anonymiseres i oppgave/rapport, må det krysses av dersom det skal innhentes/registreres personidentifiserende opplysninger i forbindelse med prosjektet.
Annet, spesifiser hvilke		
Skal direkte personidentifiserende opplysninger kobles til datamaterialet (koblingsnøkkel)?	Ja ○ Nei ●	Merk at meldeplikten utløses selv om du ikke får tilgang til koblingsnøkkel, slik fremgangsmåten ofte er når man benytter en databehandler .
Samles det inn bakgrunnsopplysninger som kan identifisere enkeltpersoner (indirekte personidentifiserende opplysninger)?	Ja ○ Nei ●	En person vil være indirekte identifiserbar dersom det er mulig å identifisere vedkommende gjennom bakgrunnsopplysninger som for eksempel postdistriktnummer eller arbeidsplasskode kombinert med opplysninger som alder, kjønn, yrke, diagnose, etc.
Hvis ja, hvilke		
Skal det registreres personopplysninger (direkte/indirekte) via IP-/e-post adresse, etc) ved hjelp av nettbaserte spørreskjema?	Ja ○ Nei ●	Les mer om nettbaserte spørreskjema .
Blir det registrert personopplysninger på digitale lyd-/bilde- eller videoopptak?	Ja ● Nei ○	Bilde/videoopptak av ansikter vil regnes som personidentifiserende. For at stemme skal regnes som personidentifiserende, må denne bli registrert i kombinasjon med andre opplysninger, slik at personer kan gjenkjennes.
Søkes det vurdering fra REK om hvorvidt prosjektet er omfattet av helseforskningsloven?	Ja ○ Nei ●	NB! Dersom REK (Regional Komité for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk) har vurdert prosjektet som helseforskning, er det ikke nødvendig å sende inn meldeskjema til personvernombudet (NB! Gjelder ikke prosjekter som skal benytte data fra pseudonyme helseregistre). Dersom tilbakemelding fra REK ikke foreligger, anbefaler vi at du avventer videre utfylling til svar fra REK foreligger.
2. Prosjektittel		
Prosjektittel	"Hvordan oppfatter og opplever det operative politiet sitt møte med voldsutsatte barn?"	Oppgi prosjektets tittel. NB! Dette kan ikke være «Masteroppgave» eller liknende, navnet må beskrive prosjektets innhold.
3. Behandlingsansvarlig institusjon		
Institusjon	Høgskolen i Molde	Velg den institusjonen du er tilknyttet. Alle nivå må oppgis. Ved studentprosjekt er det studentens tilknytning som er avgjørende. Dersom institusjonen ikke finnes på listen, har den ikke avtale med NSD som personvernombud. Vennligst ta kontakt med institusjonen.
Avdeling/Fakultet	Avdeling for helse- og sosialfag	
Institutt		
4. Daglig ansvarlig (forsker, veileder, stipendiat)		

Fornavn	Stål	<p>Før opp navnet på den som har det daglige ansvaret for prosjektet. Veileder er vanligvis daglig ansvarlig ved studentprosjekt.</p> <p>Veileder og student må være tilknyttet samme institusjon. Dersom studenten har ekstern veileder, kanveileder eller fagansvarlig ved studiestedet stå som daglig ansvarlig.</p> <p>Arbeidssted må være tilknyttet behandlingsansvarlig institusjon, f.eks. underavdeling, institutt etc.</p> <p>NB! Det er viktig at du oppgir en e-postadresse som brukes aktivt. Vennligst gi oss beskjed dersom den endres.</p>
Etternavn	Bjørkly	
Stilling	Professor	
Telefon	71214012	
Mobil		
E-post	Stal.Bjorkly@hiMolde.no	
Alternativ e-post	post@himolde.no	
Arbeidssted	Høgskolen i Molde, Avd. for helse- og sosialfag	
Adresse (arb.)	Britvegen 2	
Postnr./sted (arb.sted)	6410 Molde	
Sted (arb.sted)	Molde	
5. Student (master, bachelor)		
Studentprosjekt	Ja ● Nei ○	Dersom det er flere studenter som samarbeider om et prosjekt, skal det velges en kontaktperson som føres opp her. Øvrige studenter kan føres opp under pkt 10.
Fornavn	Anne Fredrikke	
Etternavn	Krafft Randa	
Telefon	93434836	
Mobil		
E-post	rikran@phs.no	
Alternativ e-post	rikkekrafft@hotmail.com	
Privatadresse	Vollsveien 215b	
Postnr./sted (privatadr.)	1359 Eiksmarka	
Sted (arb.sted)	Eiksmarka	
Type oppgave	☒ Masteroppgave ☐ Bacheloroppgave ☐ Semesteroppgave ☐ Annet	
6. Formålet med prosjektet		
Formål	Prosjektets formål er å søke kunnskap om hvordan operative polititjenestepersoner oppfatter og opplever sitt møte med voldsutsatte barn. Det har vært en stor kunnskapsproduksjon av politiets arbeid med vold i nære relasjoner, men svært lite forskning er gjort når det gjelder det operative politiets opplevelser og tanker rundt dette tema.	Redegjør kort for prosjektets formål, problemstilling, forskningsspørsmål e.l.
7. Hvilke personer skal det innhentes personopplysninger om (utvalg)?		
Kryss av for utvalg	☐ Barnehagebarn ☐ Skoleelever ☐ Pasienter ☐ Brukere/klienter/kunder ☐ Ansatte ☐ Barnevernsbarn ☐ Lærere ☐ Helsepersonell ☐ Asylsøkere ☒ Andre	
Beskriv utvalg/deltakere	6 polititjenestepersoner fra Majorstua og Grønland politistasjon, Ordensavdelingene	Med utvalg menes dem som deltar i undersøkelsen eller dem det innhentes opplysninger om.

Rekruttering/trekking	Undertegnede kontakter stasjonssjefene ved henholdsvis Grønland politistasjon og Majorstua politistasjon for å få tillatelse til å foreta forskning ved deres stasjoner. Dette gjøres pr telefon. Ved aksept, sender jeg dem informasjonsskrivet, og kontakter deretter divisjonsledere ved Ordensavdelingene ved de to politistasjoene. Dette gjøres også pr telefon. Disse vil også få tilsendt informasjonsskrivet. Jeg vil be divisjonslederne om å informere de ansatte ved divisjonen om prosjektet og forhøre seg om noen kunne tenke seg å være med på intervju. De interesserte vil få informasjonsskrivet og bes der om å ta kontakt med meg for nærmere avtale om tidspunkt for intervju.	Beskriv hvordan utvalget trekkes eller rekrutteres og oppgi hvem som foretar den. Et utvalg kan trekkes fra registre som f.eks. Folkeregistret, SSB-registre, pasientregistre, eller det kan rekrutteres gjennom f.eks. en bedrift, skole, idrettsmiljø eller eget nettverk.
Førstegangskontakt	Se det som er skrevet over.	Beskriv hvordan kontakt med utvalget blir opprettet og av hvem. Les mer om dette på temasidene.
Alder på utvalget	☐ Barn (0-15 år) ☐ Ungdom (16-17 år) ☒ Voksne (over 18 år)	Les om forskning som involverer barn på våre nettsider.
Omtrentlig antall personer som inngår i utvalget	6	
Samles det inn sensitive personopplysninger?	Ja ☐ Nei ☒	Les mer om sensitive opplysninger .
Hvis ja, hvilke?	☐ Rasemessig eller etnisk bakgrunn, eller politisk, filosofisk eller religiøs oppfatning ☐ At en person har vært mistenkt, siktet, tiltalt eller dømt for en straffbar handling ☐ Helseforhold ☐ Seksuelle forhold ☐ Medlemskap i fagforeninger	
Inkluderes det myndige personer med redusert eller manglende samtykkekompetanse?	Ja ☐ Nei ☒	Les mer om pasienter, brukere og personer med redusert eller manglende samtykkekompetanse .
Samles det inn personopplysninger om personer som selv ikke deltar (tredjepersoner)?	Ja ☐ Nei ☒	Med opplysninger om tredjeperson menes opplysninger som kan spores tilbake til personer som ikke inngår i utvalget. Eksempler på tredjeperson er kollega, elev, klient, familiemedlem.
8. Metode for innsamling av personopplysninger		
Kryss av for hvilke datainnsamlingsmetoder og datakilder som vil benyttes	☐ Papirbasert spørreskjema ☐ Elektronisk spørreskjema ☒ Personlig intervju ☐ Gruppeintervju ☐ Observasjon ☐ Deltakende observasjon ☐ Blogg/sosiale medier/internett ☐ Psykologiske/pedagogiske tester ☐ Medisinske undersøkelser/tester ☐ Journaldata	Personopplysninger kan innhentes direkte fra den registrerte f.eks. gjennom spørreskjema, intervju, tester, og/eller ulike journaler (f.eks. elevmapper, NAV, PPT, sykehus) og/eller registre (f.eks. Statistisk sentralbyrå, sentrale helseregistre). NB! Dersom personopplysninger innhentes fra forskjellige personer (utvalg) og med forskjellige metoder, må dette spesifiseres i kommentar-boksen. Husk også å legge ved relevante vedlegg til alle utvalgs-gruppene og metodene som skal benyttes.
	☐ Registerdata	
	☐ Annen innsamlingsmetode	
Tilleggsopplysninger	Se intervjuguide	
9. Informasjon og samtykke		
Oppgi hvordan utvalget informeres	☒ Skriftlig ☒ Muntlig ☐ Informeres ikke	Vennligst send inn informasjonsskrivet eller mal for muntlig informasjon sammen med meldeskjema. NB! Vedlegg lastes opp til sist i meldeskjemaet, se punkt 15 Vedlegg. Last ned vår veiledende mal til informasjonsskriv . Dersom utvalget ikke skal informeres om behandlingen av personopplysninger må det begrunnes.
Innhentes det samtykke fra utvalget?	☒ Ja ☐ Nei ☐ Flere utvalg, ikke samtykke fra alle	Dersom det ikke skal innhentes samtykke, må det begrunnes.
10. Informasjonssikkerhet		

Spesifiser	Direkte personidentifiserende opplysninger vil ikke bli registrert sammen med det øvrige datamaterialet, men låses ned i eget skap på undertegnede sitt kontor.	NBI Som hovedregel bør ikke direkte personidentifiserende opplysninger registreres sammen med det øvrige datamaterialet.
Hvordan registreres og oppbevares datamaterialet?	☐ På server i virksomhetens nettverk ☐ Fysisk isolert PC tilhørende virksomheten (dvs. ingen tilknytning til andre datamaskiner eller nettverk, interne eller eksterne) ☒ Datamaskin i nettverkssystem tilknyttet Internett tilhørende virksomheten ☒ Privat datamaskin ☐ Videoopptak/fotografi ☒ Lydopptak ☒ Notater/papir ☐ Mobile lagringsenheter (bærbar datamaskin, minnepenn, minnekort, cd, ekstern harddisk, mobiltelefon) ☐ Annen registreringsmetode	Merk av for hvilke hjelpemidler som benyttes for registrering og analyse av opplysninger. Sett flere kryss dersom opplysningene registreres på flere måter. NBI Med «virksomhet» menes her behandlingsansvarlig institusjon.
Annen registreringsmetode beskriv		
Hvordan er datamaterialet beskyttet mot at uvedkommende får innsyn?	Datamaskinen står i låsbar rom på Polithøgskolen og datamaskintilgangen er beskyttet med brukernavn og passord. Utskrifter og opptak oppbevares i et låsbar skap på Randa sitt private kontor (låst).	Er f.eks. datamaskintilgangen beskyttet med brukernavn og passord, står datamaskinen i et låsbar rom, og hvordan sikres bærbare enheter, utskrifter og opptak?
Samlens opplysningene inn/behandles av en databehandler?	Ja ☐ Nei ☒	Dersom det benyttes eksterne til helt eller delvis å behandle personopplysninger, f.eks. Questback, transkriberingsassistent eller tolk, er dette å betrakte som en databehandler. Slike oppdrag må kontraksreguleres.
Hvis ja, hvilken		
Overføres personopplysninger ved hjelp av e-post/Internett?	Ja ☐ Nei ☒	F.eks. ved overføring av data til samarbeidspartner, databehandler mm.
Hvis ja, beskriv?		
Skal andre personer enn daglig ansvarlig/student ha tilgang til datamaterialet med personopplysninger?	Ja ☐ Nei ☒	
Hvis ja, hvem (oppgi navn og arbeidssted)?		
Utleveres/deles personopplysninger med andre institusjoner eller land?	☒ Nei ☐ Andre institusjoner ☐ Institusjoner i andre land	F.eks. ved nasjonale samarbeidsprosjekter der personopplysninger utveksles eller ved internasjonale samarbeidsprosjekter der personopplysninger utveksles.
11. Vurdering/godkjenning fra andre instanser		
Søkes det om dispensasjon fra taushetsplikten for å få tilgang til data?	Ja ☐ Nei ☒	For å få tilgang til taushetsbelagte opplysninger fra f.eks. NAV, PPT, sykehus, må det søkes om dispensasjon fra taushetsplikten. Dispensasjon søkes vanligvis fra aktuelt departement.
Hvis ja, hvilke		
Søkes det godkjenning fra andre instanser?	Ja ☐ Nei ☒	F.eks. søke registreier om tilgang til data, en ledelse om tilgang til forskning i virksomhet, skole.
Hvis ja, hvilken		
12. Periode for behandling av personopplysninger		
Prosjektstart	01.06.2015	Prosjektstart Vennligst oppgi tidspunktet for når kontakt med utvalget skal gjøres/datainnsamlingen starter.
Planlagt dato for avslutt	30.06.2016	Prosjektstutt: Vennligst oppgi tidspunktet for når datamaterialet enten skal anonymiseres/slettes, eller arkiveres i påvente av oppfølgingsstudier eller annet.
Skal personopplysninger publiseres (direkte eller indirekte)?	☐ Ja, direkte (navn e.l.) ☐ Ja, indirekte (bakgrunnsopplysninger) ☒ Nei, publiseres anonymt	NBI Dersom personopplysninger skal publiseres, må det vanligvis innhentes eksplisitt samtykke til dette fra den enkelte, og deltakere bør gis anledning til å lese gjennom og godkjenne sitater.
Hva skal skje med datamaterialet ved avslutt?	☒ Datamaterialet anonymiseres ☐ Datamaterialet oppbevares med personidentifikasjon	NBI Her menes datamaterialet, ikke publikasjon. Selv om data publiseres med personidentifikasjon skal som regel øvrig data anonymiseres. Med anonymisering menes at datamaterialet bearbeides slik at det ikke lenger er mulig å føre opplysningene tilbake til enkeltpersoner. Les mer om anonymisering .
13. Finansiering		

Hvordan finansieres prosjektet?	Polithøgskolen	
14. Tilleggsopplysninger		
Tilleggsopplysninger		

VEDLEGG 2 – TILBAKEMELDING FRA NORSK SAMFUNNSVITENSKAPELIG DATATJENESTE AS (NSD)

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS

NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Stål Bjørkly
Avdeling for helse- og sosialfag Høgskolen i Molde
Postboks 2110
6402 MOLDE

Vår dato: 28.04.2015

Vår ref: 43190 / 3 / LT

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 20.04.2015. Meldingen gjelder prosjektet:

43190	<i>Hvordan oppfatter og opplever det operative politiet sitt møte med voldsutsatte barn?</i>
Behandlingsansvarlig	<i>Høgskolen i Molde, ved institusjonens øverste leder</i>
Daglig ansvarlig	<i>Stål Bjørkly</i>
Student	<i>Anne Fredrikke Krafft Randa</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 30.06.2016, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Katrine Utaaker Segadal

Lis Tenold

Kontaktperson: Lis Tenold tlf: 55 58 33 77

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no
TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrr.svarva@svt.ntnu.no
TROMSØ: NSD, SVF, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. nsdmaa@sv.uit.no

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr: 43190

Utvalget informeres skriftlig og muntlig om prosjektet og samtykker til deltakelse. Informasjonsskrivet er godt utformet.

Personvernombudet legger til grunn at forsker etterfølger Høgskolen i Molde sine interne rutiner for datasikkerhet. Dersom personopplysninger skal lagres på privat pc, bør opplysningene krypteres tilstrekkelig.

Forventet prosjektslutt er 30.06.2016. Ifølge prosjektmeldingen skal innsamlede opplysninger da anonymiseres. Anonymisering innebærer å bearbeide datamaterialet slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes. Det gjøres ved å:

- slette direkte personopplysninger (som navn/koblingsnøkkel)
- slette/omskrive indirekte personopplysninger (identifiserende sammenstilling av bakgrunnsopplysninger som f.eks. bosted/arbeidssted, alder og kjønn)
- slette digitale lyd-/bilde- og videoopptak

VEDLEGG 3 – INFORMASJONSSKRIV TIL POLITISTASJONENE OG TIL INFORMANTENE

Anne Fredrikke Krafft Randa

Vollsveien 215b

1359 Eiksmarka

Email: rikran@phs.no

Tlf: 93434836

Eiksmarka, 04.05.15

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet ”Hvordan oppfatter og opplever det operative politiet sitt møte med voldsutsatte barn?”

Bakgrunn og formål

I den senere tid har det vært stor fokus i media på voldsutsatte barn og politiet som svikter. Fokus på at barn som er vitner til vold ikke lenger er å anse som kun vitner i saken, men som fornærmet, har økt betraktelig. Tidligere har fokus på dette temaet i stor grad vært knyttet til etterforskningsfasen, men et vel så viktig møte er det operative politiets møte med voldsutsatte barn. Det operative politiet møter også langt flere barn enn de sakene som ender med videre etterforskning og dommeravhør. Det er en stor mengde oppdrag der barn er involvert på ulike måter og i ulik grad. Det er gjort lite forskning på dette feltet.

Hensikten med studiet er derfor å utforske hvordan operative polititjenestepersoner oppfatter og opplever sitt møte med voldsutsatte barn. Det er viktig å etablere bedre kunnskap om et særdeles viktig område i politipraksis som vi vet lite om. Videre å løfte det barnefaglige inn i politirollen. Jeg er interessert i å få vite noe om hvilke erfaringer, tanker, refleksjoner og opplevelser du har rundt temaet. Hvordan vurderer politipatruljene sin kompetanse til å håndtere voldsutsatte barn? Jeg er selv politiutdannet, og har i flere år jobbet operativt ved Ordensavdelingen på Grønland politistasjon i Oslo. Jeg har vært på utallige ordensoppdrag der barn har vært til stede, og har derfor en del erfaringer med denne tematikken.

Prosjektets forankring

Denne studien er en del av min mastergrad i helse- og sosialfag med fokus på kliniske hjelperelasjoner ovenfor sårbare grupper ved Høgskolen i Molde.

Ansvarlig for prosjektet er masterstudent Anne Fredrikke Krafft Randa, hovedveileder Stål Bjørkly, professor ved Høgskolen i Molde, Avdeling for Helse- og sosialfag, samt biveileder Geir Aas, førsteamanuensis i politivitenskap ved Politihøgskolen. Undertegnede er ansvarlig for forskningsmetode og oppbevaring av datamaterialet.

Fremgangsmåte

Forskningsmetoden som vil bli brukt er kvalitativt forskningsintervju. Operative polititjenestepersoner fra to politistasjoner i Oslo vil forespørres om å delta på intervju. Det vil bli satt av ca 1,5 time til hvert intervju. Deltakelse i studien innebærer ett individuelt intervju som i hovedsak vil omhandle dine erfaringer, tanker og refleksjoner rundt oppdrag med voldsutsatte barn. Hvilke dilemma erfarer politipatruljene i møtet med voldsutsatte barn? Det vil bli gjort lydopptak av intervjuene. All informasjon som kan

tilbakeføres til din person vil bli anonymisert slik at ingen kan bli gjenkjent i den ferdige masteroppgaven.

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i forskningsprosjektet, og du kan når som helst – før prosjektet er avsluttet -trekke deg uten å gi noen begrunnelse. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli slettet.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning ved Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD), og godkjent av dem. Det er kun jeg og mine veiledere som vil ha tilgang på de opplysningene du gir i intervjuet. Opplysningene vil bli oppbevart forsvarlig og ikke være tilgjengelig for uvedkommende. Lydopptak fra intervjuene og personopplysninger vil bli slettet etter at prosjektet er avsluttet og senest innen 30.06.2016.

Hvis det er ønskelig, vil du få ett eksemplar av masteroppgaven når den er ferdig.

Dersom du er villig til å være med i studien, ber jeg deg om å ta kontakt med meg for å avtale tidspunkt for intervjuet.

Ta gjerne kontakt dersom du har spørsmål i forbindelse med denne henvendelsen.

Telefon/sms: 93434836

Epost: rikran@phs.no

Med vennlig hilsen

Anne Fredrikke Krafft Randa

VEDLEGG 4 - INTERVJUGUIDE

1. Løst prat (5 min)

- Etter introduksjon av hverandre, uformell prat

2. Informasjon (5 min)

- Temaet for samtalen (bakgrunn, formål)
- Forklar hva intervjuet skal brukes til og forklar taushetsplikt og anonymitet
- Spør om noe er uklart og om respondenten har noen spørsmål
- Informer om ev. opptak, sørg for samtykke til ev. opptak
- Start opptak

3. Overgangsspørsmål: (15 min)

- Hva slags erfaringer har du med vold i nære relasjoner der også barn er til stede?
- Hvor mange oppdrag vil du anslå du har hatt som gjelder vold i nære relasjoner?
- Hvor mange oppdrag vil du anslå du har hatt som gjelder vold i nære relasjoner, der også barn har vært tilstede?

Jeg tar utgangspunkt i deltakernes erfaring med temaet, og stiller eventuelle oppfølgingsspørsmål til ting de tar opp

4. Nøkkelsspørsmål: (30 min)

- Hvordan oppfatter og opplever du som operative politi ditt møte med voldsutsatte barn?
- Hvordan tror du politipatruljene generelt vurderer sin kompetanse til å håndtere voldsutsatte barn?
- Hvordan syntes du utdanningen ved Politihøgskolen er i forhold til å kunne løse slike oppdrag?
- I hvilken grad føler du at du som politi evner å ivareta barns sikkerhet under slike oppdrag?
- Hvordan kommuniserer politipatruljene med barna?
- Hvilke dilemma erfarer politipatruljene i møtet med voldsutsatte barn?
- Hvilke utfordringer ser du i denne type oppdrag?
- Hvilke refleksjoner gjør du deg rundt følgende oppdrag: (et tenkt og oppkonstruert oppdrag alle informantene får)

5. Oppsummering (ca. 15 min)

- Oppsummere funn
- Har jeg forstått deg riktig?
- Er det noe du vil legge til?

VEDLEGG 5 – SAMTYKKEERKLÆRING TIL INTERVJUUNDERSØKELSE

Samtykkeerklæring til intervjuundersøkelse

”Hvordan oppfatter og opplever det operative politiet sitt møte med voldsutsatte barn?»

Prosjektansvarlig:	Anne Fredrikke Krafft Randa, masterstudent ved Høgskolen i Molde, avdeling for helse- og sosialfag, Britvegen 2, 6410 Molde rikran@phs.no , tlf. 23199557/93434836. Veileder: Stål Bjørkly, professor ved Høgskolen i Molde og Geir Aas, I.amanuensis, Politihøgskolen.
Finansiering:	Politihøgskolen
Prosjektslutt:	30.06.16
Formål:	Formålet med undersøkelsen er å søke kunnskap om hvordan operative polititjenestepersoner oppfatter og opplever sitt møte med barn som er til stede under oppdrag som omhandler vold i nære relasjoner. Denne erklæringen gjelder deltakelse i intervju. Intervjuene vil vare i ca. 1-1,5 time og omhandle erfaringer og opplevelser med denne tematikken.
Personvern og taushetsplikt	Prosjektet er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS. Tillatelse til gjennomføring av intervju i arbeidstiden er gitt av divisjonslederne ved henholdsvis Majorstua og Grønland politistasjon. Forsker er underlagt taushetsplikt og data behandles konfidensielt. Opplysningene vil ikke brukes til andre formål enn det som er beskrevet ovenfor. Opplysningene vil ikke bli utlevert til andre og skal ikke kunne tilbakeføres til enkeltpersoner. Det er frivillig for den enkelte å delta på studien og en kan reservere seg fra deltakelse så lenge studien pågår uten å måtte begrunne dette.

- Jeg samtykker i at opplysningene om meg og fra meg kan samles inn fra individuelt intervju.
- Jeg er kjent med at alle opplysningene vil anonymiseres og slettes etter at prosjektet er avsluttet. Opplysningene vil derfor ikke brukes til andre formål enn det som er beskrevet ovenfor.
- Jeg er også kjent med at deltakelse i prosjektet er frivillig, og at jeg når som helst kan be om å få slettet de opplysningene som er registrert om meg under prosjektets forløp.

.....
Sted

Dato

Underskrift av intervjuperson